

Univerzita Karlova v Praze

Husitská teologická fakulta

Diplomová práce

Hledání identity současných pražských židovských kongregací.

Searching for the Identity of Jewish Congregations in Contemporary Prague.

Vedoucí práce:

doc. PhDr. Bedřich Nosek, CSc.

Autor:

Bc. Jana Hanousková

2014

Poděkování

Mé poděkování patří především doc. Bedřichu Noskovi, CSc., za odbornou konzultaci. Za cenné připomínky bych chtěla poděkovat rovněž PhDr. Leně Aravě-Novotné, Th.D. a Mgr. Filipovi Hajnému.

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci s názvem „Hledání identity současných pražských židovských kongregací.“ napsala samostatně a výhradně s použitím citovaných pramenů, literatury a internetových zdrojů.

V Praze dne 24. 6. 2014

Jana Hanousková

ANOTACE

Práce začíná historicko-sociologickým úvodem, který se snaží přiblížit otázku židovské identity v našem prostředí. Stěžejní část práce představuje pojednání o jednotlivých kongregacích, největší důraz je přitom kladen na pražskou židovskou obec. Předmětem zájmu jsou náboženské a kulturní akce kongregací, i jejich odpovědi na otázku kdo je Žid, které ukazují problematičnost hledání židovské identity.

ANNOTATION

The thesis begins with a historical and sociological introduction, which endeavors to outline the question of Jewish identity in Czech environment. The key part of the thesis is a treatise about the individual congregations, with an emphasis on The Jewish Community of Prague. We are interested not only in the religious and cultural events of the congregations, but also in their specific answers to the question Who is a Jew. These answers show that the searching for Jewish identity is problematic.

Klíčová slova:

Praha, pražská židovská obec, Židé, židovská identita, židovské kongregace, židovská kultura, ortodoxní, konzervativní, reformní judaismus.

Keywords:

Prague, Prague Jewish community, Jews, Jewish identity, Jewish congregations, Jewish culture, orthodox, conservative, progressive Judaism.

OBSAH

ÚVOD	8
1.HISTORICKÝ KONTEXT.....	9
1.1.Od počátku změn k první republice.....	9
1.2.Úpadek ortodoxie	10
1.3.Inklinace.....	11
1.4.Sekularizmus	12
1.5.Od první republiky ke konci velké tragédie	13
1.5.1.První republika	13
1.5.2.Velká tragédie.....	14
1.6.Od konce šoa ke konci tragédie komunismu.....	15
1.6.1.Druhá republika.....	15
1.6.2.Tragédie komunismu	16
1.6.3.Nový začátek.....	17
2.PRVKY ŽIDOVSKÉ IDENTITY	18
2.1.Náboženská identita.....	18
2.1.1.Reformní.....	18
2.1.2.Ortodoxní	19
2.1.3.Konzervativní	20
2.2.Hledání identity za pomoci historie, sociologie a odborných diskuzí	21
2.2.1.Problematika našeho regionu.....	24
2.2.2.Identita jako identifikace s židovskou kulturou.....	25
2.2.3.Hlas znovuprobuzení.....	26
2.2.4.Identita v době komunismu.....	26
2.2.5.Kontext.....	28
2.2.6.Počátek „vzpomínkové identity“ a jedna pozdější reflexe	29
2.2.7.Židovská komunita po tzv. Sametové revoluci	30
2.3.Poznámky	31
3.PRAŽSKÉ KONGREGACE	32
3.1.PRAŽSKÁ ŽIDOVSKÁ OBEC – KEHILA PRAG (ŽOP).....	32
3.1.1.Členství.....	32
3.1.2.Orgány	33
3.1.3.Historické resumé.....	34
3.1.4.„Slavný“ spor aneb puč na radnici	36
3.1.5.Bohoslužby	38

3.1.6.Kulturní a společenské aktivity.....	39
3.1.7.Periodikum	40
3.1.8.„Identita“ ŽOP	41
3.1.9.Názory některých členů ŽOP	42
3.1.10.Rabíni	44
3.2.CHABAD LUBAVITCH.....	46
3.2.1.Chabad Lubavitch – Czech Republic o.p.s.	47
3.2.2.The Maharal Institute o.p.s.	48
3.2.3.Činnosti Chabad Prague	49
3.2.4.Oslovení české společnosti.....	50
3.3.BEJT PRAHA (BP)	53
3.3.1.Bohoslužby	53
3.3.2.Činnosti	54
3.3.3.Hostující rabín	55
3.4.MASORTI PRAGUE	55
3.4.1.Členství.....	56
3.4.2.Orgány	57
3.4.3.Bohoslužby	58
3.4.4.Vzdělávání.....	58
3.4.5.Marom.....	58
3.4.6.Ostatní	59
3.4.7.Rabín	59
3.5.BEJT SIMCHA (BS).....	61
3.5.1.Členství.....	61
3.5.2.Orgány	61
3.5.3.Bohoslužby	62
3.5.4.Historické resumé s důrazem na zahraniční styky	63
3.5.5.Periodikum	66
3.5.6.Aktivity	66
3.6.ŽIDOVSKÁ LIBERÁLNÍ UNIE (ŽLU).....	68
3.6.1.Členství.....	68
3.6.2.Orgány	69
3.6.3.Z historie.....	71
3.6.4.Činnosti	72
3.6.5.Periodikum	74
3.6.6.Rabín	74

3.7.Exkurz - Federace židovských obcí (FŽO).....	75
3.7.1.Historické resumé.....	77
3.7.2.Činnost.....	79
3.7.3.Periodikum	79
ZÁVĚR.....	81
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ.....	83
RESUMÉ	89

SEZNAM ZKRATEK

AJC	American Jewish Committe
BP	Bejt Praha
BS	Bejt Simcha
ČSR	Československé republika
ČR	Česká republika
EJC	European Jewish Congress
EUPJ	European Union for Progressive Jaudaism
FAMU	Filmová akademie muzických umění
FŽO	Federace židovských obcí
HTF UK	Husitská teologická fakulta Karlovy univerzity v Praze
JRF	The Jewish Reconstructionist Federation
MFČR	Ministerstvo financí České republiky
MSČR	Ministerstvo spravedlnosti České republiky
MŠMT	Ministerstvo školství mládeže a tělovýchoy
RAC	Rabbinical Assembly of Conservative Rabbis
VŽNO	Věstník židovské náboženské obce
WJC	World Jewish Congress
WUPJ	World Union for Progressive Judaism
ŽLU	Židovská liberální unie
ŽNO	Židovská náboženská obec
ŽO	Židovská obec
ŽOP	Židovská obec Praha

1. ÚVOD

Téma diplomové práce určitým způsobem navazuje na moji bakalářskou práci, zaměřuje se však více na dění v židovské komunitě jako celku. Práce představuje hledání identity, což znamená, že nemusí nutně o jednotlivých kongregacích vždy přesně vypovídat. Jejím hlavním cílem je nastínit problematiku identity židovských komunit ve specifickém regionu v post-Holocaustové a postkomunistické Evropě. Vedle judaistiky práce zasáhne i historii, sociologii a z části politologii.

S literaturou text pracuje pouze v prvních, úvodních částech. Vzhledem k tomu, že se jedná o téma aktuální, je míra jeho dosavadního zpracování malá. Většina práce je tedy odkázaná zejména na internetové stránky kongregací a jejich právní dokumenty, tedy stanovy, popřípadě zakládající smlouvy. Nezbytným pramenem jsou rovněž židovská periodika, vydávaná některými komunitami. Jako pramen nepoužíváme Obecní noviny, u kterých respektujeme, že jsou vydávány pouze pro členy kehily.

V úvodních částech práce, pomocí historických a sociologických poznatků, seznamuje čtenáře se specifickou problematikou regionu. První kapitola stručně rekapituluje historické události - od reforem Josefa II., přes úpadek ortodoxie, sekularismus až po Holocaust a komunismus. Druhá kapitola představuje některé sociologické pohledy na problematiku židovské identity, zaměřuje se na náš region a postkomunistické období. Rovněž obsahuje některé citace odborníků k tématu, přičemž se opírá zejména o Zvi Gitelmana.

Hlavním tématem práce jsou židovské kongregace v současném pražském prostředí. Konkrétně jde o ortodoxní pražskou židovskou obec, která si nárokuje historickou kontinuitu; chasidské hnutí Chabad; liberální Bejt Simcha a Židovskou liberální unii; konzervativní Bejt Praha a Masorti Prague.

U jednotlivých kongregací je způsob zpracování značně ovlivněn dostupností materiálu, takže nelze postupovat dle jednotného klíče. Přesto jsem se snažila reflektovat následující: podmínky členství v komunitě, její orgány, resp. fungování, náboženské a kulturní činnosti a v případě kehily a federace o něco podrobněji i jejich historii. Tato část práce je zároveň protkaná citacemi, které odrážejí názory některých představitelů a členů židovské komunity a které se většinou týkají problematiky židovské identity.

Práce neobsahuje, vyjma závěru, komparaci kongregací. Důvodem je omezený prostor diplomové práce. Vzhledem k nízkému výskytu hebrejských výrazů, práce používá pouze jejich jednoduchý přepis.

2. HISTORICKÝ KONTEXT

Jisté je, že brzy po návštěvě Prahy Ibrahima ibn Jakuba, jsou zde židé, asi jako první z cizích kupců, již usazeni.¹ Zprávy o trvalé přítomnosti židů v českých zemích nacházíme mj. v *Kosmově Kronice české*, která se zmiňuje o určitém typu osídlení v podobě kupeckých osad, které vznikly v 11. - 13. století na území Prahy, Brna a jiných obchodních a správních středisek. Toto počáteční období existence židovských osad, tedy osídlení ve velkých královských městech, u nás dokumentují i nejstarší dochované památky, ke kterým patří např. Staronová synagoga, jedna z nejstarších dochovaných synagog v Evropě.²

Vůdčí pozice v Čechách vždy náležela pražské židovské obci, která byla nejpočetnější, hospodářsky nejrozvinutější a organizačně nejpevnější. Tradičně měla silnou samosprávu v čele s primasem a reprezentací. Malé venkovské komunity stály pod svrchovaným vedením pražské židovské obce až do druhé poloviny 17. století, kdy se v Čechách vytvořila samostatná organizace venkovského židovstva. Na Moravě se obdobná zemská organizace židovských obcí vytvořila již v průběhu 16. století.³ Vypovězení Židů v letech 1744 – 1748 nejhůře postihlo obyvatele pražského Židovského Města, neboť venkovští Židé v Čechách a Židé na Moravě se v průběhu zápasu o odvolání zákazu pobytu většinou ze svých domovů stěhovat nemuseli. Při vyhnání se tak změnil charakter osídlení, s rozdíly mezi Čechy a Moravou.⁴

Až do 18. století Židé v Čechách a na Moravě z hlediska kultury a náboženství tvoří jednotu. Pod vlivem vnějších politických okolností – reforem Josefa II. - se původní židovská struktura komunit začíná rozpadat.⁵ Do této doby se termín „Žid“ v podstatě shodoval s tím, co sami Židé chápali jako podstatu své identity. Byla to identita primárně náboženská, s tím, že náboženské předpisy pronikaly do všech oblastí života a zároveň ovlivňovaly vztahy mezi Židy a ne-Židy.⁶

2.1. Od počátku změn k první republice

Nedlouho před velkými politickými a sociálními změnami, se evropské židovstvo začalo vydávat dvěma různými cestami. Po východní Evropě se od poloviny 18. století z oblasti Ukrajiny a Polska rychle šířilo lidové hnutí hluboké zbožnosti, východoevropský chasidismus, který byl okolnímu světu uzavřený.

V oblasti západní Evropy, především u židů německých, se odehrával jev opačný. Židé zde byli myšlenkou integrace povzbuzeni, do okolní společnosti se asimilovat chtěli. Úkolu

¹ PĚKNÝ, Tomáš. *Historie Židů v Čechách a na Moravě*, s. 233.

² ŠEDINOVÁ, Jiřina. Židé v Čechách a na Moravě. In: PAVLÁT, Leo (ed.) *Židé – dějiny a kultura*, s. 35-36.

³ Tamtéž, s. 41.

⁴ PĚKNÝ¹, s. 104.

⁵ SHAHAK, Israel. *Historie a náboženství Židů*, s. 70-72.

⁶ Tamtéž, s. 31.

spojení židovských tradic a zvyků s duchem doby se ujala haskala, v kontrastu s chasidismem.⁷ Proti chasidismu se nejprve postavili i mitnagim, ochránci rabínského judaismu. Napětí mezi nimi se ale, i díky společnému „nepříteli“ (reformním, sekulárním, později sionistickým Židům) zmírňovalo tak, že se na přelomu 18. a 19. století se oba tábory spojily v ortodoxii.⁸

V tu dobu se pod vlivem Velké francouzské revoluce (1789) začal v evropských zemích hroutit feudální systém. Vznik nového systému byl podmíněn politickou a právní rovností všech obyvatel, tedy i Židů, kteří se se svými schopnostmi měli podílet na utváření moderních států. To vedlo k postupnému zrovnoprávnování židovských obyvatel – emancipaci. Proces emancipace se do značné míry kryl s židovskou asimilací, znamenající rozpad ghett (od okolního světa oddělených komunit), odklon od náboženství, začleňování do okolní společnosti, či přijímání kulturních zvyklostí země, včetně jazyka.⁹

Zárodky asimilace židovského obyvatelstva spojujeme s reformami Josefa II., ačkoliv jev asimilace v pravém smyslu slova pozorujeme až od poloviny 19. století. Do té doby patřila pražská židovská komunita dle počtu svých členů k těm nejdůležitějším ve střední Evropě. Na konci 19. století se však Praha, ve srovnání s Berlínem, Vídní či Budapeští, stala jen provinčním městem s početně málo významnou komunitou, a rozdíl se ještě více prohloubil v meziválečných letech.¹⁰

2.2. Úpadek ortodoxie

Zatímco ve východních zemích Rakouska-Uherska se v 18. století ortodoxní judaismus velmi ostře střetával s novými směry, v Čechách byla tradice do pozadí zatlačována postupně. Především židé v Praze nebyli v názorech na změny jednotní. Rozdělili se na dvě až tři skupiny. První, konzervativní skupina, se bála, že změny naruší tradiční židovský život. Proti nim se stavěla skupina druhá, do které patřili většinou mladí liberálové, ovlivnění německou kulturou, kteří toužili po asimilaci.¹¹ Nové, neortodoxní směry se ale ve všem neshodly. Ten konzervativnější chtěl očistit lidové názory od fanatismu a pověr, ale nenarušit základy náboženství. Druhý směr šel ve svých představách o emancipaci mnohem dále a snažil se o výraznější asimilaci židů do křesťanského prostředí.¹²

Zastánci reformy se setkávali ve Staré škole. Reformy zde se však týkaly spíše vnějších věcí – zavedení varhanního doprovodu, německého kázání,¹³ od katolíků převzatého rozestavení

⁷ PĚKNÝ¹, s. 233.

⁸ SPIEGEL, Paul. *Kdo jsou Židé?*, s. 95.

⁹ SADEK, Vladimír. Židovské dějiny a myšlení od biblických dob do současnosti. In: PAVLÁT, Leo (ed.) *Židé - dějiny a kultura*, s. 28-29.

¹⁰ ČAPKOVÁ, Kateřina. *Češi, Němci, Židé?*, s. 22.

¹¹ KREJČOVÁ, Helena. In NOSEK, Bedřich, KREČOVÁ, Helena. *Židé v Českých zemích*, s. 11.

¹² VILÍMKOVÁ, Milada. *Židovské město pražské*, s. 41.

¹³ ČAPKOVÁ¹⁰, s. 22.

lavic ve dvou řadách¹⁴ či od protestantů taláru pro rabína. Netýkaly se však článků víry, jak tomu bylo v Německu.¹⁵ Mezi návštěvníky bohoslužeb této synagogy patřili většinou bohatí Židé. Ti pak financovali projekt výstavby nové synagogy, dnešní Španělské, která byla postavena (1868) na místě budovy Staré školy.¹⁶

Ze socioekonomických proměn konce 18. století vzešlo, podobně jako v nežidovské společnosti, rozdělení židovské buržoazie na majetkovou a vzdělanostní. Nová vzdělanecká třída svůj nárok na vůdčí pozici zakládala na světském vzdělání, ne na vzdělání náboženském. Vznikl tak střet mezi tradiční vzdělaneckou elitou a maskilim (židovskými osvícenci), který vedl k rychlé ztrátě autority tradičních náboženských institucí. Díky hospodářskému rozmachu a většímu přístupu ke světskému vzdělání, se tak mezi židovskou buržoazií stále častěji začala objevovat snaha podílet se na kultuře svého okolí.¹⁷

Po roce 1848, když byla otevřena ghetta a byla uzákoněna svoboda pohybu, pozorujeme, jak se židé z Čech a Moravy stěhují do blízkých vesnic a měst spíše malých. Ačkoliv ŽNO tvořily i nadále základní rámec, ve kterém se život židů odvíjel, postupem emancipace jejich vliv na život jednotlivce rychle slábl. Pokud se židé rozhodli vzdát se náboženského života, po roce 1867 už obec, díky povolení civilních sňatků, vůbec nepotřebovali.¹⁸ I když Prosincovou ústavou, vydanou v témže roce Františkem Josefem I., získali židé v Rakousku-Uhersku svou rovnoprávnost, proces židovské emancipace od 70. let 19. století byl oslabován novým výbuchem protizidovských nálad, jež s sebou přinesly i známé obvinění z rituální vraždy Leopolda Hilsnera (1899).

2.3. Inklinace

Mezi dobou 40. let a polovinou let 80., většina pražské židovské populace přejala kulturu německého měšťanstva, v 60. a 70. letech do německých spolků vstupoval stále rostoucí počet židů.¹⁹ Dle Čapkové nebyla důvodem takového jevu jen germanizační politika Josefa II., jeho nástupců a ideologie haskaly, nýbrž svou roli zde hrála i vděčnost Židů vůči císaři, který radikálně změnil jejich právní a sociální postavení. Navíc byl tento vděk po roce 1867 doplněn i vděčností směřující k německým liberálům.²⁰ Německou židovskou orientaci v počátcích národního uvědomování zajisté ovlivňovala existence německožidovských škol na všech stupních vzdělání i státní podpora německého jazyka. Německá společnost v Praze zároveň ani

¹⁴ VILÍMKOVÁ¹², s. 107.

¹⁵ ČAPKOVÁ¹⁰, s. 22.

¹⁶ VILÍMKOVÁ¹², s. 106-107.

¹⁷ HECHT, Louise. *Moderní dějiny českých Židů*, s. 23.

¹⁸ PĚKNÝ¹, s. 337-338.

¹⁹ COHEN, Gary. *Němci v Praze 1861-1914*, s. 65-66.

²⁰ ČAPKOVÁ¹⁰, s. 22.

nestavěla žádné náboženské nebo rasové překážky, které by z ní činily společnost k židům odmítavou. Náboženství bylo sférou soukromého života.²¹

Až v 70. letech, kdy se židé začínají ve větším počtu stěhovat z českého venkova do větších měst, začalo přibývat spolků a institucí s touhou o českožidovskou kulturní asimilaci.²² Založení proslulého Spolku českých akademiků – židů, první organizace, která se stavěla proti liberálnímu postoji židovské společnosti, patří příznačně do této doby (rok 1876). Českým jazykem židovští autoři začínají psát ve druhé polovině 19. století.²³ Českožidovské hnutí pak největšího rozvoje dosáhlo po vzniku Československé republiky.²⁴

Vedle českého a německého spolkového hnutí stoupenců židovské asimilace se v politickém životě českých a moravských židů začal od konce 19. století projevovat ještě třetí názorový proud, známý jako sionismus.²⁵ Představoval odpověď na vlnu antisemitismu, která se nesla západní Evropou na konci 19. století.²⁶ Pro židovské nacionalisty či sionisty v českých zemích byla typická spíše kulturně-pluralistická integrace. Specifickým rysem sionistů v Čechách bylo, že dříve než se přidali k sionistickému hnutí, byli již natolik integrováni do české nebo německé kultury, že měli s hledáním vlastní židovské identity problémy. Sionisté v Čechách si proto svou kulturní odlišnost „nezachovávali“, ale často ji teprve vytvářeli tím, že soustavně studovali židovské tradice, literaturu, dějiny a hebrejský jazyk.²⁷

2.4. Sekularizmus

Ve východní Evropě, zejména v Rusku, kde osvícenství výraznější úspěchy neslavilo, na konci 19. a počátkem 20. století vypukly hrůzné vlny pogromů. Mnoho Židů tak z těchto míst odešlo směrem na západ, především do USA, hledat nové útočiště.

Praha ani české země ale nebyly výrazně ovlivněny touto imigrační vlnou východních Židů, jak bylo naopak typické pro jiné metropole západní a střední Evropy. Praha se vyznačovala židovstvím západním. Zde bylo charakteristické, že chyběla širší vrstva židovských dělníků, většina židů představovala sociální vrstvu střední a vyšší. Když před první světovou válkou probíhala migrace z východu na západ, do Čech dorazil jen velice malý počet haličských Židů, a tak zde nebyly posíleny řady ortodoxie, jak tomu bylo v Německu, Francii, Anglii a ve Vídni, kde imigranti ovlivnili charakter tamějších komunit.

O větším počtu uprchlíků přicházejících do Prahy (a dalších českých měst) můžeme hovořit až během let 1914-1916. Avšak velká většina těchto chasidů z Čech odešla ještě před

²¹ COHEN¹⁹, s. 65.

²² PAŘÍK, Arno. In: FIEDLER, Jiří. *Židovské památky v Čechách a na Moravě*, s. 22.

²³ ŠEDINOVÁ², s. 50.

²⁴ PAŘÍK²², s. 22.

²⁵ ŠEDINOVÁ², s. 52.

²⁶ SADEK⁹, s. 32.

²⁷ ČAPKOVÁ¹⁰, s. 10.

koncem války, a ti, kteří zůstali, pak byli vykázáni v letech 1918-1919. Emigranti z Podkarpatské Rusi ráz pražské židovské obce nezměnili, ani výrazně neovlivnili, a tak se pro obec stal typický vlažný vztah k náboženství.²⁸

2.5. Od první republiky ke konci velké tragédie

Doba první republiky znamenala do té doby nevídanou benevolenci státu vůči Židům. Ačkoliv židovstvo u nás nebylo jednotné ani „národnostně“ ani „jazykově“, shodlo se v zásadním. V naprosté loajalitě k republice a jejímu prezidentovi T. G. Masarykovi.²⁹ Když se v Osvětimi v noci z 8. na 9. března 1944 konala největší hromadná poprava československých občanů v dějinách, Terezínské ženy, čekající na smrt v plynové komoře, zpívaly československou hymnu *Kde domov můj?*³⁰

2.5.1. První republika

Období po roce 1918 znamenalo nebývalý rozmach spolkového života, což se přirozeně týkalo i spolků židovských. Nadto se také nemálo židů stalo aktivními členy spolků nežidovských³¹ a jejich reálný vliv na společenský život byl větší než podíl počtu obyvatel.³²

Tendence k sekularizaci se objevila na počátku 20. let i dále za první republiky v celé české společnosti, Židy však zasáhla velice hluboko a niterně. Stoupenci česko-židovské asimilace dospěli k horizontu češství, takže museli definovat své židovství. Zrodila se generace, která věřila, že v budoucnu nebude žádná tzv. židovská otázka. Patřili do ní především mladí lidé, kteří žili ve velkoměstech a kteří se od víry, a často i od židovské obce, odvraceli. Mnozí asimilanté s vírou, jako se základním kritériem menšinové identity, již dávno nepočítali. Jejich pohled byl takový, že židovství nezanikne, ale dotvoří češství.³³

Pro stoupence česko-židovského hnutí byla tedy asimilace přirozenou věcí, kdežto sionismus, dle Soukupové, pro ně byl: *plodem uražené lidské důstojnosti nesprávně orientované a soucitu s nevinně pronásledovanými. Židovská národnost byla definována jako projev bolestí. Židé nejsou národem, protože nemají mateřský jazyk, náboženství jako národní znak neuznávají, čeští sionisté mají své doma v Čechách.*³⁴ (Pro ilustraci: v roce 1921 se při sčítání obyvatel v českých zemích hlásilo k československé národnosti 49,49 %, k německé 34,63 %, a k židovské 14,6 % Židů.³⁵)

²⁸ ČAPKOVÁ¹⁰, s. 17-18.

²⁹ ROTHKIRCHENOVÁ, Livie. In: BERGEROVÁ, a kol. *Na křižovatce kultur*, s. 107.

³⁰ KÁRNÝ, Miroslav. In: PAVLÁT, Leo (ed.) *Židé – dějiny a kultura*, s. 75.

³¹ KŘEŠŤAN, Jiří. In: KŘEŠŤAN, Jiří a kol. *Židovské spolky v českých zemích v letech 1918-1948*, s. 9.

³² Tamtéž, s. 18.

³³ SOUKUPOVÁ, Blanka. Česko-židovská asimilace ve 30. letech 20. století. *Židovská ročenka 5765. 2004-2005*, s. 61-62.

³⁴ Tamtéž, s. 63.

³⁵ PĚKNÝ¹, s. 137.

Takto uvažovali aktivní asimilanti, ti pasivní se stali Čechy ve vírech modernizace a jejich židovské původy jim byly připomenuty až v důsledcích tragického převratu v Německu.³⁶

2.5.2. *Velká tragédie*

Od chvíle, kdy se v Německu dostali k moci národní socialisté (30. ledna 1933), až do bezpodmínečné kapitulace Německa (květen 1945), se evropský kontinent stal svědkem své největší tragédie, rasového fanatismu bez špetky lidskosti. Hrůzy, které v sobě ukrývá *Endlösung der Judenfrage*, vrcholící masovým vyvražděním 6 milionů židovských mužů, žen a dětí, byly později nazvány holocaustem, či šoa, tedy termínem vyjadřujícím naprostou zkázu, katastrofu, zničení a záhubu. To, že jeho smrtící mechanismy fungovaly až do samého konce války, i když válka už byla jasně prohraná, daleko přesahuje hranice „jen“ nelidského. Tato s ničím nesrovnatelná genocida se stala pro civilizaci varováním tak silným, že k holocaustu přistupuje s takovým respektem, jako k žádné jiné lidské tragédii.

Hitlerovým nástupem v Německu byli, stejně jako česká demokratická elita, hluboce znepokojeni i česko-židovští asimilanté.³⁷ V Praze se však, na rozdíl od pohraničí, německému nacionalismu a rasovému antisemitismu nedařilo.³⁸ Už během roku 1933 pořádal Svaz Čechů-židů řadu protinacistických akcí, jako byly např. přednášky: *Německý antisemitismus a židé v Československu*, *O světové situaci a židech*, či *Je možno odvrátit vlnu antisemitismu?*³⁹ A i když se v roce 1933 demokratické Československo stalo útočištěm německých židovských emigrantů, a po obsazení Rakouska Německem v roce 1938 i židů rakouských,⁴⁰ a reprezentanti česko-židovského hnutí často vyjadřovali obavy o ohrožené menšiny, nic nevedlo českou společnost k tomu, aby ve chvílích přímého ohrožení myslela na své židovské spoluobčany. To se samozřejmě netýkalo všech, příběhy některých jednotlivců jsou dodnes emočně velmi silné, faktem ale zůstává, že většina Čechů k židovské menšině, a tím pádem k židovskému osudu, byla lhostejná.⁴¹

Již v červnu 1939 začaly v Protektorátu Čechy a Morava platit Norimberské zákony. Židé byli zbaveni občanských práv, zaměstnání, bytů a majetku. Odtud vedla přímá cesta k deportacím a masovým vraždám.⁴² V roce 1941 bylo rozhodnuto, že před vyhlazením českého židovstva na východě jej bude nutné nejprve prozatímně umístit do tábora na české půdě. Pro soustředovací a průchozí tábor bylo vybráno posádkové město s pevností z 18. století, Terezín. Funkci průchozího koncentračního tábora pro protektorátní Židy plnil až do října 1944, kdy byl z něho vypraven poslední deportační transport do Osvětimi. Každý čtvrtý Žid, který byl

³⁶ SOUKUPOVÁ³³, s. 63.

³⁷ SOUKUPOVÁ³³, s. 65.

³⁸ ČAPKOVÁ¹⁰, s. 78.

³⁹ SOUKUPOVÁ³³, s. 71

⁴⁰ ŠEDINOVÁ², s. 54.

⁴¹ SOUKUPOVÁ³³, s. 74.

⁴² PĚKNÝ¹, s. 140.

do Terezína deportován před dubnem 1945, nalezl v tomto místě svou smrt.⁴³ Šoa přežilo kolem 40 tisíc Židů z českých zemí, včetně těch, kteří se stihli ještě před počátkem deportací vystěhovat. Celkový počet obětí přesahuje 80 tisíc, tedy plně dvě třetiny Židů, žijících u nás před 2. světovou válkou.⁴⁴

2.6. Od konce šoa ke konci tragédie komunismu

2.6.1. Druhá republika

ŽNO byla obnovena v průběhu května 1945. Počátkem září téhož roku bylo ustaveno Společenství Židovských náboženských obcí v zemi České a Moravskoslezské, později přejmenované na Radu Židovských náboženských obcí.⁴⁵ Jediným židovským periodikem, které bylo v letech 1945-8 vydáváno, byl Věstník Židovské obce náboženské v Praze.⁴⁶

Ti, kdo se vraceli do osvobozené republiky, ať už z koncentračních táborů či z emigrace, byli většinou jednotlivci, bez rodinného zázemí a základních životních prostředků.⁴⁷ Funkcí ŽNO byla v této době především péče o repatrianty a jejich ochrana, likvidace koncentračního tábora Terezín, a odškodňování obětí. ŽNO se deklarovala jako jediný zástupce všech rasově perzekuovaných, s tím, že i nadále na přechodnou dobu pečovala i o osoby jiného vyznání než mojžíšského a osoby bez vyznání, které v době okupace byly považovány za židy.⁴⁸

K obnovujícímu se státu projevovali představitelé ŽNO značnou loajalitu. I zahraničně-politická orientace státu, který spoléhal především na Sovětský svaz, byla přijímána bez výhrad. Ostatně, tato loajalita byla vyžadována jako podmínka pro další život židů v Československu, a to včetně asimilace. V národnostně vypjaté situaci byl kladen hlavní důraz na participaci židů na českém osudu, nebo Čechů na osudu židovském. A tak docházelo k tomu, že byl oboustranně budován a přijímán mýtus o absolutní nevině Čechů na šoa.⁴⁹ Křivdu však židé cítili v problémech s restitucemi majetku. Doba byla spíše nakloněna přesunu majetku ze soukromého vlastnictví do státního, ne naopak. Mediálně prezentované kauzy, spojené s restitucemi majetku, se objevovaly už v roce 1947.⁵⁰

K přiznání státního občanství německým židům (či jejich potomkům) bylo nutné prokázat, že zůstali věrni ČSR, nikdy se proti českému a slovenskému národu neprovinili a buď

⁴³ KÁRNÝ³⁰, s. 69-70.

⁴⁴ PĚKNÝ¹, s. 142

⁴⁵ WEHLE, Kurt. Židovská náboženská obec za okupace a po osvobození ČSR. *VŽNO, VII.* 1945, č. 1 z 1. 9. 1945, s. 3. Citováno dle: NOVOTNÁ, Hedvika. Židé a česká společnost v letech 1945-8 ve světle dobového tisku. In: BITTNEROVÁ, Dana, MORAVCOVÁ, Mirjam (eds.) *Etnické komunity v české společnosti*, s. 26.

⁴⁶ NOVOTNÁ, Hedvika. Židé a česká společnost v letech 1945-8 ve světle dobového tisku. In: BITTNEROVÁ, Dana, MORAVCOVÁ, Mirjam (eds.) *Etnické komunity v české společnosti*, s. 26.

⁴⁷ *Tamtéž*, s. 29.

⁴⁸ WEHLE⁴⁵, NOVOTNÁ⁴⁶, s. 29.

⁴⁹ NOVOTNÁ⁴⁶, s. 30-32.

⁵⁰ *Tamtéž*, s. 36-37.

se aktivně účastnili boje, nebo trpěli perzekucí. Představitelé ŽNO tento přístup srovnávali s norimberskými zákony.⁵¹ Problémy s přiznáním státního občanství měli také repatrianti původem z Podkarpatské Rusi.⁵²

2.6.2. *Tragédie komunismu*

Když se obyvatelé nově vzniklého židovského státu byli záhy nuceni bránit, požádali o zahraniční politickou a vojenskou pomoc. Československo patřilo mezi ty země, které přes svá území umožňovaly emigraci židů do Palestiny, a to až do jara 1949. Významně pomohlo izraelskému státu i vojensky. Pražská vláda při tom nedodržovala usnesení OSN o zákazu dodávat zbraně do Palestiny. Přátelské vztahy Československa a Izraele trvaly jen zhruba tři roky (1947-1950), poté byly pod tlakem politických událostí zpřetrhány.

Poté, co se levicové, socialisticky orientované směry v Izraeli neprosadily tak, jak se Stalin domníval, tzn. tak, že budou určovat charakter státu, poměr Moskvy k Izraeli se velice změnil.⁵³ Přejít od přátelství k nepřátelství pak vyvrcholil při politických procesech v letech 1952-1953.⁵⁴ Československým zákonem z roku 1953 byly zrušeny náboženské společnosti. Antisionistické, a vůbec antináboženské zaměření státu, bylo více než jasné.

Když skončila doba politických/antisemitských procesů, rozhodně neskončil oficiální státní dohled, ani diskriminace, na které se podíleli i funkcionáři a příslušníci židovské menšiny. V mentalitě kontrolních státních orgánů byl stále přítomen antisemitismus z 1. poloviny 20. století, který se převlékal do podoby boje proti imperialismu, antikomunismu, fašismu, buržoaznímu nacionalismu. Často byl pro všechny tyto -ismy používán jeden zastřešující univerzální termín: sionismus.⁵⁵

V tu dobu židovská reprezentace za svůj hlavní úkol považovala udržení židovského a náboženského společenského života. Zároveň reprodukovala oficiální obraz náboženské menšiny s plně zajištěným židovským životem, např. vyzdvihovala výsadu funkčních synagog i modliteben, dostatečného množství košer potravin, stejně tak výsadu vlastního tisku, která byla sovětským Židům odepřena.⁵⁶ Dle Mikuláška bylo v padesátých letech hlavní náplní Věstníku Židovské náboženské obce (VŽNO), *vedle nadšeného opěvování socialistické výstavby (Š. Kirsch) a komunistické politiky, informování o boji proti rasismu, odhalování zločinů nacismu a jeho prominentů, úsilí o to, aby studená válka nepřerostla ve skutečný konflikt. Pozornost poutaly*

⁵¹ WEHLE, Kurt. První kroky do svobody. *VŽNO, VIII.* 1946, č. 4-5 z 5. 5. 1946, s. 33. Citováno dle: NOVOTNÁ⁴⁶, s. 38.

⁵² NOVOTNÁ⁴⁶, s. 39.

⁵³ KAPLAN, Karel. *Československo a Izrael 1945-1956 – dokumenty*, s. 11 -12.

⁵⁴ VAKSBERG, Arkadij Iosifovič. *Stalin proti Židům*, s. 202.

⁵⁵ SOUKUPOVÁ, Blanka. Židovská menšina v českých zemích v letech 1956-1968. Mezi loajalitou k režimu, závazky k rodinné tradici a k judaismu. In: SOUKUPOVÁ, Blanka, POJAR, Miloš (eds.) *Židovská menšina v Československu v letech 1956-1968, od destalinizace k pražskému jaru*, s. 39-40.

⁵⁶ Tamtéž, s. 40.

*úspěchy socialistického umění a podíl židů na nich.*⁵⁷ V 60. letech prožívá reflexe česko-židovsko-německého kulturního společenství ve VŽNO renesanci. Velkou roli v tomto procesu sehrála rehabilitace díla F. Kafky. Zásadní význam pro VŽNO mají články, studie a komentáře L. Broda.⁵⁸

Renesance židovské mládeže, která se výrazně aktivizovala od pol. 60. let, se stala jedním z nejznámějších a nejzajímavějších fenoménů Pražského jara.⁵⁹ Židovské mládežnické skupiny byly jak velmi malé a neformální, tak i vysoce institucionalizované, a mnoho aktivistů náleželo do více než jedné.⁶⁰

V sedmdesátých letech VŽNO postihla kulturní a náboženská stagnace. Ta byla spojena nejen s tím, že české země neměly vrchního rabína a klesl zájem o židovskou tematiku, ale také s tím, že řada židovských osobností emigrovala. V osmdesátých letech již ve věstníku dostávaly prostor i články, které v sobě odrážely růst kritičnosti v celé (socialistické) společnosti.⁶¹

2.6.3. Nový začátek

Zástupci židovské komunity v českých zemích přirovnávali rok 1989 k roku 1918, zejména proto, že silné češství (českoslovenství) bylo v dějinách zárukou rozvoje židovství. Václav Havel, jako jeden z protagonistů Sametové revoluce, byl chápán jako důstojný nástupce Tomáše Garrigua Masaryka. Na zvolení Václava Havla za prezidenta republiky reagovala ŽNO zvláštní modlitbou, poprvé od roku 1935, kdy byl za hlavu státu zvolen Edvard Beneš. Václav Havel se snažil o navázání úzkých svazků s ŽNO, např. se účastnil světového sjezdu Židů z Československa v roce 1990.⁶²

⁵⁷ MIKULÁŠEK, Alexej. *Literatura s hvězdou Davidovou 2*, s. 241.

⁵⁸ MIKULÁŠEK⁵⁷, s. 242-3.

⁵⁹ SOUKUPOVÁ⁵⁵, s. 41.

⁶⁰ HEITLINGEROVÁ, Alena. *Ve stínu holocaustu a komunismu. Čeští a slovenští židé po roce 1945*, s. 116.

⁶¹ MIKULÁŠEK⁵⁷, s. 244-245.

⁶² SOUKUPOVÁ, Blanka. Identita židovské minority po tzv. Sametové revoluci (1989-1992), na základě veřejných projevů. In: ŠRAJEROVÁ Olga (ed.) *Národnostní menšiny na přelomu tisíciletí: sborník z mezinárodní vědecké konference konané ve dnech 12. a 13. listopadu 2002 ve Slezském ústavu Slezského zemského muzea v Opavě*, s. 153.

3. PRVKY ŽIDOVSKÉ IDENTITY

Dříve než si v otázce hledání identity v našem specificky problematickém území vypůjčíme vědou sociologickou, zastavme se krátce u historie náboženských identit.

3.1. Náboženská identita

3.1.1. Reformní

Reformní judaismus je též označován jako judaismus liberální či progresivní. Představuje první z moderních interpretací judaismu, které se objevily jako odpověď na měnící se politické a kulturní podmínky, jež s sebou přinesla emancipace.⁶³ Ti, kteří vedli reformu v Německu, rabi Abraham Geiger a Samuel Holdheim, se zároveň snažili o vytvoření reformní teologie, ve které židovský partikularismus byl nahrazen universalismem v mnohem větší míře než kdykoliv v minulosti.⁶⁴ Reformní judaismus se ve svých počátcích snažil odstranit vnější znaky, kterými se Židé od okolí odlišovali. Rabi Geiger usiloval o proměnu z uzavřeného společenství ve výhradně náboženskou pospolitost. Pokoušel se zavést bohoslužbu v národním jazyce a díky němu začaly postupně vznikat synagogy, které nerozdělovaly ženy a muže.⁶⁵

Tento směr judaismu je velmi dynamický. Jeho manifestace se liší z místa na místo a jsou podrobeny neustálým změnám v průběhu času. Všichni zastánci tohoto směru se shodují v legitimitě takovéto změny judaismu. Popírají jakoukoliv věčnou platnost formulace židovské víry či kodifikace židovského práva. Mezi reformními Židy nepanuje přesná shoda ve věcech víry a v praktickém zachování judaismu. Ncméně konzervativní a radikální zastánci se vzájemně respektují.⁶⁶ Světové reformní kongregace byly sjednoceny v roce 1926 ve *World Union for Progressive Judaism* (WUPJ).⁶⁷

World Union for Progressive Judaism zahrnuje 1.200 sborů s 1,8 milionu členů, a je zastoupená ve více než 45 zemích. Deklaruje, že praxe progresivního judaismu je zakotvena v židovském myšlení a tradici. Snaží se rozšířit svou myšlenku plné rovnosti pro všechny Židy, a to bez ohledu na pohlaví a sexuální orientace.⁶⁸ WUPJ založila dle regionů několik mateřských

⁶³ ENCYKLOPEDIA JUDAICA. Vol.14, s. 23.

⁶⁴ JACOBS, Louis. *The Jewish Religion a Companion*, s. 416.

⁶⁵ FISHBANE, Michael. *Judaismus-Zjevení a tradice*, kapitola IV.

⁶⁶ ENCYKLOPEDIA JUDAICA⁶³, s. 23.

⁶⁷ WUPJ. *Wupj.org* [online]. ©2014 [cit. 2014-05-14]. Dostupné z: <http://wupj.org/>.

⁶⁸ WUPJ. About the World Union for Progressive Judaism. *Wupj.org* [online]. ©2014 [cit. 2014-05-14]. Dostupné z: <http://wupj.org/About/About.asp>.

organizací. Pro evropský region jde o *European Union for Progressive Judaism*, se sídlem v Londýně, o níž se ještě zmíním v souvislosti s pražskou kongregací Bejt Simcha.⁶⁹

3.1.2. Ortodoxní

Pojem „ortodoxní“ se v souvislosti s judaismem poprvé objevil v roce 1795 a od začátku 19. století se stal obecně užívaným termínem jako protiklad reformního hnutí judaismu. V pozdější době se staly populární i jiné termíny, jako „Torah-true“. Obecně ortodoxní judaismus zastupují ti, kteří celou historickou víru Židů chápou v souvislosti s božskou inspirací. A to přesně tak, jak je zaznamenáno v psaném a ústním právu, kodifikováno Šulchanem aruch a jeho komentáři a tak, jak je pozorováno v praxi v souladu s učením a s neměnnými principy halachy.

Ortodoxie jako dobře definovaný a samostatný jev v rámci židovství, vykryštovala v reakci na výzvu⁷⁰ ke změnám, které nastaly v židovské společnosti v západní a střední Evropě v první polovině 19. století: Reforma, Haskala a vývoj směrem k sekularizaci. Ortodoxní byli ti, kteří se stali oponenty reformy Haskaly a dobových inovací a kteří považovali za nutné zdůraznit jejich postavení jako strážce Tóry a jejích příkázání za změněných podmínek a najít způsob jak chránit svůj zvláštní způsob života. Ortodoxní komunita si intuitivně uvědomovala, že liturgické reformy jsou jen počátkem dlouhodobého procesu, který je navržen tak, aby byly odstraněny všechny překážky bránící plnému ponoření židů do majoritní společnosti. A tak jakákoliv sebemenší manipulace s tradicí byla odsouzena. V tomto smyslu se ortodoxie nejprve vyvinula v Německu a v Maďarsku.⁷¹

Evropská ortodoxie, v 19. a na počátku 20. století, byla výrazně ovlivněna přechodem z malých sídel do městských center, v rámci stejné země, jakož i emigrací. V malých německých komunitách byla poměrně populární ortodoxie, hluboce spojená s tradicí a místními zvyky. Takže když se tito Židé přestěhovali do velkých měst, přinesli s sebou tento prvek zakořenění židovské tradice. Od konce 19. století země v západní Evropě absorbovaly nově příchozí z východu, kteří buď představovali důležitý doplněk k existující ortodoxní kongregaci, nebo založili komunity nové. Po první světové válce učenci z východní Evropy odešli do Německa a jiných západních zemí, kde měli znatelný vliv na západní ortodoxii. Mladým ortodoxním studentům ze západu poskytovali stipendia na ješivách v Polsku a Litvě a později byly ješivy tradičního typu zakládány i v západních ortodoxních centrech.

V USA ortodoxie představuje jeden z hlavních proudů života a myšlení v rámci judaismu. Různé varianty ortodoxie zde koexistují. V roce 1898 byla založena *Union of Orthodox Jewish*

⁶⁹ EUPJ. History of European Union for Progressive Judaism. *Eupj.org* [online]. ©2014 [cit. 2014-06-22]. Dostupné z: <http://eupj.org/about-us/subitemhistory-12>.

⁷⁰ ENCYKLOPEDIA JUDAICA. Vol. 12, s. 1486.

⁷¹ Tamtéž, s. 1487.

Congregations of America. Její deklarované cíle přijímaly interpretace rabínů, které jsou obsaženy v Talmudu a příslušných kodexech.⁷²

Dnes většinu ortodoxních synagog v USA a Anglii reprezentuje neo-ortodoxie, nebo moderní ortodoxie, jak se jí říká v USA. Jejich hlavní instituce pro výchovu moderních ortodoxních rabínů jsou *Yeshivah University in New York* a *Jews' College in London*.

Ortodoxie je méně organizovaným hnutím, než jiné skupiny judaismu. Jednak zde nalézáme velké množství bratrovražedných svárů v rámci ortodoxie samotné, jednak zastánci ortodoxního judaismu nemají žádnou oficiální světovou organizaci, která by je sdružovala.⁷³

3.1.3. Konzervativní

Dalším existujícím výkladem, který reaguje na situaci Židů, nacházejících se v určité etapě emancipace, je judaismus konzervativní, jehož zrod je spojen se jménem Zachariáše Frankla. Toto hnutí vzniklo v 19. století na obou březích Atlantiku,⁷⁴ jako forma židovské víry, která zahrnuje střed mezi ortodoxním a progresivním judaismem.⁷⁵ Ve svých počátcích bylo známé pod názvem Historický judaismus či Historická škola. Na počátku 20. století byl tento, do té doby obecně užívaný termín, v USA nahrazen pojmem judaismus konzervativní.

Některé paralely existují v počátcích hnutí na obou kontinentech. Můžeme ale říci, že se obě skupiny vyvíjely autonomně. Pro další vývoj judaismu bylo důležité, že ti, kteří se identifikovali s konzervativním judaismem, potvrdili nakonec emancipaci Židů. Též se pozitivně postavili k separaci státu a církve a ve vzdělání a kultuře vítali postoj západního židovského způsobu života. Věděli, že některé změny jsou ve způsobu židovského náboženského života nevyhnutelné. Uznali ty, které v sobě odrážely tu lehčí a volnější interpretaci biblických a rabínských precedentů. Položili důraz na Židy jako na národ, který v průběhu historie, díky svému tvůrčímu duchu, dokázal reagovat na nové výzvy. Inovace se však nesměly dotknout základních závazků konzervativců, jako byla oddanost k hebrejskému jazyku v liturgii, dodržování zásad košer stravy a šabatu.⁷⁶

Centrem konzervativního judaismu je USA. Hlavní institucí, která zajišťuje výchovu konzervativních rabínů, je *Jewish Theological Seminary in New York*, s pobočkami v Los Angeles a Jeruzalémě. Konzervativní rabíni jsou organizováni v *Rabbinical Assembly of Conservative Rabbis*

⁷² ENCYKLOPEDIA JUDAICA. Vol. 12⁷⁰.

⁷³ JACOBS⁶⁴, s. 372.

⁷⁴ ENCYKLOPEDIA JUDAICA. Vol. 5, s. 901.

⁷⁵ JACOBS⁶⁴, s. 92.

⁷⁶ ENCYKLOPEDIA JUDAICA⁷⁴, s. 901.

(RAC), které se každoročně schází na konferenci.⁷⁷ Kongregace konzervativního judaismu sjednocuje světová organizace Masorti olami,⁷⁸ jejímiž základními články jsou:

- 1) Studium Tóry, v plném slova smyslu, a přenos principů judaismu z generace na generaci.
- 2) Jednota židovského národa a posilování vazeb mezi Židy, ať žijí kdekoli.
- 3) Centrálnost synagogy v životě židovského národa.
- 4) Význam zachování dynamické židovské praxe, založené na halaše a micvot, zakotvené ve znalosti a dodržování tradic judaismu, odrážející lásku k tradici; a zahrnující modernost a pozitivní změny.
- 5) Centrálnost Izraele a znalost a používání hebrejského jazyka v životě židovského národa.
- 6) Hodnoty rovnostářství, pluralismu, tolerance a demokracie ve vývoji židovské tradice.⁷⁹

3.2. Hledání identity za pomoci historie, sociologie a odborných diskuzí

Dospěli jsme k názoru, že židovská populace během posledních dvou století stála na několika rozcestích. Prvním rozcestím byla emancipace, která formálně dala jednotlivým Židům z ghetta občanskou rovnost jako prostředek integrace do povšechné společnosti. Druhého rozcestníku bylo dosaženo ve chvíli, když se židovští nacionalisté zeptali, ve světském smyslu, zda Židé skutečně patří do svých okolních společností. Třetí rozcestník představoval střetnutí s antisemitismem a tragédií Holocaustu, která dramaticky zdůraznila princip, že Židé jako jednotlivé osoby i jako skupina představují část z národních společností. Před čtvrtým rozcestím Židé stáli v okamžiku, kdy byl založen stát Izrael. Tento čin představoval změnu historického stavu Židů; z lidí bez vlasti se stali lidé se zemí jim vlastní. Pátý, současný, rozcestník je tvořen celosvětovou expanzí multikulturálních ideologií a nadnárodním diasporismem.⁸⁰

Při pohledu na velké panorama židovských komunit, v Izraeli, USA, Latinské Americe, v bývalém Sovětském svazu a post-Holocaustové Evropě, vidíme nejen geografické, sociální a ekonomické odlišnosti, ale také kulturní různorodost kolektivní identity. Před námi stojí velká rozmanitost zvyků a židovského života, i způsobů identifikace se světovým židovstvem. Pozorujeme mnoho židovských náboženských skupin - ortodoxní, konzervativní, reformní – a nutno dodat, mnoho židů není přidruženo k žádnému z těchto hnutí, mnozí jsou aktivní v židovské kultuře a komunálních aktivitách, a další jsou ve svém vztahu k židovství zcela pasivní.

⁷⁷ JACOBS⁶⁴, s. 92.

⁷⁸ MASORTI. Masorti olami. *Masorteworld.org* [online].
[cit. 2014-06-22]. Dostupné z <http://www.masorteworld.org/>.

⁷⁹ MASORTI. Masorti Olami: Where Tradition and Modernity Meet. *Masorteworld.com* [online].
[cit. 2014-06-22]. Dostupné z: http://www.masorteworld.org/molami/Mission_statement.

⁸⁰ BEN-RAFAEL, Eliezer, GORNY Yosef, RO'Í, Yaacov (eds.). *Contemporary Jewries : Convergence and Divergence*, s. 1.

Už v samotném v Izraeli vidíme rozvinutou značnou různorodost v symbolech židovské identity.⁸¹

Samotný termín „židovský národ“ je ortodoxií považován výhradně za náboženskou komunitu, reformními a konzervativními hnutími za etnokulturální, morální a náboženskou komunitu, Haskalou za kulturní společenství, Bundem za etnickou skupinu a sionismem za státně-národní společenství.⁸² Uvedené směry se samozřejmě neshodnou ani v odpovědi na otázku *Kdo je Žid?*, což je často rozděluje do nepřátelených skupin.

V Evropě bude dále židovská poznávací mapa odlišná také mezi těmi komunitami, které jsou staré a dobře zavedené (Itálie), a těmi docela nedávno vytvořenými (Finsko); mezi těmi, které byly hlavními centry židovského života do roku 1939 (Polsko, Litva, Německo, Maďarsko, Rakousko), a těmi, které v centru dění v této době nebyly (Estonsko, Irsko, Španělsko). Navíc sociální, ekonomická a politická situace Židů v různých státech Evropy je velice odlišná.⁸³

Chceme-li studovat předmět židovské identity, včetně otázky *Kdo a co je židovské?*, včetně kontroverzí apostaze a pojmu autenticity, vyobrazení a sebe prezentace Židů, problematik otvíraných při vědeckých a rabínských rozmluvách, i hranic vyplývajících z interakce Židů a ne-Židů, dostaneme se k jedné z nejvíce bolestivých otázek náboženských a etnických skupin v dějinách.⁸⁴

Vědecké diskuze 90. let 20. století židovskou identitu chápaly jako historicky se proměňující kulturní fenomén, se základem různě formulovaného vztahu k židovské víře, který ale vždy vstřebával a odrážel situaci konkrétní diaspory, zasazené do jinak kulturně modelované společnosti. Židovská identita v rámci diaspory v moderní evropské společnosti byla kategorizována jako:⁸⁵

1) Identita od většinové společnosti izolované diaspory – identita tradičně-náboženská, konstruovaná na vědomí příslušníka „židovského národa“, který žije podle příkazů halachy. Tato identita je budovaná na rodinných tradicích, úctě ke vzdělání⁸⁶ a vědomí solidarity.⁸⁷

⁸¹ EISENSTADT, Shmuel N. *Explorations in Jewish Historical Experience : The Civilizational Dimension*, s. 270.

⁸² Eliezer ben Rafael. The Space and Dilemmas of contemporary Jewish identities. In: BEN- RAFAEL, Eliezer, GORNY Yosef , RO'I, Yaacov⁸⁰, s. 349.

⁸³ WEBBER, Jonathan. Jews and Judaism in contemporary Europe: Religion or ethnic group?. *Ethnic & Racial Studies* Apr97. Vol. 20, Issue 2, s. 258.

⁸⁴ GLENN, Susan A., SOKOLOFF, Naomi B. Who and what is Jewish, Controversies and Comparative Perspectives on the Boundaries of Jewish Identity, In: GLENN, Susan A., SOKOLOFF, Naomi B. *Boundaries of Jewish Identity*, s. 3.

⁸⁵ PRESSBURGEROVÁ, Eva. Členky židovských organizací v Praze: Koncepce vlastní identity. In: BITTNEROVÁ, Dana, MORAVCOVÁ Mirjam (eds.). *Etnické komunity v kulturním kontextu*, s. 113.

⁸⁶ Ne že by u jiných byla absenční.

⁸⁷ WEISER, J., Židovská identita – jedinečný fenomén. In: FRANEK, J. a kol.,

2) Identita modernizující se židovské společnosti, identita založená jak na věrnosti víře otců, tak i na osvícenských myšlenkách, které judaismus posouvají do roviny ryze „náboženské“. Tato identita je založená na přejímání kulturního modelu okolní společnosti.

3) Identita emancipující se společnosti. Identita, která má široký vnitřní, názorově různý obsah, je dotčena antisemitismem, judaismus přijímá jako „náboženství“ a soukromou věc, judaismus přijímá jako volbu.

4) Identita židovské společnosti po Holocaustu, poznamenaná hrůzou genocidy. Identita, která je kulturně a myšlenkově hluboce různorodá, ve svých lokálních podobách je determinovaná společenskou a politickou situací států. Identita, která se musela vyrovnat s existencí státu Izrael, která připouští chápání judaismu jako náboženství, které je oddělitelné od židovské etiky. Tato identita pracuje s existencí vlastně dvojí identity, národně-politické a kulturní, a právě tuto dvojí identitu přijímá jako existenční možnost židovské diaspory.⁸⁸

V hledání uvedené 4) identity, vyjděme obecně z definice Sergia Della Pergola; Židovské populace a komunity, které se v současnosti vyvíjí po celém světě, se skládají z jednotlivců, jejichž členství je závislé na specifickém kritériu. Tyto komunity mají určité vnímání skupinové hranice a kolektivní identity, a zároveň jedinečné a rozpoznatelné modely sociálního a demografického složení a mobility. Židé tak tvoří jednu skupinu, v široké třídě skupin vymezených náboženskými, etnickými, nebo jinými kulturními identitami, které jsou často zahrnovány pod jednotný pojem etnicita.⁸⁹

Tak jak je to pozorováno dnes i v jiných dobách, většina popisů židovské identity je postavena na termínech národnosti (nebo etnicity) a náboženského vyznání. Každá změna v identifikaci je vnímána jako modifikace poměru mezi těmito dvěma komponenty.⁹⁰ Jonathan Webber se domnívá, že pojmy etnicita a náboženství jako základní kategorie židovského sebevyličení jsou zastaralé. Viděno z židovské perspektivy, tyto dvě kategorie nemohou být v žádném případě dostatečně široké, aby obsáhly složitý charakter současných evropských židovských identit.⁹¹

V širokém zobecnění vnímání židovské identifikace, můžeme bez pochybností tvrdit, že podstoupila transformaci v průběhu modernity. Zatímco židovská identita historicky byla a stále je charakterizována výrazně lišícími se způsoby vyjadřování, v průběhu času se objevily čtyři

Židovská identita včera, dnes a zajtra, s. 13-14. Citováno dle: PRESSBURGEROVÁ⁸⁵, s. 113.

⁸⁸ WEISER⁸⁷, s. 16-26. Citováno dle: PRESSBURGEROVÁ⁸⁵, s. 113-114.

⁸⁹ SERGIO Della Pergola. *WORLD Jewish Population at the Dawn of the 21 th Century*. In: BEN-RAFAEL, Eliezer, GORNY Yosef, RO'I, Yaacov (eds.)⁸⁰, s. 46.

⁹⁰ GUDONIS, Marius. *Particularizing the Universal: New Polish Jewish Identities and a New Framework of Analysis*. In: GITELMAN, Zvi, KOSMIN, Barry, KOVÁCS, András (eds.) *New Jewish Identities: contemporary Europe and beyond*, s. 244.

⁹¹ WEBBER⁸³, s. 271.

hlavní typy židovské identifikace. V současných společnostech mohou být tyto koexistující typy popsány jako

- a) účast ve všezahrnující a exkluzivní židovské náboženské komunitě
- b) dobrovolné členství v soudržné židovské etnokomunální skupině
- c) udržování volného individuálního vztahu s židovskou kulturou a
- d) postrádající i ten slabý odlišující znak, přesto je považován za židovský pro

nedostatek alternativních definicí.

Převaha těchto typů se postupně v čase měnila v nekonečném cyklu. Celkově nicméně židovské populace vykazují méně prvních zmíněných typů a více těch posledních. Změny v identifikaci reflektují rozšířené příležitosti pro rovnost, mobilitu a interakci, nakonec vedoucích k širšímu přijetí Židů ze strany ne-Židovských protějšků v obecném kontextu rostoucí sekularizace.⁹²

Kritéria, kterými se Židé sebeidentifikují, zahrnují rozsáhlé spektrum kulturních a společenských jevů. A tyto jevy, jimiž vysvětlují svou osobitost a k nimž se vztahují jako k podstatě své jsočnosti, se ve vývoji moderní evropské společnosti proměňují, modernizují a transformují. Na přelomu tisíciletí byly tyto komponenty židovské identity v odborném i laickém diskurzu tematizovány v souvislostech s:

- 1) utrpením Židů, s údělem trpitele a očišťovatele lidstva,
- 2) otázkou „vyvolenosti“, s otázkou nového vztahování se k Bohu, k Tóře jako k zákonu, k vzdělávání se jako k daru a k tradici předků jako ke kulturnímu dědictví,
- 3) náboženstvím,
- 4) skupinovou sounáležitostí,
- 5) rodinnými kořeny,
- 6) určitým životním stylem a dodržováním či ignorováním příkazů Tóry v každodenním životě,
- 7) fyzickými charakteristikami,
- 8) odtažitými a vylučujícími postoji nežidovského okolí.⁹³

3.2.1. Problematika našeho regionu

Při širokém zobecnění v rámci regionu střední a východní Evropy, Zvi Gitelman, významný profesor politologie a profesor židovských studií na Univerzitě Michigan, navrhuje pět dominantních forem současné židovské identifikace. 1) Tradiční formy, což znamená jak staré náboženské formy, tak i sekulární formy převzaté z komunistického období. Jak v České republice, tak i v Polsku, Maďarsku, Rumunsku a Bulharsku, náboženské organizace

⁹² SERGIO Della Pergola⁸⁹, s. 47.

⁹³ PRESSBURGEROVÁ⁸⁵, s. 117-119.

komunistického období zůstávají, i když s poněkud novým vedením. 2) Aktivní a kreativní formy, hledající nový obsah a formy vyjádření. Lidé, kteří mají zájem na aktivním vyjádření svého židovství a hledají způsoby, jak to mohou činit. Tento typ je nejvíce vidět v Polsku, Maďarsku a České republice. Mají to obtížné z důvodu absence silné kultury, o kterou by se jejich identita mohla opřít.⁹⁴ 3) Identifikace, která je jen symbolická a vyjadřovaná pouze příležitostně. Židé se příležitostně účastní kulturních, či dokonce náboženských aktivit, případně pamětních setkání spojených s holocaustem. 4) Schéma, kdy někdo sám sebe považuje za Poláka, Čecha, Maďara židovského původu. Zde je židovská etnická identita odmítnuta, a zatímco náboženská identifikace je logicky možná, je pro tento typ spíše vzácná. Židovství bývá viděno jako genetická náhoda, která nemá žádný vliv na vlastní život dotyčného. Avšak takový člověk má tendenci projevovat větší zájem o židovské záležitosti než Poláci, Češi a Maďaři, kteří nejsou židovského původu. 5) obranná židovská identifikace.⁹⁵

3.2.2. Identita jako identifikace s židovskou kulturou

Richard Segal, výkonný ředitel *The (American) National Foundation for Jewish Culture*,⁹⁶ v květnu 1999 v Londýně prohlásil: „*Být Židem dnes znamená především identifikaci s židovskou kulturou. Židovská kultura nahradila synagogy, Izrael, a filantropie se stala jednou z nejdůležitějších součástí židovství. To ... je v židovské identitě podstatný posun, který otevírá nové multidimenzionální možnosti, zejména proto, že není svázán s institucemi ... Ne-Židé mohou vytvářet židovskou kulturu, i když míra, ve které tak činí, může mít důsledky, které zatím nemůžeme předvídat. Tyto důsledky se budou týkat vztahu mezi židovskou kulturou a židovskou identitou.*”⁹⁷

Termín „židovská kultura“ zahrnuje náboženství, jazyk a historické dědictví. V praxi ale to, co by mnoho Židů považovalo za svoji „kulturu“, je často spíše svévolné rozhodnutí, a skutečně v některých „postmoderních“ kontextech se zdá být mimo všechny uvedené kategorie. Diasporní židovská kultura, v původním antropologickém významu celkového židovského životního stylu, byla vždy součástí ne-Židovského okolí.⁹⁸

⁹⁴ GITELMAN, Zvi. Reconstructing Jewish Communities and Jewish Identities in Post-Communist East Central Europe. In: KOVÁCS, András (ed). *Jewish Studies at the Central European University*, s. 41.

⁹⁵ GITELMAN⁹⁴, s. 41-43.

⁹⁶ *The European Association for Jewish Culture* byla založena v roce 2001, v tomto duchu: I když evropské židovstvo bylo téměř celé vyhlazeno v době holocaustu, židovská kultura v Evropě nezanikla. Judaismus je pro asociaci živoucím dědictvím s nesmírným tvůrčím potenciálem a asociace je přesvědčena, že židovská kreativita může poskytnout klíč k židovské budoucnosti.

⁹⁷ WEBBER, Johathan. Notes Towards the Definition of „Jewish Culture“ in Contemporary Europe. In: GITELMAN, Zvi, KOSMIN, Barry, KOVÁCS, András (eds.)⁹⁰, s. 317.

⁹⁸ Tamtéž, s. 320.

Mezi Židy dnes není kulturní jednoty, která by upřesnila termín židovské jinakosti ve vztahu k jednotlivým většinovým společnostem v Evropě, kde Židé žijí. Přísně ortodoxní Židé pro širší židovskou veřejnost rozhodně neplní roli nesporného kulturního vzoru. Asimilovaní Židé mají i jiné kulturní zájmy a jiné identity kromě svých židovských zájmů a svých židovských identit. Svě dědictví nevidí v totalitě židovské kultury a tradic jako jediného nejdůležitějšího sociálního faktu o sobě: jejich židovská identita je ve skutečnosti částečně (podle kontextu) překryta jinými identitami.⁹⁹

3.2.3. *Hlas znovuprobuzení*

Jonathan Joseph, předseda konference *The General Assembly of European Jewry in Budapest*, konané v květnu 2004, uvedl: „*Jsmo svědky znovuprobuzení židovského života a kultury v Evropě v míře neviděné sto let.*” Stejně tak Alberto Senderoy se vyjádřil v podobném smyslu: „*... probíhá zázračná renesance, židovská Evropa je zářivě živá.*”¹⁰⁰

Antony Lerman, který byl mezi léty 2006 a 2009 ředitelem *The Institute for Jewish Policy Research*, na konferenci prohlásil: „*... antisemitismus, hrozby konce Izraele a Holokaust, nejsou samy o sobě věci, které definují, kdo jsme dnes. Potřebujeme mluvit novým způsobem o naší roli v Evropě, o tom, čím může otevřený židovský svět přispívat k evropské budoucnosti, ne jen o tom, co nám Evropa dluží.*”¹⁰¹

Podobně se jinde vyjádřila i historička Dr. Diana Pinto: „*Jakákoliv budoucí evropská židovská identita bude zakotvena v překonání Holokaustu tím, že vybuduje takovou identitu pomocí dialektického přístupu k židovské evropské minulosti, interpretace pre-Šoa židovského světa pozitivním způsobem (a ne jako předehru k Osvětimi), ale také bude vnímat, do jaké míry dnešní Evropa je kvalitativně novou a lepší (protože je otevřená a demokratická), oproti znovuobjevené minulosti. Tedy, v židovské Evropě paměti nebudou zmrazeny kolem Holokaustu.*”¹⁰²

S jakou identitou probíhá znovuprobuzení židovského života a kultury v našem regionu?

3.2.4. *Identita v době komunismu*

V průběhu poloviny století (1939-1989) byla velká většina Židů ve východní a střední Evropě zavražděna a většina z těch, kteří přežili, byli svého judaismu a židovství zbaveni. Na rozdíl od nacistů, komunisté se nesnažili Židy zničit, ale politika oficiálního ateismu a síla akulturace vážně narušily judaismus a židovskou identitu. Na rozdíl od Sovětského svazu,

⁹⁹ WEBBER⁸³, s. 263.

¹⁰⁰ LERMAN, Anthony. *Communities and Jewish Identity in Europe*, Transcript of the first plenary of the third general assembly of European Jewry, Budapest 20-23 May 2004. *European Judaism, Autumn 2005*. Vol. 38 Issue 2, s. 99.

¹⁰¹ Tamtéž, s. 100.

¹⁰² PINTO, Diana. *The Third Pillar? Toward a European Jewish Identity*. In: KOVÁCS, András (ed.)⁹⁴, s. 188.

komunistické státy ve východní Evropě neidentifikovaly židy oficiálně jako takové do jejich „pasu“ (*Identity Card*), ale uchovávaly záznamy, které jim Židy umožňovali identifikovat. Navíc v Československu (také v Polsku, Rumunsku a Maďarsku) byli za Židy označováni i lidé, kteří jimi vůbec nebyli.¹⁰³

Po druhé světové válce početné migrace odvedly mnohé Židy do USA, států Jižní Ameriky a Izraele, tedy mimo evropský prostor. Židovské obyvatelstvo volilo dobrovolný odchod, bez ohledu na budoucnost židovských komunit v Československu. Migrace uvnitř státu pak změnily rozmístění židovského obyvatelstva, značné množství obyvatel Slovenska a bývalé Podkarpatské Rusi zůstalo v Československu, zejména v Praze. Nepočtené židovské obyvatelstvo, které přežilo a zůstalo ve státě, tak měnilo svoji kulturní kontinuitu. Kulturní rozdíly převrstvil prožitek utrpení a přežití, který se stal spojujícím článkem.¹⁰⁴

Ti, kteří přežili šoa a zůstali v Československu, se pokoušeli zapomenout na hrůzy, které prožili. Současně se vyrovnávali s vědomím, že i společnost, které nejprve věřili a v kterou doufali, je totalitní, a jejich původ v ní znamená minimálně nedostatek.¹⁰⁵ A tak se vědomě snažili asimilovat, vystoupit z tradice židovských kořenů a nerozlišitelně zapadnout do české (slovenské) společnosti. Samozřejmě se také snažili své děti co nejlépe připravit na život v komunistické společnosti.¹⁰⁶

Velice zřídka jejich reakci představovalo otevřené praktikování judaismu. Nemálo z nich vyvinulo značné úsilí, aby utajili před každým všechno, co by je mohlo spojovat s židovskou vírou nebo tradicemi, což je vedlo k tzv. Manifestovanému ateismu. Velká většina se chovala jinak v soukromí a jinak na veřejnosti. Jejich děti se někdy „tajemství svého původu“ nedozvěděli doma, ale od zlomyslného souseda nebo neopatrného rodinného přítele. Zpravidla však rodiče svůj původ netajili před dětmi, nýbrž před světem.¹⁰⁷

A tak drtivá většina československých (i maďarských) Židů nehledala jako způsob svého vyjádření židovské identifikace cestu členství v náboženských komunitách. Za prvé, náboženství v komunistických státech bylo něčím podezřelým, a za druhé identifikace s židovstvím nepřinášela žádné výhody, spíše naopak.¹⁰⁸ Na náboženskou obec bylo pohlíženo jako na výtvar státu, spojeného s byrokracií a politickými ortodoxy, což odradilo ty, kteří byli režimu odcizeni.¹⁰⁹

¹⁰³ GITELMAN⁹⁴, s. 35.

¹⁰⁴ PRESSBURGEROVÁ⁸⁵, s. 119.

¹⁰⁵ SALNER, Peter. Parametre židovskej identity. *Židovská ročenka 5756*. 1995 -1996, s. 114-117.

¹⁰⁶ PRESSBURGEROVÁ⁸⁵, s. 120.

¹⁰⁷ SALNER¹⁰⁵, s. 114-117.

¹⁰⁸ GITELMAN⁹⁴, s. 37.

¹⁰⁹ Tamtéž, s. 38.

První změna přišla v 60. letech, především díky židovským mládežnickým aktivistům. Kritéria pro vstup do židovských mládežnických skupin v 60. letech a začátkem 70. let byla zcela flexibilní. Každý uvědomělý žid, který se zajímal, byl vítán, včetně mnohých smíšeného původu (zvláště v Praze), kteří nesplňovali požadavky halachy. Účast poskytovala příležitost vytvořit pluralistickou poválečnou česko/slovenskou židovskou identitu, zahrnující především intelektuální a sekulární koncept židovství.¹¹⁰

Další částečná změna přišla v Československu v pozdních 70. a během 80. let, kdy ve svých řadách náboženská obec přivítala několik mladých lidí, signatářů Charty 77. Náboženská obec byla nadále pečlivě sledována, takže jí „nebylo dovoleno“, aby se stala případným základem protirežimní kultury.¹¹¹ Vznikl nový rozsah povědomí židovství, které vnímalo existenci předků, ale nebylo vázané na znalost víry a náboženské tradice. Vznikl typ nepraktikujícího Žida. Po roce 1989 začala obnova židovské komunity v Praze právě z těchto východisek.¹¹²

3.2.5. Kontext

V pozdních 80. a raných 90. letech, když se ve východní Evropě a Sovětském svazu komunistický systém zhroutil, lidem i státům se otevřela možnost předefinovat sebe sama i vztahy k ostatním. Zdali budou např. „sovětští“ nebo ukrajinští, jestli např. „jugoslávští“ či srbští, byla volba, kterou museli po rozpadu států udělat mnozí. Tak jako ostatní přehodnocovali své etnické a náboženské vazby, Židé byli dohnáni udělat to samé, a tak museli přehodnotit Kdo a co jsou, zda a jak přemění své národní identity. Museli řešit několik otázek: jaký by měl být jejich vztah k post-socialistickým státům a světovému židovstvu, zda a jak rekonstruovat veřejný židovský život a zda zůstat nebo emigrovat.¹¹³

Oživení je obtížný úkol. Kromě materiálních a s nimi spojených logistických problémů, existuje ve vysoce specifickém kontextu postkomunistických zemí východní a střední Evropy také problém určení významu židovství. Kdyby minulost měla být vodítkem, v předkomunistické východní a střední Evropě existovaly dva základní modely židovství: ve východní Evropě (polský, litevský, rumunský, slovenský) model skupiny, která je jak etnická nebo národnostní, tak i náboženská; a model střední Evropy (maďarský, český), kde pojem židovství je chápán primárně jako pojem náboženský. Samozřejmě, v každé zemi existuje více než jeden model a různé směsi modelů.¹¹⁴

Jeden z rozdílů v rámci východní a střední Evropy je ten, že jen v Polsku a v Rumunsku před válkou existovala silná kulturní alternativa k náboženství, jidiš kultura. Taková kultura,

¹¹⁰ HEITLINGEROVÁ, Alena. *Ve stínu holocaustu a komunismu, Čeští a slovenští židé po roce 1945*, s. 117.

¹¹¹ GITELMAN⁹⁴, s. 38.

¹¹² PRESSBURGEROVÁ⁸⁵, s. 120.

¹¹³ GITELMAN⁹⁰, Introduction, s. 1.

¹¹⁴ GITELMAN⁹⁴, s. 36.

s bohatou škálou novin, divadel, knih, magazínů, letních kempů, škol, mládežnických skupin a jiných institucí, v českých zemích (a Maďarsku) neexistovala. Zde byla tak vysoká míra mezináboženských sňatků a asimilace, že Židé opouštěli své židovské identity a stali se plnými Čechy (či Maďary), nebo si alespoň mysleli, že jimi jsou.¹¹⁵

Historická absence silné sekulární židovské kultury v českých zemích a v Maďarsku (a její rychlý úpadek v Rumunsku a v Polsku a politicky daná nedostupnost sionistické nebo i jinak na Izrael orientované kulturní aktivity) znamenala, že když komunistické systémy padly, bylo zde toho málo, kromě náboženství, skrz co by Židé mohli vést židovské kulturní životy nebo vyjádřit svou židovskou identitu.¹¹⁶

3.2.6. Počátek „vzpomínkové identity“ a jedna pozdější reflexe

Po roce 1989 začala židovská komunita svoji menšinovou identitu utvářet především prostřednictvím své interpretace dějin, výkladu v rámci komentářů soudobého dění, židovských svátků, odborné literatury i beletrie, respektive prostřednictvím vzpomínky. Ta je pokládána za podstatu židovství, za prostředek židovské sounáležitosti. Druhým významným rysem židovské identity bylo její pohotové napojení na iniciativy světových židovských organizací a objevila se i snaha o dialog mezi židovskou komunitou a církvemi či náboženskými společnostmi.¹¹⁷

Identita prostřednictvím vzpomínky přinesla pozoruhodnou úvahu *Není připomínání holocaustu náhradním náboženstvím?*, profesora Tomáše Halíka na Druhém pražském semináři Spolku akademiků Židů v listopadu 2012.¹¹⁸ Smyslem příspěvku bylo, aby i současní čeští Židé si byli vědomi toho, že jejich duchovní a kulturní identita má hlubší kořeny než jsou tragédie 20. století: *„Specifika židovské identity stojí přece na jedinečném spojení země, etnika a víry, stojí na myšlence zaslíbení a smlouvy, na Abrahamovi, Mojžíšovi, patriarších a prorocích a celé duchovní kultuře judaismu. Není jistý druh sekulárního židovství, pro nějž tím základem židovské identity je připomínání holocaustu, nakonec jakousi lobotomií či kastrací židovské kulturní paměti?“*¹¹⁹ Této úvaze se bohužel nedostalo prostoru v kolektivní monografii, kterou v roce 2011 vydal Spolek akademiků Židů, *Výzvy židovské současnosti 2010-2011*, kdy se monografie věnuje zejména tématům: holocaust, vyrovnávání se s minulostí a stíhání válečných zločinců v Československu od roku 1945.

¹¹⁵ Tamtéž, s. 37.

¹¹⁶ Tamtéž, s. 39.

¹¹⁷ SOUKUPOVÁ⁵⁵, s. 156.

¹¹⁸ Veřejnosti ji přednesly Židovské listy (2013-01-24).

¹¹⁹ ŽIDOVSKÉ LISTY. Není připomínání holocaustu náhradním náboženstvím?.

In: *Židovskelisty.blog* [online]. 24. 1. 2013 [cit. 2014-04-07]. Dostupné z:

<http://zidovskelisty.blog.cz/1301/neni-pripominani-holocaustu-nahradnim-nabozenstvim>.

3.2.7. Židovská komunita po tzv. Sametové revoluci

Interní konflikty uvnitř organizované židovské komunity vznikly kolem náboženství, programu sociální péče a správy čerstvě restituovaného majetku. Spory se týkaly rovněž institucionálních procesů při rozhodování v obci, vlivu zahraničních rabínů a mezinárodních židovských organizací. Tato vnitřní pnutí byla velmi zosťřena soupeřícími názory na to, co to znamená být žid a kdo je žid.¹²⁰

Demokratické svobody a politický pluralismus umožnily českým (a slovenským) židům ukončit monopol kehily (obce) na židovský obecní život, zavedený v komunistické éře. Mohli vytvořit nové světské a náboženské skupiny, kluby a sítě. Pro mnohé znamenalo takové otevřené přihlášení se k židovské identitě novou éru v jejich často bolestné tvorbě identity. Založení těchto skupin zahrnuje jak obnovu organizací, které fungovaly v meziválečné době, tak vytvoření nových, z nichž některé jsou přidružené k mezinárodním židovským organizacím.

Nové kongregace a náboženské organizace s mezinárodním federativním napojením jako Bejt Simcha, Bejt Praha, Chabad Center a Masorti, reflektují přítomnost a vliv mezinárodních židovských náboženských organizací.¹²¹ Matoucí různorodost těchto skupin potvrzuje existenci širokého rozsahu pohledů na to, co znamená být žid a kdo je žid. To však částečně zamlžuje realitu trvající dominance kehily (obce) v židovském politickém životě.¹²²

Pražská kehila je jednou z nejbohatších židovských náboženských institucí ve východní a střední Evropě. Jakožto právnická osoba měla mezi židovskými subjekty největší prospěch z českých restitucí od roku 1989. Je majitelkou cenného nemovitého majetku v centru, i v jiných částech Prahy, který přináší nemalý zisk. Je tak bohatá, že se nemusí spoléhat ani na členské příspěvky.¹²³ Nepřekvapuje tak, že toto nově nabyté bohatství vedlo k bojům o jeho ovládnutí a o to, jak se mají příjmy plynoucí z nemovitostí investovat nebo používat na běžné potřeby. Tyto mocenské zápasy jsou zosťřeny konflikty mezi náboženskou a etnickou koncepcí kehily, soupeřícími požadavky ortodoxního, konzervativního a reformního judaismu a vzájemným obviňováním ze střetu zájmů ze strany jednotlivců zaměstnávaných obcí nebo zvolených do její reprezentace.¹²⁴

¹²⁰ HEITLINGEROVÁ¹¹⁰, s. 174.

¹²¹ Tamtéž, s. 175.

¹²² Tamtéž, s. 176.

¹²³ Ve smyslu výše příspěvků.

¹²⁴ HEITLINGEROVÁ¹¹⁰, s. 178.

3.3. Poznámky

Sametová revoluce patří bezpochyby k mezníkům. Využívám ho zde k tomu, že se žádným způsobem nebudu vyjadřovat k případné spolupráci některých židovských představitelů s StB, vyjma pana rabína Majera, kterého si velmi vážím. V rámci objektivitě však je zde třeba poukázat na Gitelmana,¹²⁵ který v souvislosti s Českou Republikou (Bulharskem a Maďarskem), upozorňuje na diskutabilní a svárlivý pojem lustrace. V židovské komunitě, (stejně jako v mnohých jiných organizacích) se tento svár nepřestal (čas od času) vynořovat.

Zprávy, které hovoří k celostátní akci „PAVOUK“, díky které byli ze strany komunistického státu perzekuováni lidé se skutečným či domnělým židovským původem, rozhodně k morálním soudům nenabádají ani nevedou. V ŽOP, stejně tak jako v některých jiných zařízeních, jsou lidé, kteří s StB spolupracovali, a zároveň tací, kteří se proti režimu stavěli např. podepsáním Charty 77.

K objektivitě také nemohu zamlčet, že dalším svárlivým tématem jsou konvertité a rodilí Židé, ve značně specifickém kontextu ovládnutí velkého majetku. Tématu „konvertité na ŽOP“ nevěnuji pozornost a držím se učení judaismu, které říká, že není rozdíl mezi rodilým Židem a židovským konvertitou. Pro ilustraci však bude uvedeno několik vět na toto téma z publikovaných zdrojů.

¹²⁵ GITELMAN⁹⁴, s. 46.

4. PRAŽSKÉ KONGREGACE

4.1. PRAŽSKÁ ŽIDOVSKÁ OBEC – KEHILA PRAG (ŽOP)

Za určitých podmínek sdružuje osoby židovského vyznání, národnosti nebo původu, které mají trvalý pobyt v oblasti její územní působnosti. Jejím účelem a posláním je v duchu českých židovských tradic zajišťovat zejména náboženský a kulturní život svých členů a přispívat k zajištění jejich sociálních a zdravotních potřeb.¹²⁶

4.1.1. Členství

Členství v ŽOP může být přiznáno žadateli, který splňuje jednu z následujících podmínek: 1) Je-li nebo byla-li matka žadatele Židovka podle halachických předpisů, nebo 2) podrobil-li se žadatel konverzi podle příslušných halachických předpisů.¹²⁷ Žadatel současně musí být židovského vyznání, národnosti nebo původu, mít trvalý pobyt v oblasti územní působnosti ŽOP nebo mít k Praze jiný vztah, a nebýt příslušníkem církvi nebo nežidovských náboženských společností.¹²⁸ Přihlášku ověřuje vrchní pražský rabín, žadatel je do ŽOP přijat rozhodnutím vedení.¹²⁹

ŽOP zná ještě tzv. Mimořádný status a Status hosta. Mimořádný status může být přiznán žadateli, který nesplňuje halachické podmínky přijetí, ale v době 1933-1945 byl pronásledován jako Žid, nebo je-li nebo byl-li alespoň jeden z jeho prarodičů dle příslušných halachických předpisů Žid a splňuje další podmínky uvedené výše. ŽOP vytváří podmínky pro to, aby se lidé s mimořádným statutem mohli stát jejími členy.¹³⁰ Osoby s mimořádným statutem mají stejná práva a povinnosti jako členové ŽOP, vyjma toho podstatného, nemohou totiž volit ani být voleni do orgánů ŽOP a FŽO.¹³¹

Status hosta může být přiznán osobám, které splňují podmínky členství nebo podmínky pro přiznání mimořádného statusu a nelze u nich předpokládat trvalý vztah k ŽOP. Na základě žádosti vrchního rabína může být tento status přiznán také osobě, která se připravuje na giur, ale s omezením práv vážících se k tomuto statusu. Osoba se statutem hosta má stejná práva a povinnosti jako osoba s mimořádným statutem, s výjimkou práva na poskytování sociálních služeb.¹³² Výroční zpráva ŽOP za rok 2012 uvádí, že k 31. prosinci 2012 bylo evidováno 1894

¹²⁶ ŽOP. Stanovy ŽOP ze dne 11. 11. 2008. Čl. 1. Dostupné z: http://www.kehilaprag.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=60&Itemid=71&lang=cs. [cit. 2014-04-23].

¹²⁷ Tamtéž, čl. 2.

¹²⁸ Tamtéž, čl. 1 odst. 1, čl. 2.

¹²⁹ Tamtéž, čl. 2 odst. 2.

¹³⁰ Tamtéž, čl. 6.

¹³¹ Tamtéž, čl. 3, 4, 6.

¹³² Tamtéž, čl. 7.

řádných členů, 164 nositelů mimořádného statusu a 9 hostů.¹³³ Při případné interpretaci počtu členů ŽOP je nutné mít na paměti, že z celkového počtu tvoří aktivní Židé jen menší část. ŽOP jako celek je obcí převážně sekulární.

4.1.2. Orgány

ŽOP má 6 orgánů, kterými jsou: shromáždění členů ŽOP, reprezentace ŽOP, vedení ŽOP, předseda ŽOP, vrchní pražský rabín a revizní komise ŽOP.¹³⁴ Funkční období volených orgánů (reprezentace, vedení a revizní komise) je čtyřleté.¹³⁵

Nejvyšším orgánem je shromáždění členů ŽOP. Je svoláváno předsedou minimálně jednou za rok, a také za jiných definovaných podmínek. Je usnášeníschopné, pokud se ho účastní alespoň 10 % členů ŽOP starších 18 let.¹³⁶

Reprezentace ŽOP je nejvyšším orgánem v době mezi shromážděními členů. Má celou řadu kompetencí, mezi které patří např. spravovat veškerý majetek ŽOP (při nakládání s kultovním majetkem je nutný souhlas vrchního pražského rabína); schvalovat jmenování a odvolání vrchního pražského rabína; rozhodnout o vytvoření podmínek v rámci činnosti ŽOP pro praktikování směru judaismu, jenž není reprezentován vrchním pražským rabínem; navrhopvat shromáždění členů zrušení členství a mimořádného statusu; rozhodovat o zrušení statusu hosta. Počet volených členů je 24, nevolenými členy reprezentace jsou vrchní pražský rabín a tajemník ŽOP. Schází se minimálně čtyřikrát do roka.¹³⁷

Mezi schůzemi reprezentace o všech záležitostech ŽOP, které nejsou ve výlučné kompetenci jiných orgánů ŽOP a FŽO, rozhoduje vedení ŽOP. To také rozhoduje o přijímání členů dle Stanov. Vedení tvoří předseda, dva místopředsedové, vrchní pražský rabín, tajemník a další nejvýše tři členové, kteří jsou voleni reprezentací. Vedení se schází nejméně jednou za měsíc.¹³⁸ Ve volbách 2012 bylo zvoleno stejné vedení jako v předchozím období, jen s výměnami funkcí uvnitř něho.¹³⁹

Statutárním zástupcem ŽOP je předseda, který ji zastupuje navenek a jedná jejím jménem. Ve své činnosti je vázán usneseními shromáždění členů, reprezentace a vedení. Ve spolupráci s reprezentací, vrchním pražským rabínem a vedením řídí činnost obce. Do jeho kompetencí patří přijímání a propouštění zaměstnanců ŽOP.

Vrchní pražský rabín musí mít osvědčení o rabínské smicha vydané rabínskou autoritou, uznanou Vrchním rabinátem Izraele. Je jmenován a odvoláván předsedou na základě schválení

¹³³ ŽOP. Výroční zpráva ŽOP za rok 2012, s. 3. Dostupné také z: http://www.kehilaprag.cz/index.php?option=com_docman&Itemid=147&lang=cs. [cit. 2014-03-21].

¹³⁴ Stanovy ŽOP¹²⁸, čl. 1 odst. 8.

¹³⁵ Tamtéž, čl. 8 odst. 7.

¹³⁶ Tamtéž, čl. 8.

¹³⁷ Stanovy ŽOP¹²⁸, čl. 9.

¹³⁸ Tamtéž, čl. 10.

¹³⁹ Výroční zpráva ŽOP za rok 2012¹³⁵, s. 5.

reprezentace. Je náboženskou autoritou, jejímiž rozhodnutími v náboženských otázkách se ŽOP řídí, v náboženských záležitostech také reprezentuje ŽOP navenek. Rabín dále při rabinátu zřizuje tříčlenný rabínský soud, kompetentní při rozvodech a konverzích.¹⁴⁰ Za rok 2012 konvertovali při rabínském soudu dva dospělí a dvě děti.¹⁴¹ Za rok 2011 to bylo 12 kandidátů.¹⁴²

ŽOP má několik jednotlivých oddělení, konkrétně jimi jsou: rabinát, Střediska sociální a zdravotní péče, knihovna a informační centrum, středisko předarchivní péče, restaurace Šalom (košer), Lauderovy školy, ekonomické a bezpečnostní oddělení.¹⁴³ ŽOP je výlučným a jediným vlastníkem obchodní společnosti Matana, a.s., která ji zajišťuje správu nemovitého majetku.¹⁴⁴

ŽOP na svých internetových stránkách uvádí své partnery, kterými jsou FŽO, Revitalizace židovských památek, Lauderovy školy, Židovské muzeum v Praze, Památník Tereziín, Bejt Praha, Bejt Simcha, nakladatelství Sefer, Matana – realitní kancelář.¹⁴⁵

4.1.3. Historické resumé

Ještě v roce 1989, po pádu komunistického režimu, byl zvolen nový předseda ŽOP. Stal se jím vrchní kantor Staronové synagogy, narozený v Podkarpatské Rusi, Viktor Feuerlicht. I když byl novou reprezentací ve funkci v lednu 1990 potvrzen, v květnu odstoupil z funkce, aby se mohl dostatečně věnovat práci duchovního a vrchního kantora Staronové synagogy. Novým předsedou se stal Karol Wasserman. V červnu z funkce vrchního rabína odstoupil Daniel Mayer. Rok 1991 znamenal zvýšení počtu členů ŽOP o téměř 200 jednotlivců.

V roce 1992 proběhly další volby. Za předsedu ŽOP byl zvolen spisovatel a režisér Zeno Dostál, Karol Efraim Sidon byl uveden do funkce vrchního zemského a pražského rabína. Rok poté, kdy měla ŽOP 1102 členů, poprvé zasedal Bejt din (rabínský soud) pro Prahu v čele s izraelským rabínem Uzim Kalchheimem zcl.¹⁴⁶ Jmenování Karola Sidona do uvedených funkcí přivodilo přísné uplatňování židovského a náboženského práva, halachy a velké zděšení mnoha členů komunity.¹⁴⁷ Ve výsledku vedlo k založení první liberální kongregace, kde (i nehalachičtí) židé mohou demonstrovat své židovství bez ortodoxní konverze.

V dalších volbách, které se konaly v roce 1995, byl podruhé za předsedu ŽOP zvolen Zeno Dostál. V lednu 1996 však Zeno Dostál zemřel a na zbytek volebního období byl novým

¹⁴⁰ Stanovy ŽOP¹²⁸, čl. 13.

¹⁴¹ Výroční zpráva ŽOP za rok 2012¹³⁵, s. 16.

¹⁴² ŽOP. Výroční zpráva ŽOP za rok 2011, s. 15. Dostupné z: http://www.kehilaprag.cz/index.php?option=com_docman&Itemid=147&lang=cs. [cit. 2014-03-21].

¹⁴³ ŽOP. Výroční zprávy ŽOP 2005-2012. Dostupné z: http://www.kehilaprag.cz/index.php?option=com_docman&Itemid=147&lang=cs&limitstart=10. [cit. 2014-03-20].

¹⁴⁴ MATANA. *Matana.cz* [online]. ©2014 [cit. 2014-03-21]. Dostupné z: <http://www.matana.cz/>.

¹⁴⁵ ŽOP. Nejnovější informace a zajímavosti. *Kehilaprag.cz* [online]. ©2014 [cit. 2014-03-20]. Dostupné z: <http://www.kehilaprag.cz/index.php?lang=cs>.

¹⁴⁶ Židovská obec v Praze 1989-2008. *Roš chodeš* [online]. 2008, roč. 70, č. 11 [cit. 2014-04-23]. Dostupný z: <http://www.fzo.cz/wp-content/uploads/ros-chodes-2008-11.pdf>.

¹⁴⁷ HEITLINGEROVÁ¹¹⁰, s. 178.

předsedou zvolen dosavadní místopředseda – básník, prozaik, dramatik a scénárista, Jiří Daníček. ŽOP měla 1326 členů. ŽOP v Praze v roce 2005 opět zřídila rituální lázeň – mikve.¹⁴⁸

Když přišel rok 1998, ŽOP, společně s FŽO, silně protestovaly proti rasově motivovaným útokům, jejichž oběťmi se stali *gypsies* a zároveň věnovaly velkou pozornost publikacím, které popírají šoa. Ve volbách ŽOP na období 1998–2001 byl za předsedu zvolen Jiří Daníček. V rámci spolupráce se Sochnut a Rotshild-Institutem začali jako zástupci vrchního pražského rabína působit mladí izraelští rabíni. V roce 1999 ŽOP založila při Lauderově škole čtyřleté Gymnázium *Or chadaš*. Systém židovského školství v Praze (ŽOP) tak zahrnuje školku, základní a střední školu.

V roce 2000 se otevřela diskuze o stanovách ŽOP, a tím o její celkové podobě. ŽOP i FŽO protestovaly proti českému vydání knihy Adolfa Hitlera *Mein Kampf*.¹⁴⁹ V dubnu roku 2001, když se konaly volby, byl reprezentací za předsedu zvolen inženýr Tomáš Jelínek. Na každoroční terezínské tryzně rabi Sidon naléhal na českou veřejnost, aby nepodceňovala aktivity neonacistů.

Během roku 2003 došlo k důležitým událostem. Z rozpočtu ŽOP začala být podporována pražská odbočka chasidského hnutí Chabad se sídlem v USA, a na základě nových stanov ŽOP reprezentace podepsala prohlášení o spolupráci s konzervativní kongregací Bejt Praha. ŽOP a FŽO vyvinuly značné úsilí, aby 27. leden byl prohlášen Dnem památky obětí holocaustu.

Rok 2004 byl plný výbušných událostí, kterým se podrobněji věnuji v následující podkapitole. Zde jen uvedme, že ještě před dubnovými volbami začaly vycházet *Obecní noviny*.¹⁵⁰ Výroční zprávy ŽOP připravuje od roku 2005.¹⁵¹

Proces novelizace stanov byl zahájen v průběhu roku 2006.¹⁵² Rabínem odpovědným za náboženské vzdělávání se stal Moše Chaim Koller. V roce 2007 se ŽOP i FŽO postavily proti snaze neonacistů pochodovat pražským Židovským Městem během výročí „křišťálové noci“. Akce neonacistů skončila fiaskem.

Do roku 2007 ŽOP klade otevření základní židovské školy, náboženské studovny Midraša Tiferet Uzi a první uspořádání letního tábora pro děti, který se konal i v následujících letech.¹⁵³ O rok později, v roce 2008, byl dokončen dlouhodobý projekt, výstavba Domova sociální péče Hagibor. Výuka v midraši byla uspořádána jako stálý kurz pro zájemce o vzdělání v rabínské literatuře a také se otevřel Kolem pro stálé studenty, kteří studují pod rabínským dohledem.¹⁵⁴ Ve volbách v roce 2008 byl podruhé zvolen František Bányai, dnes druhý místopředseda vedení a

¹⁴⁸ Židovská obec v Praze 1989-2008¹⁴⁸.

¹⁴⁹ Tamtéž.

¹⁵⁰ Židovská obec v Praze 1989-2008, dokončení. *Roš chodeš* [online]. 2008, roč. 70, č. 12 [cit. 2014-04-23]. Dostupný z: <http://www.fzo.cz/wp-content/uploads/ros-chodes-2008-12.pdf>.

¹⁵¹ ŽOP. Výroční zprávy. *Kehilaprag.cz* [online]. ©2014 [cit. 2014-06-22]. Dostupné z: http://www.kehilaprag.cz/index.php?option=com_docman&Itemid=147&lang=cs&limitstart=10.

¹⁵² Židovská obec v Praze 1989-2008, dokončení¹⁵².

¹⁵³ Židovská obec v Praze 1989-2008¹⁴⁸.

¹⁵⁴ Židovská obec v Praze 1989-2008, dokončení¹⁵².

člen dozorčí rady společnosti Matana a.s.¹⁵⁵ Od roku 2011 ŽOP připravuje Výroční zprávu o projevech antisemitismu v České Republice.¹⁵⁶

Oficiálními představiteli ŽOP jsou od prosincových voleb 2012¹⁵⁷ předseda – doktor filosofie a kandidát věd – Jan Munk, vrchní rabín – dramatik a spisovatel - Karol Efraim Sidon a tajemník Michal Borges.¹⁵⁸

4.1.4. „Slavný“ spor aneb puč na radnici

V roce 2004 se poprvé v novodobé historii ŽOP voleb účastnilo jednotné uskupení. *Koalice za demokratickou obec*, Koalice, která byla vedena Tomášem Jelínkem a která se velmi kriticky stavěla proti rabínu Sidonovi a vůči dalším členům reprezentace, volby vyhrála. Nedlouho poté, kdy byl rabín Sidon odvolán z funkce vrchního pražského rabína, byl následně Tomášem Jelínkem odvolán i z funkce rabína Staronové synagogy. Tato pozice byla nabídnuta představiteli hnutí Chabad v Praze rabínu Manisi Barashovi. V reakci na uvedený vývoj se v září z členů ŽOP ustavila *Platforma Obec pro všechny*.¹⁵⁹

O spor se začala zajímat i média, ve kterých se od počátku objevovaly kontroverzní výroky. Ty zřejmě odstartoval rabín Sidon v rozhovoru s Karlem Hvížd'alou pro *Lidové noviny* (8. 7. 2004), ve kterém hnutí Chabad označil pojmem sekta.¹⁶⁰ *I Český rozhlas* psal naprosto bezostyšně:

„Povede Staronovou synagogu v Praze americký rabín? Ovládne život v pražské židovské obci ultraortodoxní chasidská sekta ze Spojených států? A nejsou tím ohroženy světoznámé sbírky Židovského muzea? - Takové otázky se vynořují v souvislosti s vleklým sporem, který už víc než rok rozděluje pražské Židy.“¹⁶¹

Paradoxem však zůstává, že jedním z důvodů Sidonova odvolání byly právě jeho příliš ortodoxní názory. Tehdejší předseda ŽOP Tomáš Jelínek se vyjádřil v tom smyslu, že tato situace má povahu pouze vnitřní záležitosti židovské obce. Dle něj je v obci místo i pro Chabad, který reprezentuje jiné pojetí ortodoxie.

Jak za Tomáše Jelínka, tak i za Karola Sidona se postavili některé z významných osobností. Dle ředitele Židovského muzea Leo Pavláta byl skutečnou příčinou sporu boj o to, kdo

¹⁵⁵ František Bányai. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. Naposledy editována 9. 3. 2014 [cit. 2014-06-22]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Franti%C5%A1ek_B%C3%A1nyai.

¹⁵⁶ ŽOP. Tiskové zprávy. *Kehilaprag.cz* [online]. ©2014 [cit. 2014-05-06]. Dostupné z: http://www.kehilaprag.cz/index.php?option=com_docman&Itemid=276&lang=cs&limitstart=10.

¹⁵⁷ Výroční zpráva ŽOP za rok 2012¹³⁵, s. 4.

¹⁵⁸ ŽOP. Oficiální představitel ŽOP. *Kehilaprag.cz* [online]. ©2014 [cit. 2014-03-21]. Dostupné z: http://www.kehilaprag.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=22&Itemid=34&lang=cs.

¹⁵⁹ Židovská obec v Praze 1989-2008, dokončení¹⁵².

¹⁶⁰ VOJTÍŠEK, Zdeněk. Znepokojující chasidé. *Dingir.cz* [online]. 2004, č. 3 [cit. 2014-06-18]. Dostupné z: <http://dingir.cz/archiv/Dingir304.pdf>.

¹⁶¹ ČESKÝ ROZHLAS. Pražskou židovskou obec rozdělil spor o rabína Karola Sidona. *Radio.cz* [online]. 10. 8. 2004 [cit. 2014-03-31]. Dostupné z: <http://radio.cz/cz/rubrika/ocem/prazskou-zidovskou-obec-rozdelil-spor-o-rabina-karola-sidona>.

bude mít v židovské obci hlavní slovo. (Viz Jelínkovo vyjádření v *Prague Post*, z 8. 7. 2004 - *At se to rabínu Sidonovi líbí či ne, tak já jsem jeho šéfem.*) Narážku na ohrožení sbírek Leo Pavlát odmítl s tím, že žádný vlastnický nárok Chabadu nezaznamenal a že muzeum je řízeno správní radou, ve které je zastoupena ŽOP, FŽO i stát.

Spor řešil i rabínský soud v Izraeli, a dospěl k tzv. šalamounskému závěru. I když potvrdil Sidonovo odvolání z funkce vrchního pražského rabína, ustanovil ho zároveň prezidentem rabínů v České republice i v Praze. A jeho pražskými pomocníky se mají stát jak Manis Baraš, tak i izraelský rabín Menachem Kalchheim.

Na spor velmi doplatila Lauderova židovská škola. Dokladem toho může být nesmyslné četné střídání ředitelů, nebo odvolání ředitelky Kateřiny Dejmalové, se kterou odešlo i 16 učitelů a pracovníků školy, dva dny před vysvědčením v roce 2004.¹⁶²

Bakalářská práce Jana Vaňka z roku 2010¹⁶³ obsahuje postřehy, včetně přepisu části dnes nedostupného diskuzního fóra Chabadu, získané od osob, které si přály zůstat v anonymitě. Uvádím je zde pro ilustraci dusné atmosféry.

a) forum Chabadu: ... *Začala veliká hádka. Předseda obce vyhodil vrchního rabína a místo něj do Staronové synagogy uvedl rabína Barashe. Česká obec se přesunula do Vysoké synagogy, jen 10 metrů odtud. Na to byl odvolán předseda židovské obce. Spor byl postoupen izraelskému bejt dinu, který rozhodl, že rabi Barash bude spravovat Staronovou synagogu a český rabín Vysokou. b) Strhla se hádka a strkanice mezi příznivci Chabadu a členy pražské obce, kteří se snažili narušit jejich bohoslužbu. Karol Sidon proto Staronovou synagogu zavřel.¹⁶⁴ Otázkou je, zda by zdrojem, který by výše uvedené potvrdzoval, nemohl být zpravodaj ŽLU, Hatikva, kde je uvedeno Sidonovo vyjádření: „To, že dá někdo někomu facku v rámci výměny názorů, se dá snést. Není to zrovna hezké, zvláště v synagoze, ale pokud to má důvod ...“¹⁶⁵*

I když byl na listopadovém shromáždění členů Tomáš Jelínek spolu s několika členy vedení z funkce odvolán, rozhodnutí nepřijal. V prosinci se tak konalo další *shromáždění členů, které odvolalo* další členy reprezentace. Následně ministerstvo kultury registrovalo jako statutární orgán ŽOP F. Bányai, kterého do funkce předsedy zvolila reprezentace doplněná za odvolané členy. V roce 2005 nové vedení a reprezentace začaly vykonávat svůj mandát s jediným úkolem: uskutečnit předčasné volby. Ty pak proběhly v listopadu a zvítězila v nich Platforma Obec pro všechny. Předsedou byl zvolen F. Bányai.¹⁶⁶

Nedlouho po svém znovuzvolení, 3. 2. 2006, byl pan rabín pozván do České televize, do

¹⁶² ČESKÝ ROZHLAS¹⁶⁴.

¹⁶³ VANĚK, Jan. *Hnutí Chabad v kontextu současného českého judaismu*. Bakalářská práce, Masarykova Univerzita v Brně, 2010. Dostupný také z: http://is.muni.cz/th/146084/ff_b/Bak.pdf 23. 4. 2014

¹⁶⁴ VANĚK, Jan, *Hnutí Chabad v kontextu současného českého judaismu*, s. 32, dostupný také z: http://is.muni.cz/th/146084/ff_b/Bak.pdf. [cit. 2014-03-31].

¹⁶⁵ Židovská válka na Josefově. *Hatikva 2004*. R. 5, č. 1, s. 1. dostupné z: <http://zlu.cz/archiv.html> [cit. 2014-03-03].

¹⁶⁶ Židovská obec v Praze 1989-2008, dokončení¹⁵².

zábavného pořadu „Uvolněte se, prosím“, kde hned zpočátku Jan Kraus vznesl otázku týkající se části problematiky židovské společnosti. Je normální, že vrchní pražský (rabín) je i zemský (rabín)? Není to kumulace funkcí? Odpověď pana Sidona zněla: „Je, ale pro mě je to dost důležité, protože jsem dlouhou dobu tím pražským nebyl.“ Spor vysvětlil tak, že „jako ve velké politice, tak i na tom našem malém písečku obecním, se odehrálo něco podobného“.¹⁶⁷

Přestože již není více prostoru k rozboru nastolené problematiky, považuji za korektní uvést část vyjádření religionisty docenta Vojtíška, specialisty na sekty: „... Sidonovo odsouzení lubavičských chasidů slovem „sekta“ bylo zajisté unáhlené a pod vlivem zjitřených citů. Jistě: kdo chce psa bít, hůl si najde a hledat hůl v minulosti chabadu není těžké. Na druhou stranu ve světě roste počet neortodoxních komunit, které si na učitelská místa povolávají vzdělané, misijně zaměřené a přesvědčivé lubavičské chasidy. Rozhodnutí pražské židovské obce tedy nemusí být viděno jako zas až tak překvapivé.“¹⁶⁸ Detailní popis sporu přináší Heitlingerová v 9. kapitole své knihy *Ve stínu holocaustu a komunismu: čeští a slovenští židé po roce 1945*.

Dokladem, že v ovzduší ŽOP je tento spor určitým způsobem stále přítomen, může být část rozhovoru Ireny Kalhouskové, moderátorky diskusních večerů na obci, s Pavlem Kučou z roku 2012: „... *Nechtěla bych, aby se otevíraly staré rány, které třeba já znám jen z vyprávění. Neměli bychom být pořád zatvrzelí na tom, kdo je jelínkovec a kdo nejelínkovec. Pro mne je to nepřehledné. Věnujme se raději aktuálním tématům.*“¹⁶⁹

4.1.5. Bohoslužby

Pravidelné konání všedních a svátečních bohoslužeb zajišťuje rabinát, který k tomu používá tři ortodoxní synagogy. Staronovou, Jeruzalémskou a Velkou. Ve Velké synagoze, jejíž rekonstrukce byla dokončena v roce 1996,¹⁷⁰ se bohoslužby konají každý všední den, šachrit probíhá od 8:30, mincha od 14:00 hod. Příležitostně jsou do této synagogy přesouvány bohoslužby ze Staronové synagogy a také se zde někdy konají svatby.¹⁷¹ Ve Staronové synagoze se každý pátek hodinu před setměním koná Kabalat šabat a maariv, a každou sobotu šachrit od 9 hodin, maariv ve všední dny začíná v 19:30. Bohoslužby v Jeruzalémské se konají každou sobotu a svátek (od 8:50), večerní bohoslužby se zde konají jen výjimečně.¹⁷²

¹⁶⁷ ČESKÁ TELEVIZE. Uvolněte se, prosím. *Ceskatelevize.cz* [online]. 3.2.2006 [cit. 2014-04-06].

Dostupné z:

<http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/1176221164-uvolnete-se-prosim/206562222000005>.

¹⁶⁸ VOJTÍŠEK¹⁶³, s. 83.

¹⁶⁹ Diskutujme o aktuálních tématech. *Maskil* [online]. 2012, roč. 11, č. 4 [cit. 2014-04-07].

Dostupné z: <http://www.maskil.cz/5772/4.pdf>. Rozhovor s Irenou Kalhouskovou.

¹⁷⁰ Židovská obec v Praze 1989-2008¹⁴⁸.

¹⁷¹ ŽOP. About the prague rabbinate. *Synagogue.cz* [online]. ©2012 [cit. 2014-05-06]. Dostupné z:

<http://www.synagogue.cz/cs/rabbinate/about-the-prague-rabbinate/>.

¹⁷² ŽOP. Bohoslužby v Jeruzalémské synagoze. *Synagogue.cz* [online]. ©2012 [cit. 2014-05-06].

Dostupné z:

http://www.kehilaprag.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=43%3Abohosluzby-geruzalemska-synagoga&catid=73%3Abohosluzby&Itemid=43&lang=cs.

Jeruzalémská synagoga je veřejnosti přístupná od dubna do října, každý den s výjimkou sobot a židovských svátků, od 11 hodin do 17 hodin. Návštěvníci zároveň mohou od roku 2011 shlédnout v prvním patře expozice o ŽOP od roku 1945 po dnešek a židovské památky a jejich rekonstrukce, u kterých se ještě pozastavíme v souvislosti s kulturními činnostmi ŽOP. Staronová synagoga je veřejnosti přístupná každý den s výjimkou sobot a židovských svátků, od 11 hodin do 17 hodin v zimě, v létě do 18 hodin. V pátek se synagoga uzavírá hodinu před začátkem šabatu.¹⁷³ Vysoká synagoga je veřejnosti nepřístupná.

4.1.6. Kulturní a společenské aktivity

Vyjma náboženských a sociálních aktivit obce, z nichž největší představuje provoz domu sociální péče Hagibor, účelem a posláním obce je rovněž zajišťovat kulturní život svých členů. Pozastavme se nejprve nad již zmíněnými stálými výstavami.

Výstava Židovská obec v Praze od roku 1945 po dnešek ukryvá některé informace, které byly zveřejněny vůbec poprvé. Jedná se především o unikátní materiály, jež byly získány díky spolupráci s Ústavem pro studium totalitních režimů, a které zaznamenávají detaily akcí StB vedených proti židům. Součástí výstavy je projekce dokumentárního filmu „Židé v Československu“ z roku 1947, a záznam interview s Arje Kubovym, bývalým izraelským velvyslancem v Praze, ve kterém divákům americké televize na konci roku 1952 vysvětloval situaci židů za železnou oponou.¹⁷⁴ Výstava Židovské památky a jejich rekonstrukce po roce 1989 přibližuje různost a různorodost problematiky oprav židovských památek i postupy, které jsou spjaty s opravami památek dle původních technologií. Konkrétně opravy židovských památek zahrnují restaurování historických náhrobků z různých typů kamene ze 17. - 19. století, vztyčování povalených a zlomených náhrobků z 19. a 20. století, rekonstrukce hrobnických domů a márníc i kompletní rekonstrukce synagog, kde jde také o zachování historických krovů, obnovu střešních krytin či restaurování historické výmalby. Židovská obec v Praze je největším investorem při rekonstrukci židovských památek.¹⁷⁵

Po zrekonstruování vzácných varhan z roku 1906, obec od roku 2012 v Jeruzalémské synagoze pořádá cyklus varhanních koncertů, pro historii synagogy zcela ojedinělý, neboť varhany byly postaveny hlavně k liturgickému účelu. V rámci cyklu již např. vystoupil Jaroslav Tůma, Pavel Černý či Josef Kšica.¹⁷⁶

Vyjma stálých výstav v Jeruzalémské synagoze, ŽOP pořádá stálou expozici v Horské synagoze Hartmanice, Soužití Čechů, Němců a Židů na Šumavě. V současnosti též Umění v dějinách

¹⁷³ ŽOP. Úvodní stránka. *Synagogue.cz* [online]. ©2012 [cit. 2014-05-04].

Dostupné z: <http://www.synagogue.cz/cs/>.

¹⁷⁴ ŽOP. Propagační materiál - Židovská obec v Praze od roku 1945 po dnešek.

¹⁷⁵ ŽOP. Propagační materiál - Židovské památky a jejich rekonstrukce po roce 1989.

¹⁷⁶ MAGNI. Varhanní koncerty v Jeruzalémské synagoze v Praze. In: *Magni.cz* [online]. ©2013 [cit. 2014- 05-04]. Dostupný z:

<http://www.magni.cz/blog/pamatky/varhanni-koncerty-v-jeruzalemske-synagoze-v-praze.html>.

židovství, v synagoze ve Strážnici.¹⁷⁷ ŽOP pořádá celou řadu rozmanitých pravidelných akcí.

Nejširší veřejnosti ŽOP přináší půlhodinový rozhlasový pořad *Šalom Alejchem*, který již od listopadu 1994 připravuje ředitel Židovského muzea Leo Pavlát, a společně s Vidou Neuwirthovou ho uvádí každou sudou neděli. Jak informuje Český rozhlas, je to „... pořad původních příspěvků, autorských promluv i rozhovorů, který přináší nejširší veřejnosti aktuální informace o Židovské obci v Praze a jejích aktivitách. Přibližuje židovské dějiny, judaismus a židovskou kulturu, život Izraele i židovských obcí ve světě. Seznamuje též s významnými židovskými osobnostmi, upozorňuje na nové knihy a nejbližší kulturní pořady na židovské téma. Zvláštní pozornost je věnována problematice šoa a antisemitismu. Pořad doprovází židovská hudba domácích i zahraničních interpretů.“¹⁷⁸

Výuka hebrejštiny probíhá každý týden ve dvou programech: *Hebrejštiny (včetně konverzací) a Objevování tajemství hebrejštiny*.¹⁷⁹ V rámci zážitkového skupinového setkání *Generace* poté mohou lidé narození především po šoa za finanční příspěvek společně sdílet témata: *identita, tradice, spiritualita, náboženství, holocaust, pocit domova, emigrace, Izrael, Já a moje rodina, Já a moje okolí, Rodinné příběhy a mýty, které ovlivňují můj život a mé sny*.¹⁸⁰ Každý čtvrtek, tři hodiny, skupina *Besamin* tančí izraelské lidové tance. Taneční kroužek *Besamin* vznikl roku 1995 v Praze pod záštitou *Bejt Praha*. V rámci aktivit ŽOP svou činnost vyvíjí od roku 1999.¹⁸¹ Pravidelně se v úterý v klubu *Gešer* sejdou u kávy (dle zdroje) všechny generace a ve středu v *Hagiboru* probíhá *Kafe Miriam*. Zároveň se ve středu pod záštitou ŽOP scházejí také šachisté a jednou za měsíc *Štrikovací kroužek*.¹⁸² Velkou oblibu získaly *Diskuze v Majslovce*, jejichž moderátorkou je *Irena Kalhousková*.

4.1.7. Periodikum

První číslo Obecních novin bylo vydáno v únoru 2004. Periodikum (měsíčník) vzniklo proto, aby členové ŽOP byli lépe informováni o záležitostech komunity. Komunitní zpravodaj nejprve řídila *Jana Dráská*. Po vnitřním převratu 2004/2005 byly tyto noviny vydávány „samizdatově“ původní redakcí, nové vedení vydávalo své, a redakci pověřilo *Milana Kalinu*. Ten periodikum vedl až do roku 2011, kdy byl ve funkci šéfredaktora vystřídán *Petrem Balajkou*.¹⁸³
¹⁸⁴ Obecní noviny jsou určeny jen členům obce.

¹⁷⁷ ŽOP. Přehled kulturních a společenských akcí. *Kehilaprag.cz* [online]. ©2014 [cit. 2014-05-06].

Dostupné z:

http://www.kehilaprag.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=1274&Itemid=273&lang=cs.

¹⁷⁸ ROZHLAS. O pořadu *Šalom alejchem*. *Rozhlas.cz* [online]. ©2007-2014 [cit. 2014-05-06]. Dostupné z: <http://www.rozhlas.cz/nabozenstvi/salom>.

¹⁷⁹ ŽOP. Přehled kulturních a společenských akcí.¹⁷⁹

¹⁸⁰ ŽOP. Plakát *Generace* poté. *Kehilaprag.cz* [online]. ©2014 [cit. 2014-05-06]. Dostupné z:

http://www.kehilaprag.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=1274&Itemid=273&lang=cs.

¹⁸¹ BESAMIM. Izraelské lidové tance v Praze. *Besamim.cz* [online]. [cit. 2014-05-06]. Dostupné z:

<http://www.besamim.cz/new/index.php>.

¹⁸² ŽOP. Přehled kulturních a společenských akcí.¹⁷⁹

¹⁸³ ŽIDOVSKÉ LISTY. Před deseti lety vyšly první Obecní noviny pražské židovské obce.

4.1.8. „Identita“ ŽOP

ŽOP je převážně sekulární, i když ortodoxní. Z židovských řad však zaznívá ne zcela neoprávněná výtka, že tradice (ortodoxie) v Praze začala upadat již od poloviny 19. století. „Porevoluční ŽOP“ náleží kontinuita ve smyslu Gitelmana - náboženské organizace komunistického období zůstávají, i když s poněkud novým vedením, což dokazuje sama ŽOP: „*Po celou dobu totalitního režimu, tedy od roku 1948 až do roku 1987, ŽOP nepřestala – i za velmi těžkých podmínek, pod dohledem státních orgánů, především Státní tajné bezpečnosti – pracovat. Plnila své náboženské funkce a stala se tak po pádu komunismu (1989) základem pro obnovení židovského života v Praze*“.¹⁸⁵ Pomiňme otázku plnění náboženské funkce židovské obce s několikaletou absencí rabína.

ŽOP není možné považovat za kontinuální nástupkyni židovského života před druhou světovou válkou. Kontinuální rozvoj židovského náboženství a společenského života byl přerušen a jako problém je stále otevřen. Nejčastěji je definován jako přerušování, ztráta a hledání židovské identity.¹⁸⁶

Například i svatební obřad je v pražském prostředí obřadem nově zrekonstruovaným. A na rozdíl od židovských komunit, které neztratily kontinuitu, se buduje jen na přísně halachických pravidlech. Prosazení tohoto modelu se váže jak na niterný vztah k judaismu jako náboženství, tak na právní model státu Izrael. Jak uvádí Segerová: „*Specifická podoba halachických sňatků v prostředí pražské židovské obce se vytvářela v 90. letech 20. století, kolem rabína Sidona a hostujících ortodoxních rabínů M. Deše, J. Bendavida, a J. Ješarima – ti zvolili model ortodoxních židovských svateb, obřadu v současnosti praktikovaného ve státě Izrael. Přinesli do prostředí české Prahy nikoliv model, který se kontinuálně vyvíjel v prostředí západoevropských židovských diaspor, nýbrž model důsledně sevřený náboženskou příkazovostí*“.¹⁸⁷

V roce 1997 redakce věstníku *Roš chodeš* opětovně otevřela diskusi na téma členství v židovských obcích. Z odpovědi pana rabína Sidona, stejně jako z úvah některých tazatelů, byla cítit určitá arogance. Některá slova rabína Sidona si zde, samozřejmě vytržené z kontextu, dovolím citovat.

In: *Židovskelisty.blog* [online]. 28. 2. 2014 [cit. 2014-03-17]. Dostupné z:

<http://zidovskelisty.blog.cz/1402/pred-10-lety-vysly-prvni-obecni-noviny-prazske-zidovske-obce>.

¹⁸⁴ ŽIDOVSKÉ LISTY. Pražská židovská obec vyměnila šéfredaktora Obecních novin. In: *Židovskelisty.blog* [online]. 25. 11. 2011 [cit. 2014-06-22]. Dostupné z: <http://zidovskelisty.blog.cz/1111/prazske-zidovska-obec-vymenila-sefredaktora-obecnich-novin>.

¹⁸⁵ ŽOP. Historie židovské obce v Praze – strana 5. *Kehilaprag.cz* [online]. ©2014 [cit. 2014-03-31]. Dostupné z:

http://www.kehilaprag.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=110&Itemid=37&lang=cs&limitstart=4.

¹⁸⁶ PRESSBURGEROVÁ⁸⁵, s. 111.

¹⁸⁷ SEGEROVÁ, Vendula. Proces formování svatebního obřadu v prostředí pražské židovské komunity. In: BITTNEROVÁ, Dana, MORAVCOVÁ, Mirjam (eds.)⁴⁶, s. 58.-59.

„ ... Podle mého názoru poskytuje spektrum židovských organizací, jejichž členství není podmíněno halachou, ne sice ideální, ale přesto relativně adekvátní prostředí, kde se každý z nových členů setká s bližními, kteří se potýkají s obdobnými problémy jako on ...¹⁸⁸

... Je to „ortodoxní“ ŽO, kdo ze svého rozpočtu financuje celou řadu židovských organizací, a to s plným vědomím, že značnou část jejich členů tvoří nehalachičtí Židé ...¹⁸⁹

... Reformní synagoga sice může sloužit k snadnému zapojení nežidovských členů rodin a sympatizantů do židovského společenství, ale právě proto, že není stupínkem na cestě k hlubšímu pojetí a lidství vůbec, ale jen hlásnou troubou všeobecných a plytkých pseudohumanistických „pravd“, nadále dláždí cestu z židovství pryč ... Jsem hluboce přesvědčen, že cesta sekulárních Židů je při všech chybách, které se na ní dopouštějí, poctivější a čestnější než setrvávání v decentní přetvářce ...“¹⁹⁰

4.1.9. Názory některých členů ŽOP

Michaela Vidláková, s malými přestávkami reprezentantka ŽOP od 70. let,¹⁹¹ v roce 2004 v progresivním periodiku Maskil uvedla: „Je dobré udržovat v Praze i ortodoxní judaismus pro malý okruh věřících, kteří ho chtějí. Není ale dobré k tomu tlačit širokou obec ...“ V rozhovoru se Silvií Wittmanovou mluvila také situaci o ŽOP na počátku 90. let. Zhodnotila, že tehdejší reprezentace nevěděla, že byl pan Sidon na svých studiích v Jeruzalémě přetvořen v ortodoxa, který Praze neseďí. Dle ní odradil mnoho sekulárních Židů, kterým neuměl náboženství přiblížit a vychoval si malou skupinku mladých ortodoxních, z nichž mnozí jsou konvertité. Silvie Wittmanová, sama též reprezentantka ŽOP, značně emotivně shrnuje kritiku, která od některých míří na pana Sidona. „Obklopil se skupinou všelijakých bývalých křesťanů, svědků Jehovových a jiných fanaticky smýšlejících nežidů ... A tito novožidé chtějí teď Židům vládnout ... Židy uráží, že mnozí z těchto lidí nejsou součástí «společné paměti», nemají žádné židovské předky a na Obci či škole se jim dostává, díky Karolovi, mnoha privilegií. Paní Vidláková v rozhovoru vzpomíná, jak ji jednou jeden z konvertitů ŽOP řekl: „Já jsem lepší Žid než vy. Vy jste se Židy narodili, ale já jsem se jím vědomě stal.“

Na druhou stranu paní Vidláková uvádí, za co si pana Sidona váží. Je to především za to, že se mu podařilo vybudovat určitý respekt u české nežidovské populace, že skrze něj začala znovu vnímat ŽOP a že vydupal školu, mikvi a kašrut, tedy atributy patřící k židovství. Při sporu stála za panem Sidonem, jako za jediným možným rabínem Staronové synagogy. Nechce ale, aby rozhodoval kdo je Žid obecně.¹⁹²

¹⁸⁸ Lod' unáší v dál. Efrajim K. Sidon na téma členství v židovské obci. *Roš chodeš* 1997. Roč. 61, č. 11., s. 15.

¹⁸⁹ Tamtéž, s. 9.

¹⁹⁰ Lod' unáší v dál. Efrajim K. Sidon na téma členství v židovské obci. *Roš chodeš* 1997. Roč. 61, č. 12., s. 11.

¹⁹¹ PAMĚŤ NÁRODA. Michaela Vidláková. *Paměť národa.cz* [online]. [cit. 2014-03-19]. Dostupné z: <http://www.pametnaroda.cz/data/witness/809/recording/860-transcript.htm>. Transcript.

¹⁹² Povídání o pražské židovské obci. *Maskil.cz* [online]. 2004, roč. 3, č. 12 [cit. 2014-03-19]. Dostupné z:

Před prosincovými volbami v roce 2012, Maskil poskytl několika členům ŽOP prostor, aby se vyjádřili k tomu, jak pražskou židovskou obec vnímají. Aleš Hanek „proti sobě“ postavil situaci v devadesátých letech minulého století a situaci na počátku 21. století. Připomněl, že v devadesátých letech širší židovská společnost prodělala zájem o vše židovské, dříve zapovězené. Židovství lákalo jako náboženství, i jako kultura. V kontroverzi s pozdější dobou uvedl, že tato vlna zájmu zmizela a cituji: *„Musíme si zvyknout, že židovství může být i věcí volby, nejen údělu, a že pro židovskou identitu se lze rozhodnout jako pro jednu barvu z široké palety nabídek, klidně spolu s vícero barvičkami.“*

Obec vnímal jako stabilní instituci, která má rozvinuté sociální služby, vlastní školu, dokázala postavit Hagibor, pečuje o památky, ale zároveň nemá žádnou perspektivu a není pospolitostí, kterou její členové očekávají. Částečně kritizoval činnost ortodoxního rabinátu, přičemž narážel na bohoslužby ve vyprázdněné synagoze, nedostatečný zájem o mládež, organizaci kulturních akcí, nedostatečný pocit sounáležitosti. Hlavní úkol dalšího volebního období (které právě běží) viděl ve formulaci široké strategie dalšího směřování a rozvoje ŽOP.

Jakub Schwab, odcházející člen tehdejší reprezentace si posteskl, že *„ ... přestože být Židem za komunistického režimu bylo mnohem těžší než dnes, občas docházím k pocitu, že pocit komunity mezi tou hrstkou, která své židovství dávala najevo, byl mnohem větší a upřímnější než dnes.“* Ve svém příspěvku pak kritizoval nejmenované funkcionáře ŽOP, že si nenachází na „řádové“ členy čas.

Petr Wellemín, předseda největší židovské sportovní organizace – HaKoach, uvedl: *„Pražská obec na profesionální úrovni plní své závazky, na druhou stranu by jako dosud jediná židovská obec v Praze měla zaštitovat přidružené organizace, pomáhat jim a koordinovat jejich činnost. Je přeci nesmyslné, aby svátky, které jsou společné všem Židům, pořádala každá organizace samostatně.“*

Andrej Dan Bárdoš, zástupce ředitele Domu národnostních menšin, kritizoval vedení, které podle něj *„ ... nemělo nikdy vůči svým členům postoj «jsme tady pro vás», ale vždy se různé problémy řešily podtextem - pokud se vám něco nelíbí, nemusíte tady být.“*¹⁹³

Na nedávné besedě [2014-03-27], která proběhla na ŽOP po promítání filmu z roku 1994, Pevný bod – aneb Hovory s Židy a o Židech v Praze, z podstaty věci vyplynula přirozená témata debaty. První, zda a jak se ŽOP během dvaceti let proměnila, a druhé, spojené s židovskou identitou. K prvnímu tématu rabi Sidon uvedl, že před dvaceti lety bylo ve Staronové synagoze *„při všech bohoslužbách padesát stabilních Židů, dnes je přes devadesát míst vyprázdněných.“* Z věci vyplynulo, že rabín zřejmě neměl na mysli sváteční bohoslužby. Otázka židovské identity se při diskuzi nejprve dotkla národnostního určení. Debatujícími ti, kteří vycházejí z českého

<http://www.maskil.cz/5764/12.pdf>. Rozhovor s Michaelou Vidlákovou.

¹⁹³ Pražská židovská obec: Jaká je a jaká bude?. *Maskil.cz* [online]. 2012, roč. 17, č. 2 [cit. 2014-04-23]. Dostupné z: <http://maskil.cz/5773/2.pdf>.

prostředí a kteří „pocitují gravitaci“ k židovství. Otázka židovský Čech/český Žid byla vyřešena anekdotou. *Židovský Čech nebo český Žid, pořád Žid*. Závěr zajímavé diskuze o problematické identitě v našem regionu se však bohužel nesl již jen v duchu hesla: „*My všichni (Židé) cítíme naši odlišnost a cítí ji i ti druzí (Gójové)*.“¹⁹⁴

Podobně jako rabín Sidon při diskuzi, se v roce 2008 vyjádřil i rabín Daniel Mayer v nahrávce zaznamenané v rámci projektu „Příběhy 20. století“, když srovnával situaci v ŽOP v sedmdesátých a osmdesátých letech s dnešním stavem. „*Ta situace byl taková, jaká byla. Nás bylo osm set padesát členů, byly v provozu dvě synagogy, Staronová a Jeruzalémská. V té době nebyl takový problém sehnat minjan (společenství deseti dospělých mužů, kteří prošli Bar micva) z domácích zdrojů. Dnes má židovská obec patnáct set členů a někdy, nebýt cizinců, není minjan. A to se ještě počítám jako domácí. Je plná synagoga, všechno jsou to Izraelci či Američané, co přišli jako turisté. Domácích jsem tam jednou napočítal osm nebo devět. Dříve jich tam chodilo víc, v těch sedmdesátých a osmdesátých letech. To byli lidé, kteří byli zvyklí chodit do synagogy. Byli to bývalí vojáci z Podkarpatské Rusi, kteří zůstali v Praze ... a optovali pro Československo. Byli vychováni v tradiční víře. Ti už dnes bohužel nejsou.*“¹⁹⁵

4.1.10. Rabíni

Daniel Mayer se narodil roku 1957 v **Městci Králové** do komunisty perzekuované židovské rodiny. Po složení maturitní zkoušky začal roku 1977 studovat na Zemském rabínském institutu v Budapešti, na jediné škole celého východního bloku, která židovské studenty připravovala na povolání rabína. Po dokončení školy v květnu 1984 nastoupil na místo rabína ŽOP, které nebylo obsazené od smrti rabína Federa, tj. od roku 1970.¹⁹⁶

Nedlouho před pádem komunismu Židovskou ročenku (5749) uváděl slovy: „ ... *naše pospolitost i přes velké a nenahraditelné ztráty žije. Záleží však na každém z nás, přeživších i nás, kteří jsme se narodili po osvobození, zda budou naše obce přežívat nebo intenzivně žít.*“¹⁹⁷

Daniel Mayer složil funkci vrchního rabína v červnu 1990, dále zůstal zaměstnán na židovské obci ve funkci mašgiacha. V květnu, o rok později, se rozhodl odejít do Izraele, kam se postupně přestěhovala celá jeho rodina (manželka a dvě dcery). Dcery dnes žijí na předměstí Tel Avivu v ultraortodoxní čtvrti Bnei Brak. Daniel Mayer s manželkou žijí v severoizraelské Haifě. Přednáší na škole judaismus, zejména pro nové přistěhovalce z bývalého Sovětského svazu.¹⁹⁸

¹⁹⁴ Diskuze Maislova 18, 27. 3. 2014.

¹⁹⁵ PAMĚŤ NÁRODA. Daniel Majer. *Paměť národa.cz* [online]. [cit. 2014-03-07]. Dostupný z: <http://www.pametnaroda.cz/data/witness/546/recording/120-transcript.htm>. Transcript.

¹⁹⁶ Tamtéž.

¹⁹⁷ MAYER, Daniel. Úvodní slovo. *Židovská ročenka 5749*. 1988-1989, s. 5.

¹⁹⁸ PAMĚŤ NÁRODA. Daniel Majer.¹⁹³

Prahu navštěvuje dvakrát do roka. Učí v přípravných kurzech pro konverze.¹⁹⁹ Pravidelně publikuje v měsíčníku progresivní komunity – *Maskil*.

Karol Efraim Sidon se narodil roku 1942 v Praze do česko-židovské rodiny. Svého otce, který byl zavražděn v Terezíně, nepoznal. Tato skutečnost rabína Sidona ovlivnila na celý život.²⁰⁰ Jak otevřeně řekl, jeho cesta k židovství byla velmi dlouhá a začala, *když mu Němci zabili tatínka*.²⁰¹ Vystudoval dramaturgii a scenáristiku na FAMU, poté pracoval jako dramaturg animovaných filmů a redaktor Literárních listů. V době normalizace byl perzekuován, nesměl publikovat, po podepsání Charty 77 mu byla přidělena práce topiče v kotelně. Ve svých 36 letech, v roce 1978, konvertoval k judaismu. V roce 1983 emigroval do Heidelbergu, kde studoval judaistiku. Počátkem 90. let vystudoval rabínský seminář v Jeruzalémě a vrátil se do Prahy. Zde se roku 1992 stal ortodoxním pražským a zemským rabínem. V roce 2004 byl kvůli sporům uvnitř obce odvolán z úřadu pražského rabína. V roce 2005 byl ale novou reprezentací ŽOP do úřadu opět vrácen.²⁰² Z jeho děl uveďme např. *Sen o mém otci*, *Sen o mně*, *Boží osten*,²⁰³ *Brány mrazu* a jiné prózy.²⁰⁴ Současnou manželkou pana rabína je Vlasta Rút Sidonová. Pan Sidon má 4 děti - Kateřinu, Magdalénu, Eliáše a Daniela.

Vlasta Rút Sidonová se narodila v roce 1953 v Chomutově, do venkovské rodiny (dívčím jménem Soustružníková). Na Pedagogické fakultě Karlovy univerzity vystudovala speciální pedagogiku. O svých židovských kořenech se dozvěděla v polovině 80. let a konvertovala k judaismu. Za rabína se provdala v roce 1994, stala se tak jeho třetí manželkou a on jejím třetím manželem. Působí na Sociálním oddělení ŽOP a publikuje zejména v židovském tisku, v roce 2012 vydala knihu *Jídlna Šalom a jiné židovské povídky z dnešní Prahy*.²⁰⁵

David Peter se narodil roku 1976 v Praze do tradiční židovské, nijak komunistickým režimem nešetřené, rodiny. Jako dítě se v osmdesátých letech se učil náboženství u rabína Majera. Vystudoval taneční konzervatoř a dva roky účinkoval v souboru Národního divadla. V rámci civilní vojenské služby působil na ŽOP (jako pečovatel, učitel malých dětí). Mezi léty 1998-

¹⁹⁹ ROZHLAS. Rozhovor s rabínem Danielem Majerem. *Rozhlas.cz* [online]. ©2007-2014 [cit. 2014-03-07]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/nabozenstvi/zpravy/_zprava/1120424.

²⁰⁰ SIDON, Karol. Nic není na věčné časy. *Kehilaprag.cz* [online]. 9.8.2012 [cit. 2014-03-17]. Dostupné z: http://www.kehilaprag.cz/index.php?option=com_content&view=category&layout=blog&id=74&Itemid=55&lang=cs&limitstart=90. Komentáře a články.

Doplňující údaje: Karol Efraim Sidon. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. Naposledy editována 8. 5. 2014 [cit. 2014-06-22]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Karol_Sidon.

²⁰¹ ČESKÁ TELEVIZE. Na plovárně s Karolem Sidonem. *Ceskatelevize.cz* [online]. 8.4.2012 [cit. 2014-04-07]. Dostupné z:

<http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/1093836883-na-plovarne/212522160100002-na-plovarne-s-karolem-sidonem>. (07:45/21:30).

²⁰² SIDON¹⁹⁸.

²⁰³ Karol Efraim Sidon. In: *Wikipedia: the free encyclopedia*.²⁰⁰

²⁰⁴ SIDON, Karol. Nevyhnutelný příběh. *Roš chodeš* [online]. 2013, roč. 75, č. 11 [cit. 2014-03-05]. Dostupný z: <http://www.fzo.cz/wp-content/uploads/ros-chodes-2013-11.pdf>.

²⁰⁵ Vlasta Rút Sidonová. *Databáze knih.cz* [online]. ©2008 - 2014 [cit. 2014-03-18]. Dostupné z: <http://www.databazeknih.cz/zivotopis/vlasta-rut-sidonova-37220>. Životopis.

2011 studoval v Jeruzalémě. V letech 1998-1999 při sionistickém Institutu *Machon Meir*, 1999-2005 v ješivě *HaKotel*, 2005-2011 v sionistické pravicové ješivě *Merkaz HaRav*, kde získal smichu. Od září 2011 v Praze zastává funkci rabína Jeruzalémské synagogy. S rabínem Karolem Sidonem udržují přátelské styky.²⁰⁶

Při rozhovoru s Davidem Fábry pro internetový magazín *Shekel.cz* v říjnu 2011 uvedl, že je *člověk, který studoval a byl vychován v ortodoxním systému, a tedy jde touto cestou. Lidé s židovským otcem se budou moci stát řádnými členy (ŽOP), pokud udělají řádnou konverzi, tedy přestup.*²⁰⁷ Podobně se vyjadřoval již v roce 2007, kdy se o něm již mluvilo jako o možném nástupci Karola Sidona.²⁰⁸ Na konci „*dlouhé doby, během které povede ŽOP*“, by si přál, aby to byla židovská obec, kde se lidé budou mít rádi, budou prožívat své židovství a mít krásné domovy“.²⁰⁹

Jeho manželkou je paní Elise Peter Apelbaum, která se narodila v roce 1983 v Paříži do tradiční židovské rodiny. Vystudovala Obchodní školu v Remeši a mezi léty 2009–2010 studovala v jeruzalémské náboženské škole pro ženy, *Midrešet Nišmat*. Do Prahy, kde žije od roku 2011, by chtěla přenést praxi z Remeše a Izraele, zvát domů na šabatový oběd ty, kteří jsou v Jeruzalémské synagoze noví nebo zrovna nemají kam jít.²¹⁰

4.2. CHABAD LUBAVITCH

Tato organizace, filosofie a hnutí je dnes v židovském světě považována za sílu nejdynamičtější.²¹¹ Před námi stojí nejvýznamnější chasidské hnutí současnosti, které tvoří stoupenci „lubavičského rebeho“, potomka rabiho Šneura Zalmana z Ljadi (1745-1813), který vytvořil systém založený na třech pilířích: moudrosti (**Chochma**), hlubokém pochopení (**Bina**) a vědomostech (**Da'at**). Název Chabad je tedy hebrejským akronymem.²¹²

Rozvoj novodobého lubavičského chasidismu je spojen se jménem rabiho Menachema Mendel Schneersona (Rebbe) (1902-1994), který se roku 1950 ujal vedení lubavičských chasidů. Silnou kontroverzi mezi Chabadem a jinými judaistickými skupinami způsobila lubavičská tradice silného očekávání mesiáše a mesiášského věku. Nezanedbatelnou částí lubavičských chasidů je za mesiáše pokládán právě rabi Schneerson, a to i po jeho smrti, někteří z nich stále očekávají jeho návrat. Většina lubavičských chasidů se zdržuje vyhraněných stanovisek k osobě

²⁰⁶ Mít rád své židovství. *Roš chodeš* [online]. 2012, roč. 74, č. 1 [cit. 2014-03-05]. Dostupný z: : <https://www.fzo.cz/wp-content/uploads/ros-chodes-2012-01.pdf>. Rozhovor s rabínem D. Peterem.

²⁰⁷ SHEKEL. Interview s Davidem Peterem. *Shekel.cz* [online]. 4.10.2011 [cit. 2014-05-03]. Dostupné z: <http://www.shekel.cz/16462/interview-s-davidem-peterem>.

²⁰⁸ O zákonu, svobodě rozhodování, Jeruzalému. *Maskil.cz* [online]. 2007, roč. 6, č. 10, 11 [cit. 2014-04-23]. Dostupné z: <http://maskil.cz/5767/10.pdf>.

²⁰⁹ David Peter – nový pražský rabín. In: *Rozhlas.com* [online]. 20.11.2011 [cit. 2014-05-03]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/nabozenstvi/zpravy/_zprava/david-peter-novy-prazsky-rabin—978857.

²¹⁰ Mít rád své židovství. *Roš chodeš* ²⁰⁷.

²¹¹ CHABAD. About Chabad Lubavitch. In: *Chabad.org* [online]. ©1993-2014 [cit. 2014-6-19]. Dostupné z: http://www.chabad.org/library/article_cdo/aid/36226/jewish/About-Chabad-Lubavitch.htm.

²¹² NEWMAN, Ja'akov, SIVAN Gavriel. *Judaismus od A do Z*, s. 54.

mesiáše a hovoří spíše o mesiášské době či přípravě jeho příchodu. A navzdory diskusím a kontroverzím přinášejí poslední léta hnutí lubavičských chasidů stále větší uznání ze strany jak ortodoxní, tak neortodoxní části spektra judaismu.²¹³

Chabad Prague působí v našem prostředí s přestávkami již od roku 1975, kdy sem začali jezdit zástupci hnutí z Londýna a New Yorku. Pro dnešní podobu Chabadu v České republice bylo zásadní, že v roce 1996 se i s rodinou do Prahy přistěhoval americký rabín Menis Barash,²¹⁴ vyslanec z brooklynského ústředí,²¹⁵ který od té doby řídí činnost pražského Chabadu. Hnutí nezná členství, ani nic podobného. Každý je vítán, muž nebo žena. Každý může studovat svým tempem, klást otázky, nebo jenom pozorovat. Vítání jsou tedy i ne-Židé. 216

V roce 1997 spolu se svou manželkou Nechema Dinah Barashovou (Shusterman), založil nadaci *Chabad Lubavitch of Prague*, která v lednu 2010 zanikla.²¹⁷ Ke vzdělávacím a náboženským aktivitám v roce 1999 založili obecně prospěšnou společnost *Chabad Lubavitch – Czech Republic*, jejímž cílem je *upevnění židovského povědomí všech Židů, bez ohledu na jejich vztah k náboženství a židovské obci.*²¹⁸ Při příležitosti 400 let od smrti rabiho Löwa, v roce 2008, manželé založili *The Maharal Institute o.p.s.* Tím byl zahájen výukový program ješivy, jenž zahrnuje studium Talmudu, židovského práva, židovské mystiky, Kabaly, židovské filosofie, Maharalových spisů, i spisů jeho žáků.²¹⁹

4.2.1. Chabad Lubavitch – Czech Republic o.p.s.

Jak již bylo zmíněno výše, obecně prospěšná společnost byla založena v roce 1999 Manisem Barashem a Nechama Dinah Barashovou a po celou dobu sídlí na adrese U milosrdných 849/6, Praha 1.²²⁰

Cíle obecně prospěšné společnosti se od roku 1999 prakticky nezměnily, a to ani posledními úpravami zakládající smlouvy společnosti v září 2013. Druhy činnosti společnosti lze rozdělit do tří bodů: 1) přispívat, vzdělávat a konat zájmové kroužky a semináře pro všechny věkové kategorie v oblasti židovského náboženství a kultury, přispívat na soukromá studia, pečovat o židovskou kulturu, 2) budovat modlitebny a podporovat poskytování náboženských

²¹³ VOJTÍŠEK¹⁶³, s. 83.

²¹⁴ CHABAD PRAGUE. Něco o nás. *Chabadprague.cz* [online]. ©1993-2014 [cit. 2014-04-21]. Dostupné z: http://www.chabadprague.cz/templates/articlecco_cdo/aid/1088953/jewish/Nco-o-ns.htm.

²¹⁵ VOJTÍŠEK¹⁶³, s. 83.

²¹⁶ Manis Barash - rabín Chabadu v Praze. *Hatikva 2001.č. 1, roč. 1*. Dostupné z: <http://zlu.cz/archiv.html> [cit. 2014-04-25]. Rozhovor s rabínem Chabadu Manisem Barashem.

²¹⁷ MFČR. Úplný výpis ze spolkového rejstříku. *Mfcr.cz* [online]. ©2012-2014 [cit. 2014-04-3].

Dostupné z: http://www.info.mfcr.cz/cgi-bin/ares/darv_res.cgi?ico=66003768&jazyk=cz&xml=1.

²¹⁸ CHABAD PRAGUE. Něco o nás.²¹⁷

²¹⁹ CHABAD PRAGUE. Maharalův Institut. *Chabadprague.com* [online]. ©1993-2014 [cit. 2014-04-21]. Dostupné z:

http://www.chabadprague.cz/templates/articlecco_cdo/aid/1090805/jewish/Maharalv-Institut.htm.

²²⁰ Zakládací smlouva společnosti Chabad Lubavitch – Czech Republic o.p.s. Aktualizovaná 10. 9. 2013. Odst. 2-3.

služeb, 3) podporovat zájmové skupiny zabývající se podporou židovské kultury, vzdělání, vzájemného porozumění a náboženské kultury, jakož i zajišťovat, organizovat a podporovat další aktivity spojené s rozvojem židovského náboženství, kultury a vzdělání.²²¹ Předmětem doplňkové činnosti společnosti jsou vydavatelské a nakladatelské aktivity.²²² Jedinou změnu představuje závěr odstavce 1) výše, kde je v roce 1999 místo dnešního *pečovat o židovskou kulturu* uvedeno *založit a pečovat o židovskou knihovnu*.²²³

Orgány společnosti jsou: ředitel, správní rada a dozorčí rada. Ředitel, který je statutárním orgánem společnosti, řídí její činnost a vůči třetím osobám jedná jménem společnosti navenek. Jmenuje a odvolává ho správní rada, jejímž členem ani členem dozorčí rady společnosti ředitel nemůže být. Ředitelem společnosti je Manis Barash.²²⁴

Správní rada společnosti má tři členy. Členství ve správní radě je tříleté a může být opětovné, přičemž členy jmenují zakladatelé. Pokud ti nerozhodnou jinak, členové správní rady vykonávají svoji funkci bez nároku na odměnu. Ze svého středu si volí předsedu. Členství ve správní radě je neslučitelné s členstvím v dozorčí radě. Správní rada se schází nejméně jednou za rok. Vydává předchozí souhlas ke specifikovaným, významným právním úkonům, schvaluje rozpočet i účetní uzávěrku společnosti. Členy správní rady jsou Nechama Dina Barash, Orit Buchris a Daniel Buchris.²²⁵

Jako kontrolní orgán společnost zřizuje dozorčí radu. Ta je rovněž tříčlenná, rovněž ze svého středu volí předsedu, rovněž jsou její členové jmenováni zakladateli, a stejně jako členové správní rady vykonávají svoji funkci bez nároku na odměnu. Dozorčí rada zejména přezkoumává účetní uzávěrky a je tak oprávněna nahlížet do účetních knih. Členy dozorčí rady jsou: Inbar Kirshner, Rochel Nagel, Shterna Sara Flint.²²⁶

4.2.2. *The Maharal Institute o.p.s.*

V prosinci 2008 Manis Barash a Nechama Dina Barash (Shusterman) založili The Maharal Institute o.p.s., sídlící v Kozí ul. č. 1002/8, Praha 1.²²⁷ Tato společnost byla zřízena, aby vykonávala následující obecně prospěšné činnosti: 1) podporovala židovské uvědomění a slavení svátků, 2) organizovala školení, přednášky, semináře a koncerty, týkající se židovského náboženství a filosofie, 3) vydávala materiály týkající se židovského náboženství a filosofie, se zaměřením na velké židovské myslitele a rabíny, kteří žili v Praze.²²⁸ Doplňkové činnosti společnost nevykonává.²²⁹

²²¹ Zakládací smlouva Chabad Lubavitch²²³, odst. 4.

²²² Tamtéž, odst. 14.

²²³ MFČR. Úplný výpis ze spolkového rejstříku²²⁰.

²²⁴ Zakládací smlouva Chabad Lubavitch²²³, odst. 8-9.

²²⁵ Tamtéž, odst. 10-11.

²²⁶ Tamtéž, odst. 12.

²²⁷ MFČR. Úplný výpis ze spolkového rejstříku²²⁰.

²²⁸ Zakládací smlouva společnosti The Maharal Institute o.p.s. z prosince 2008, čl. 1- 4. Dostupná také na:

V zakládací listině je uvedeno: *Obecně prospěšné služby jsou poskytovány na základě principu rovného přístupu všem zájemcům bez rozdílu věku, pohlaví, rasy či vyznání až do vyčerpání dostupné kapacity jednotlivých služeb. ... Obecně prospěšné služby jsou poskytovány zásadně zdarma, pokud správní rada společnosti z provozních důvodů nerozhodne o tom, že příjemci služby uhradí za tyto služby cenu, která nepřekročí náklady na poskytnutí služby. ... Správní rada může ze sociálních důvodů rozhodnout o poskytnutí slevy z ceny služby, přičemž tato sleva se uplatní na všechny zájemce, kteří splňují sociální podmínky rozhodující pro poskytnutí slevy. Informace o jednotlivých akcích pořádaných společností se zveřejňují prostřednictvím vlastních tiskovin společnosti, v síti Internet a případně jinými vhodnými prostředky určenými správní radou společnosti.*²³⁰

Jediným orgánem společnosti je správní rada, funkce ředitele ani dozorčí rada se neřizovala.²³¹ Správní rada má tři členy, Manise Barashe, Nechama Dinah Barashovou a Daniela Buchrise.²³²

4.2.3. Činnosti Chabad Prague

K naplnění svých cílů hnutí Chabad využívá tzv. *Chabad Houses* (Chabadnických domů). Ty jsou centry židovské komunity v pravém smyslu slova, tvoří centrum všech vzdělávacích a informačních aktivit Chabad-Lubavitch. Centra slouží potřebám celé židovské komunity. Vzhledem k tomu, že rabi Menachem Mendel Schneerson neustále volal po rozšíření aktivit ve stávajících domech a zřizování nových ve městech, na předměstích, na univerzitách po celé zemi, a po celém světě, představitelé hnutí na jeho výzvu neustále reagují. V těchto domech jsou dveře otevřené každému, a to ke všem pořádaným akcím.²³³

Hnutí *Chabad of Prague* zajišťuje následující služby (činnosti). *Chabad House*, Dětský klub, Bat micva klub, Bar micva klub, Dámskou skupinu. Dále obstarává chod synagogy, obřízky, svatby, pohřební služby. Zabezpečuje kontrolu mezuzy a tfilinu, košer kuchyni, košer obchod. Vede studium „jeden na jednoho“, stejně jako prázdninové studijní programy, včetně pravidelného vzdělávání dospělých. Pořádá společné přednášky, zabezpečuje knihovnu a vydává publikace. Zajišťuje školku, podává instrukce k bar/bat micvě. Navštěvuje vězně, nemocné a seniory.²³⁴

<https://or.justice.cz/ias/ui/vypis-sl.pdf?subjektId=isor%3a100103732&dokumentId=O+627%2fSL1%40MSPH&klic=5qbcrx>. [cit. 2014-04-21].

²²⁹ Tamtéž, čl. 13.

²³⁰ Tamtéž, čl. 5.

²³¹ Tamtéž, čl. 12.

²³² Tamtéž, čl. 7.

²³³ CHABAD. The Chabad House. Chabad.org [online]. ©1993-2014 [cit. 2014-06-10]. Dostupné z: http://www.chabad.org/library/article_cdo/aid/244374/jewish/The-Chabad-House.htm.

²³⁴ CHABAD. Chabad of Prague. Chabad.org [online]. ©1993-2014 [cit. 2014-06-19]. Dostupné z: http://www.chabad.org/centers/default_cdo/aid/118213/jewish/Chabad-of-Prague.htm.

V ješivě, která se náplní svého studia liší od ostatních ješiv na světě (Maharal Institute), se pořádají pravidelné přednášky (Roš ješiva); školu pravidelně, každé dva měsíce na tři až čtyři dny, navštěvují významní rabíni.²³⁵ Běží zde také program Chavruta, ve kterém se studenty přicházejí studovat členové komunity, ve stylu jeden na jednoho. Bejt Midraš, knihovna a všechny lekce jsou otevřeny veřejnosti. Plán lekcí je tento: neděle – Talmud, pondělí - Nodah B'Yehudah, úterý - kabala, středa - Torah třída pro ženy, čtvrtek: - kabala, sobota – Maharal.²³⁶ V roce 2009 měl institut sedm denních studentů, byli jimi studenti z České republiky, Izraele, Brazílie, Francie a Rakouska. Vedoucím ješivy byl rabín Eliezer Bnei Brak z Izraele.²³⁷ Maharal Institute je v kontaktu s ješivami v New Yourku a v Izraeli, tam se snaží založit další pobočky, které se budou věnovat zejména Maharalovu učení.

Organizaci studia žen má na starosti Nechama Dina Barashová, látku poté přednáší rabi Manis Barash. Cyklus přednášek se dotýká učení Maharala, jeho knih, které nejsou příliš známé. Mají objasňovat základní vědomosti, základní pravidla judaismu.²³⁸

Košer restaurace *Chabad grill* je provozována U milosrdných 849/6, otevřena denně vyjma soboty, v rámci Shelanu restaurant. Každý pátek se zde koná šabatová oslava. Nutná rezervace předem naznačuje, že na stůl přicházejí nejchutnější šábesové potraviny o plných čtyřech chodech.²³⁹ Chabad's Shelanu restaurant nově provozuje také *Chabad's Shelanu Pizza*, otevřenou rovněž vyjma soboty, v místě Břehová 8, Praha 1.²⁴⁰

Na internetových stránkách Chabadu Prague jsou pravidelně publikovány nejen zprávy z chasidského chabadnického světa, ale i různé příspěvky. Většina z nich je v hebrejském jazyce, některé se však objevují v jazyce anglickém.

4.2.4. Oslovení české společnosti

Českou společnost v širším měřítku Chabad Prague oslovuje již od roku 1998²⁴¹ prostřednictvím zapalování velké chanukije na Palachově náměstí v Praze, na které je připevněn dnes už tradiční nápis: *ŠŤASTNOU CHANUKU! vám přeje CHABAD PRAHA.*

²³⁵ Maharal Institute – Part 2. In: *Youtube.com* [online]. 24.11.2009 [cit. 2014-06-20]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=ZBMUxKZcxcY&index=1&list=UUR4NA2Yplg_aDJPJ4T_nOkg

²³⁶ MAHARAL INSTITUTE. Program. *Maharalinstitute.com* [online]. ©2014 [cit. 2014-06-12]. dostupné z: http://maharalinstitute.com/?page_id=14. Kanál uživatele jrmcrm.

²³⁷ Maharal Institute – Part 1. In: *Youtube.com* [online]. 24.11.2009 [cit. 2014-06-18]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=3AWhsiEo26Q&list=UUR4NA2Yplg_aDJPJ4T_nOkg. Kanál uživatele jrmcrm.

²³⁸ Maharal Institute – Part 3. In: *Youtube.com* [online]. 24.11.2009 [cit. 2014-06-18]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=cL-7rzfYONE&list=UUR4NA2Yplg_aDJPJ4T_nOkg&index=2. Kanál uživatele jrmcrm.

²³⁹ SHELANU. Shabbat meals. *Shelanu.cz* [online]. [cit. 2014-06-12]. Dostupné z: <http://www.shelanu.cz/shabbat>.

²⁴⁰ SHELANU. Kosher meals. *Shelanu.cz* [online]. [cit. 2014-06-18]. Dostupné z: <http://www.shelanu.cz/index.html>.

²⁴¹ ČT 24. Na palachově náměstí židé rozsvítí menoru, připomínku chanuky. *Česká televize.cz* [online]. 5.12.2010 [cit. 2014-06-12]. Dostupné z:

V roce 2008 vydal Chabad Lubavitch Praha knihu *Smysluplný život, Rebe Menachem Mendel Schneerson a jeho moudrost*, od Simona Jacobsona, v českém jazyce. Na vnitřní obálce knihy ji hnutí popisuje jako: ... knihu zamyšlení a úvah nad jednotlivými jevy, které nás v životě provázejí od našeho narození až po smrt. Moudrost této knihy nám nabízí nejedno řešení, jak uvést emoce do souladu s duší a myslí tak, abychom byli schopni dospět ke smysluplnému životu. *Smysluplný život je duchovní itinerář, návod jak žít, určený lidem jakéhokoli původu a náboženského vyznání. Kniha je založena na učení jednoho z nejvýznamnějších duchovních vůdců současnosti, rabiho Menachema Mendela Schneersona.*²⁴²

The Chabad Maharal Center na svých internetových stránkách přibližuje české veřejnosti některé židovské svátky z chasidského lubavičského pohledu. Konkrétně přináší nedlouhá pojednání o svátcích: Roš Hašana, Jom Kipur, Sukot, Chanuka, Purim, Pesach, Šavuot. Pro ilustraci uvádím závěr pojednání o svátku Chanuka: „... Proto také Rabi Josef Jicchak Schneersohn podporoval překládání chasidských knih do různých jazyků, aby chanukové světlo stálo skutečně «venku u dveří», aby se skrytá tajemství Tóry zjevená chasidismem, olej Tóry, dostala «ven, do daleka», do celého světa ... Proto je třeba, abychom svou duší (Boží světlo) naplnili olejem Tóry a zapálili ji pro službu Bohu a tak přivedli Mesiáše již brzy za našich dní.“²⁴³

Chabad Prague ve spolupráci s českou televizí, v rámci programu *Cesty víry, Pražské vydání*, přiblížil nejen činnost a prostory Maharal Institutu, ale i myšlení Chabadu. Česká televize se pak postarala o odvysílání, a tím myšlenky Chabadu přednesla širší veřejnosti bez případné jazykové bariéry. Uložení pořadu na *Youtube.com* nám i v současnosti umožňuje shlédnout jeho záznam.

Důvody vzniku ješivy i některé z myšlenek Maharala přednesli Manis Barash či izraelský rabín Menachem Druckmann.²⁴⁴ Manis Barash doplnil, že rok studia na Maharalově Institutu je závěrečným rokem před obdržetím rabínského diplomu.²⁴⁵ Studenti odkryli pohledům kamery prostor ješivy, kde studují, ale i místa kde spí a odpočívají. Ukázali, jakým způsobem studují Talmud, představili důvody, které je vedly ke studiu na Maharal Institutu a dokonce i předvedli,

<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/109128-na-palachove-namesti-zide-rozsvitili-menoru-pripominku-chanuky/>.

²⁴² JACOBSON, Simon. *Smysluplný život, Rebe Menachem Mendel Schneersona jeho moudrost*, přední strana obálky.

²⁴³ CHABAD PRAGUE. Chanuka. *Chabadprague.cz* [online]. ©1993-2014 [cit. 2014-04-21]. Dostupné z:

http://www.chabadprague.cz/templates/articlecco_cdo/aid/1088962/jewish/CHANUKA.htm.

²⁴⁴ Maharal Institute – Part 1. In: *Youtube.com* [online]. 24.11.2009 [cit. 2014-06-18]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=3AWhsIEo26Q&list=UUR4NA2Yplg_aDJPJ4T_n0kg. Kanál uživatele jrmcrm.

²⁴⁵ Maharal Institute – Part 2. In: *Youtube.com* [online]. 24.11.2009 [cit. 2014-06-20]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=ZBMUxKZcxcY&index=1&list=UUR4NA2Yplg_aDJPJ4T_n0kg. Kanál uživatele jrmcrm.

jak tráví svůj volný čas (kterého jako studenti ješivy skutečně moc nemají), když dovolili přítomnost kamer při své oblíbené hře - basketbalu.²⁴⁶

Ve spolupráci s ČT 24 Manis Barash se svou ženou, při příležitosti Šabatu/Chanuky v roce 2012, odkryli veřejnosti i část svého soukromí. V pořadu *Studio6 víkend* rabi nejprve uvedl, že bohoslužby se v Chabadu konají každý den ráno a večer. Poukázal na to, že synagoga Chabadu v Praze je ortodoxní, ale zároveň je synagogou pro všechny. V rabínově bytě pak před objektivem vystupovala i jeho žena, která před šabatovou večeří vysvětlovala a názorně předvedla tradiční pokrmy svátku.²⁴⁷

Svůj pohled na většinu českých Židů vyjádřil v Hatikvě, periodiku liberální ŽLU v roce 2001: ... *Čemu ale opravdu nerozumím je fakt, že většina českých židů je na svou totální ignoranci čehokoliv o judaismu ještě i hrdá.*²⁴⁸

Za pozornost také stojí výklady rabiho Manise Barashe, uveřejněné na kanálu *Youtube.com*. Pohled sekulárních (i jiných pražských) židů na Chabad Prague se zdá býti přespříliš odmítavý i kvůli sporu z roku 2004. Snad by mohlo tento striktní pohled alespoň narušit video, které zachycuje oslavy Purimu, uveřejněné samotnými chasidy na *Youtube.com*. Doporučuji shlédnout: <https://www.youtube.com/watch?v=qU0QEWMToM>.

Na internetových stránkách Chabadu se postupně od roku 2009 nepravdělně objevují fotografie z oslav svátků i pořádaných událostí. V internetovém „fotoalbu“ pražských chasidů tak nacházíme zachycení nejen jejich Purimu, Pesachu, Chanuky, Lag ba-Omeru, ale i sportovních akcí, svatby, nebo dámského kroužku.²⁴⁹ A i když je úloha fotografie v sociologickém poznání stále předmětem sporu, může zatím minimálně posloužit jako doplněk jiných sociologických metod.²⁵⁰

Nemalé množství podkladů ke studiu hnutí Chabad Prague se ukrývá na jejich internetových stránkách. Klíč k nim otevírá velice slušná znalost hebrejského jazyka.

Manish Barash se narodil v New Yorku, jeho oba rodiče však pocházejí z Ruska. Otec, který pocházel spíše ze sekulární rodiny z Moskvy, matka z tradiční pobožné rodiny, z Taškentu. Přesto, že je nejstarším synem, který by měl převzít firmu na svetry po jeho otci, rozhodl se pro rabínskou dráhu. Po svatbě se s ženou přihlásili jako dobrovolníci, že by byli ochotni přestěhovat

²⁴⁶ Maharal Institute – Part 1. In: *Youtube.com* [online]. 24.11.2009 [cit. 2014-06-18]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=3AWhsIEo26Q&list=UUR4NA2Yplg_aDJPJ4T_nOkg. Kanál uživatele jrmcrm.

²⁴⁷ Chabad Prague - Rabbi Manis Barash. In: *Youtube.com* [online]. 18.12.2012 [cit. 2014-06-18]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=AgJopg5IwpU>. Kanál uživatele Chabad Prague.

²⁴⁸ Manis Barash - rabín Chabadu v Praze. *Hatikva 2001.č. 1, roč. 1.*²¹⁹

²⁴⁹ CHABAD PRAGUE. Galerie. *Chabadprague.com* [online]. ©1993-2014 [cit. 2014-04-21]. Dostupné z: http://www.chabadprague.cz/templates/articlecco_cdo/aid/1093294/jewish/Galeri.htm.

²⁵⁰ SZTOMPKA, Pieter. *Vizuální sociologie. Fotografie jako výzkumná metoda*, s. 49.

se coby zástupci Chabadu do Prahy. Prahu nyní označuje za svůj domov, a chce zde i s rodinou zůstat, vychovávat své děti, z nichž někteří se již narodili zde.²⁵¹

4.3. BEJT PRAHA (BP)

Bejt Praha je první konzervativní židovská komunita, která vznikla po revoluci, na podzim roku 1994. Jako občanské sdružení byla zaregistrována v roce 2005, kdy se zároveň stala členem FŽO.²⁵² Jejími prvními členy byli především američtí židé, kteří žili v České republice²⁵³ a předtím byli většinou členy Bejt Simcha. Sídlem BP je Žirovnická 5, Praha 1.²⁵⁴

Bejt Praha nabízí vzdělávací, kulturní, náboženské a jiné programy pro židy, kteří žijí v Praze, nebo kteří jsou zde jen na návštěvě. Bejt Praha vítá všechny židy, ať reformní či ortodoxní, sekulární či věřící. Programy vede v češtině, angličtině a hebrejštině.²⁵⁵

K mé velké lítosti, jsem si při organizaci zpracování tématu neuvědomila, že státní úřady nefungují jako Národní knihovna, a co se týče internetových stránek kongregace, jsou přinejmenším zanedbané, proto pojednání o tomto spolku postavím na úryvku z diplomové práce Terezy Novotné.

Členství se zakládá na obdobném principu jako u jiných obcí nebo organizací, člen musí doložit buď právo návratu, nebo musí absolvovat konverzi. Rovněž lze předpokládat, že komunita zná dva druhy členství. Počet registrovaných členů se pohybuje kolem 120, toto číslo ale není směrodatné, Kabalat šabat probíhá za přítomnosti 25 lidí, při oslavě svátků se počet zněkolikanásobí, dosáhne i zástupu 300 lidí. Nejpočetnější skupinou členů jsou rodiny s malými dětmi. Není ambicí kongregace, aby se stala židovskou obcí (na rozdíl od Bejt Simcha).²⁵⁶

4.3.1. Bohoslužby

Bohoslužby jsou vedeny dle konzervativního ritu chazan, předsedou BP a místopředsedou Prezidia FŽO, Peterem Györim. Bohoslužby jsou vedeny v hebrejštině a od těch ortodoxních se v praxi liší v podstatě jen tím, že zde ženy a muži sedí společně. Dle pana Györi, čeští Židé jsou jako český národ – opravdu zbožných je jich poskrovnu, své židovství vnímají spíše přes filozofii a kulturu. Na páteční kabalat šabat, který v létě začíná v 19:00 a v zimě

²⁵¹ Manis Barash - rabín Chabadu v Praze. *Hatikva 2001. č. 1, roč. 1.*²¹⁹

²⁵² BEJT PRAHA. O nás. *Bejtpraha.cz* [online]. ©2008 [cit. 2014-06-21]. Dostupné z:

http://www.bejt-praha.cz/o_nas.html

²⁵³ Diskutujeme o aktuálních tématech. *Maskil*¹⁷², s. 4-5.

²⁵⁴ MSCR. Úplný výpis ze spolkového rejstříku. *Justice.cz* [online] ©2012-2014 [cit. 2014-06-22].

Dostupné z:

<https://or.justice.cz/ias/ui/vypis-vypis?subjektId=isror%3a60627&typ=full&klic=2xq9c0>

²⁵⁵ BEJT PRAHA. O nás.²⁵⁵

²⁵⁶ NOVOTNÁ, Tereza. *Neortodoxní židovské komunity v České republice*. Plzeň 2013. Diplomová práce. Západočeská univerzita v Plzni, Filosofická fakulta, s. 92-93.

Dostupné z: <https://otik.uk.zcu.cz/bitstream/handle/11025/7277/Diplomka.pdf?sequence=1> [cit. 2014-06-23].

v 18:00 hodin,²⁵⁷ se pravidelně schází jen velmi malá skupina lidí, sobotní se pravidelně nekonají, nejvyšší účast na bohoslužbách je během židovských svátků. Při těchto příležitostech se komunita schází ve Španělské synagoze, kterou si pro tento účel pronajímá od ŽOP.²⁵⁸

I když je zde, dle pana Györiho, malá poptávka, Bejt Praha se snaží nabízet svým členům kreativní program, což souvisí s multikulturním prostředím, které v komunitě vládne. Komunita tak zve i hosty ze zahraničí (zejména z USA). Taková praxe je možná díky zahraničním kontaktům pana Györiho. Sociální služby komunita nepokrývá.

4.3.2. Činnosti

Kromě programu náboženského se Bejt Praha snaží svým členům zprostředkovat také program kulturní. Kulturní akce mají tradičně poměrně velkou návštěvnost a členové je vyhledávají daleko více než náboženské aktivity. Některé z těchto kulturních akcí jsou otevřeny i široké veřejnosti. Uvedme populární *Bejt Café* – moderované diskuze s představiteli českého kulturního a politického prostředí.²⁵⁹ Hostem pořadu se již stali např. Jan Kraus, Eva Holubová, Jan Saudek, Aňa Gaislerová, Arnošt Goldflam nebo Prof. Tomáš Halík.

Ovšem bezesporu největší kulturní akcí, na které se BP podílí a kterou organizuje Peter Györi, je každoroční koncert Světlo porozumění, který se poprvé uskutečnil v roce 2005. Koncert, který probíhá současně ve Španělské synagoze a v kostele sv. Ducha, představuje ekumenickou oslavu hudby, která je otevřená veřejnosti.²⁶⁰ Tento koncert každoročně přiláká více než 700 lidí, ti pak mají možnost slyšet směs nejrůznějších hudebních forem od klasické hudby, jazzu, alternativní hudby až po rock. V rámci koncertu již vystupovali např. Iva Bittová, Dan Bárta nebo Bára Basiková.²⁶¹

Peter Györi je také skladatelem, klavíristou a kytaristou. Právě jeho hudební nadání ho vedlo k organizování těchto typů festivalů, na kterých se snaží skrze hudbu spojit různá náboženství.²⁶² Budoucnost Bejt Praha i židovské komunity obecně vnímá v rovině osobní zodpovědnosti, kterou velmi pociťuje a značnou váhu přikládá také vývoji České republiky.²⁶³

²⁵⁷ BEJTPRAHA. Home. *Bejtpraha.cz* [online]. ©2012-2014 [cit. 2014-06-22]. Dostupné z: <http://www.bejt-praha.cz/index.html>.

²⁵⁸ NOVOTNÁ²⁵⁹, s. 93.

²⁵⁹ Tamtéž, s. 93-94.

²⁶⁰ Tamtéž, s. 94.

²⁶¹ BEJTPRAHA. Koncerty. *Bejtpraha.cz* [online]. ©2008 [cit. 2014-06-21]. Dostupné z: <http://www.bejt-praha.cz/images/koncerty.pdf>

²⁶² ČESKÁ TELEVIZE. Cesty víry – duchovní španělské synagogy Peter Gyori. *Ceskatelevize.cz* [online]. 8.1.2013 [cit. 2014-04-23]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/porady/1185258379-cesty-viry/213562215500003-duchovni-spanelske-synagogy-peter-gyori/>.

²⁶³ NOVOTNÁ²⁵⁹, s. 95.

4.3.3. Hostující rabín

Zastavme se ještě u Mortona Narrowa, který byl v roce 2003 hostujícím rabínem Bejt Praha. Rabi pochází z USA, ale po studiích na *Yeshiva University* v New Yorku, ve funkci konzervativního rabína, odcestoval do Švédska, kde se usadil a téměř čtyřicet let působil jako rabín ve Stockholmu, kde byl např. členem výboru pro překlad Bible do švédštiny.

V rozhovoru s Alicí Marxovou uvádí, že je v Praze velmi spokojen. Na BP se mu líbí otevřenost komunity. Dále praví, že většina lidí, kteří do BP přicházejí na bohoslužby nebo na přednášky a semináře, patří k sekularizovaným věřícím Židům. Chtějí se účastnit náboženského života a vyhovuje jim tradiční, nikoliv však ortodoxní bohoslužba. Rabi, spolu s Peterem Györim, se těmto příchozím snaží pomoci ve smyslu vysvětlení, jak mají změnit životní styl, aby byl o něco tradičnější. Snaží se je inspirovat a ukázat jim, v čem je tradiční cesta příjemná a důležitá.

Sám rabi zde navštěvoval bohoslužby v ortodoxních synagogách. Uvedl, že má pěkný vztah s rabínem Sidonem a že se mu s ním dobře spolupracuje. A dodává: „*Myslím, že dění v Bejt Praha je s životem obce (ŽOP) velmi spojeno, že se navzájem potřebujeme.*“

K budoucnosti pražské židovské obce poznamenal: „*Je určitě složité zajistit kvalitní židovský život, pokud nebudete mít dost lidí, kteří by ho vytvářeli. Nikdo doopravdy neví, kolik Židů žije v Praze, ale kdyby se všichni zajímali o synagogu, o dění v obci, byl by to dobrý základ pro skutečně silnou obec. Nemáte takový příliv přistěhovalců, jako mělo Švédsko nebo po pádu komunismu Německo ... Myslím, že nejlepší cesta je pracovat s lidmi, které máte, kteří tu jsou, snažit se je zaujmout pro obec, přizvat je do ní, neodhánět je.*“²⁶⁴

4.4. MASORTI PRAGUE

Konzervativní komunita Masorti v Praze, založená v roce 2002, se představuje jako ta, která vítá všechny návštěvníky, turisty a studenty, a to na všech svých náboženských a vzdělávacích aktivitách i při účasti ve třídách, které nabízejí všeobecné židovské vzdělání, stejně jako přípravu na konverzi k judaismu. (Židovským) návštěvníkům Prahy poskytuje také informace o pražských židovských památkách, o dostupnosti výletů, doporučuje jim vhodný šabat i ubytování a dostupnost košer jídla.²⁶⁵

Registr ekonomických subjektů ČSÚ nám umožňuje rozpoznat, že v listopadu 2002 vzniklo *Občanské sdružení Masorti - konzervativní židovská komunita ČR* se sídlem Praha - Hradčany, Na valech 283/16. Řadilo se k těm subjektům, jejichž hlavní činností je ochrana a zlepšení postavení etnických, menšinových a jiných speciálních skupin.

²⁶⁴ Záleží především na tom, jací lidé jsou. *Roš Chodeš 2003*, roč. 65 č. 4, s. 7.

²⁶⁵ MASORTI. Masorti – Česká republika. *Masortieurope.eu* [online]. ©2014 [cit. 2014-06-20]. Dostupné z: <http://www.masortieurope.eu/our-communities/czech-republic/masorti-eska-republika.html>.

Tento registr dále ukazuje, že v listopadu 2006 vzniklo *Masorti Česká republika o.s.* se sídlem Praha 1, Nové Město, Štěpánská 704/61, které sdružuje osoby za účelem prosazování společných zájmů. Při tomto sdružení zůstal rabi Ron Hoffberg.²⁶⁶

Masorti Prague je součástí mezinárodní organizace konzervativních komunit Masorti Olami, částečně je financována Světovou sionistickou organizací (*The World Zionist Organization*).²⁶⁷ Občanské sdružení Masorti Česká republika má tyto cíle: sdružovat občany hlásící se k židovskému vyznání, národnosti nebo původu, přispívat k rozvoji židovské kultury, osvětě, vzdělání a tradici v rámci hodnot konzervativního judaismu a mezinárodní organizace Masorti Olami, a též jako součást židovské komunity v České republice. Cíle činnosti jsou dosahovány především následujícími aktivitami sdružení: a) organizace seminářů, přednášek, a dalších vzdělávacích programů, b) zajišťování literatury a dalších vzdělávacích a osvětových materiálů zabývajících se židovskou kulturou, historií a tradicí, s cílem rozšířit a prohloubit vzdělání členů, c) organizování a podpora studijních a výměnných pobytů pro členy, včetně zahraničních, d) podpora a organizace dalších osvětových, kulturních a vzdělávacích programů, které jsou v souladu s cíli Masorti.²⁶⁸

4.4.1. Členství

Kongregace zná členství dvojího druhu - řádné členy a příznivce. Řádným členem se může stát osoba, jejíž alespoň jeden z prarodičů byl Židem podle halachy, nebo konvertovala k judaismu před halachicky uznaným Bejt dinem. Příznivcem se může stát každý, kdo souhlasí s cíli Masorti, jeho posláním a stanovami. Přihlášku schvaluje Výkonný výbor Masorti.

Každý člen Masorti má právo: a) účastnit se jednání Valné hromady, b) účastnit se akcí pořádaných nebo spolupořádaných Masorti, c) podávat návrhy a připomínky a vyžádat si informace o činnosti Masorti, d) využívat všech výhod plynoucích z členství v Masorti.

Řádní členové mají ještě navíc právo: a) po dosažení věku 18 let volit a být voleni do orgánů Masorti, b) na Valné hromadě si dvoutřetinovou většinou svých hlasů vyhradit právo rozhodnout o věci, o které jinak rozhoduje Výkonný výbor Masorti, c) na Valné hromadě dvoutřetinovou většinou svých hlasů odvolat Výkonný výbor a Revizní komisi, d) na Valné hromadě dvoutřetinovou většinou svých hlasů rozhodnout o zániku Masorti nebo jeho sloučením s jinou organizací.²⁶⁹

²⁶⁶ MFCR. Výpis z registru ekonomických subjektů ČSÚ v ARES – občanské sdružení Masorti. Mfrc.cz [online]. ©2014 [cit. 2014-06-10]. Dostupné z:

http://www.info.mfcr.cz/cgi-bin/ares/darv_res.cgi?ico=26609266&jazyk=cz&xml=1.

²⁶⁷ MASORTI. Vítejte na stránkách Masorti. *Masortiprague.cz* [online]. ©2007 [cit. 2014-03-21]. Dostupné z: <http://www.masortiprague.cz/index.php?lng=cz>.

²⁶⁸ MASORTIPRAGUE. Stanovy občanského sdružení Masorti Česká republika, čl. 2.

²⁶⁹ MASORTIPRAGUE. Stanovy²⁷², čl. 4.

4.4.2. Orgány

Orgány sdružení jsou: Valná hromada, Výkonný výbor v čele s předsedou a Revizní komise.²⁷⁰ Valná hromada je nejvyšším orgánem Masorti, tvoří ji všichni členové a je svolávána minimálně jednou ročně. Nezvykle komplikovaný je předpis pro usnášeníšopnost Valné hromady. Ta je usnášeníšopná, pokud je přítomna nadpoloviční většina členů Masorti. Pokud se však do třiceti minut od zahájení jednání řádné Valné hromady tato většina nedostaví, pak je usnášeníšopný ten počet osob, který se k jednání Valné hromady dostavil. Tento počet však nesmí být méně než 25 % všech členů Masorti. Valná hromada např. schvaluje stanovy, jejich změny a doplňky, volí a odvolává předsedu, členy Výkonného výboru a Revizní komise, schvaluje výroční zprávu, rozpočet a roční uzávěrku hospodaření a rozhoduje o všech záležitostech Masorti, pokud nejsou v kompetenci Výkonného výboru.²⁷¹

Výkonný výbor je výkonným orgánem Masorti který za svou činnost odpovídá Valné hromadě a řídí Masorti mezi jejími jednáními. Skládá se z předsedy a nejméně dvou členů volených Valnou hromadou.²⁷² Funkční období členů je dvouleté.²⁷³ Výkonný výbor se schází minimálně jednou za šest měsíců. Usnáší se nadpoloviční většinou hlasů přítomných členů, v případě rovnosti hlasů rozhoduje hlas předsedy. Výkonný výbor připravuje a svolává jednání Valné hromady a rozhoduje o schválení a vyloučení člena z Masorti.²⁷⁴

Statutárním zástupcem Masorti je Předseda. Jedná jménem sdružení a zastupuje jej navenek. Předseda musí být židem podle židovského práva (halachy), volen je valnou hromadou²⁷⁵ a jeho funkční období je dvouleté.²⁷⁶

Revizní komise se skládá alespoň ze dvou členů Masorti ²⁷⁷, jejich funkční období je dvouleté.²⁷⁸ Virilním členem Revizní komise je rabín, který je jmenován organizací Masorti Olami pro Masorti Česká republika a schválen Valnou hromadou jako rabín Masorti ČR. Revizní komise je, kromě rabína, volena Valnou hromadou. Vykonává dohled nad hospodařením Masorti, průběžně upozorňuje Výkonný výbor na zjištěné nedostatky a podává návrhy na jejich odstranění. Vypracovává zprávu o revizní a kontrolní činnosti a předkládá jí na jednání řádné Valné hromady.²⁷⁹ Mezi léty 2008-2010 byl předsedou Masorti Šumi Berkowitz, výkonný výbor měl sedm členů.²⁸⁰

²⁷⁰ Tamtéž, čl. 7.

²⁷¹ Tamtéž, čl. 8.

²⁷² Tamtéž, čl. 9.

²⁷³ Tamtéž, čl. 8.

²⁷⁴ Tamtéž, čl. 9.

²⁷⁵ MASORTIPRAGUE. Stanovy²⁷², čl. 10.

²⁷⁶ Tamtéž, čl. 8.

²⁷⁷ Tamtéž, čl. 11

²⁷⁸ Tamtéž, čl. 8.

²⁷⁹ Tamtéž, čl. 11

²⁸⁰ Tamtéž, příloha.

4.4.3. Bohoslužby

Kongregace koná pravidelně Kabalat šabat, schází se v budově židovské radnice v Maiselově ulici č. 18 (ŽOP), ve 2. patře, každý pátek od 19 hodin, v zimních měsících od 18 hodin. Bohoslužby vede rabi Ronald Hoffberg, minjan je egalitariánský, tzn. představuje ho 10 dospělých židů (mužů a/nebo žen).²⁸¹ Na šabatový šachrit se připojují k ortodoxní bohoslužbě v Jeruzalémské synagoze, která začíná v 9 hodin. Vlastní ranní šabatové bohoslužby konají jen 1x měsíčně. Pronajímají si k nim Pinkasovu synagogu, kde se scházejí i o svátcích.²⁸² Na svých internetových stránkách Masorti uvádí, že bohoslužby, stejně jako ostatní programy sdružení, jsou otevřeny všem a každý je na nich vítán.²⁸³

4.4.4. Vzdělávání²⁸⁴

Základy judaismu - kurz vedený rabim Hoffbergem - je určený všem, kteří chtějí prohloubit své znalosti judaismu a zájemcům o konzervativní konverzi. Dříve se konal každé úterý v 19h v budově židovského muzea v Jáchymově ulici. Kurz je veden v angličtině.

Není známo v jaké době, ale zřejmě byly vedeny i kurzy výuky hebrejštiny. Byly určeny začátečnickům a mírně pokročilým. Konaly se ve středu v 19h v budově Židovského muzea v Jáchymově ulici. Každá lekce trvala 90 minut, výuka byla vedena v angličtině.²⁸⁵

Rabi Ronald Hoffberg v roce 2013 uváděl, že jeho sbor se skládá z asi 70 lidí, většinou ve věku mezi 25 a 35 lety.²⁸⁶ Jediné, co se zdá být aktualizováno na internetových stránkách je týdenní zpravodaj, který slouží jako vývěsní tabule připravovaných akcí. V současnosti výuka rabiho Hoffberga zahrnuje kurz *Úvod do judaismu* (pro zájemce o konzervativní konverzi) a *Židovský cyklus života a jeho oslavy*. Výuka již neprobíhá v muzeu, ale na ŽOP, v Maiselově ul. č. 18. Aktuálně se také nabízí možnost čtyřtýdenního on-line studia na konzervativní ješivě.²⁸⁷

4.4.5. Marom

Podorganizací pražské Masorti je organizace pro mládež a dospělé (do 35 let) – Marom, která je zároveň součástí mezinárodní organizace mladých konzervativních židů, jež rovněž nese název Marom. Hlavním posláním této organizace je vytvářet prostředí, ve kterém by se mladí lidé mohli dále vzdělávat a scházet se k nejrůznějším společenským aktivitám.

²⁸¹ MASORTI. Stálé programy. *Masortiprague.cz* [online]. ©2007 [cit. 2014-03-21]. Dostupné z: <http://www.masortiprague.cz/index.php?page=stale&lng=cz>.

²⁸² E-mailová korespondence s Alexandrem Putíkem, únor-březen 2011.

²⁸³ MASORTI. Nejčastější otázky. *Masortiprague.cz* [online]. ©2007 [cit. 2014-05-18]. Dostupné z: <http://www.masortiprague.cz/index.php?page=faq&lng=cz>.

²⁸⁴ Vycházím ze zdroje aktualizovaného naposledy v roce 2007.

²⁸⁵ MASORTI. Stálé programy²⁸⁴.

²⁸⁶ JEWISH STANDARD. Masorti rabbi to unveil the Magic of Prague. *Jstandard.com* [online]. 7.5.2013 [cit. 2014-06-20]. Dostupné z: http://jstandard.com/content/item/masorti_rabbi_to_unveil_the_magic_of_prague.

²⁸⁷ MASORTI. Týdenní zpravodaj. *Masortiprague.cz* [online]. ©2007 [cit. 2014-06-20]. Dostupné z: <http://www.masortiprague.cz/index.php?page=tydenni&lng=cz>.

Členové Maromu se scházejí na počátku každého židovského měsíce na tzv. Roš Chodeš Šiur, při příležitosti tzv. vzdělávací dílny. Tyto vzdělávací dílny nikdy nemají jen jednoho přednášejícího. Jejich hlavní myšlenkou je vzájemné učení se ve skupině. Každý měsíc má dílna jiné téma, ke kterému si vždy několik z účastníků připraví svůj krátký šiur (výuku). Důležitým úkolem Maromu je vytváření neformálního prostředí, ve kterém se mohou mladí lidé z organizace scházet. Za tímto účelem pořádá neformální pikniky, večere, promítání filmů atp. Členové se pravidelně účastní evropských setkání národních Marom organizací.²⁸⁸

4.4.6. *Ostatní*

Na svých internetových stránkách Masorti zveřejňovala fotografie z některých svých akcí, i když v mnohem menším měřítku než Chabad Prague. Poslední fotografie jsou zřejmě z roku 2005.²⁸⁹ Na internetových stránkách se objevují rovněž nejčastější otázky a odpovědi na ně. Bohužel obojí v dosti strohé podobě. (otázky - Co si mám představit pod pojmem konzervativní judaismus?, Má Masorti obec rabína?, Nejsem konzervativní, mohu přijít na bohoslužby Masorti?, Jak vypadají bohoslužby Masorti? V jakém jsou jazyce?, S židovstvím nemám žádné zkušenosti. Mám obavy, že přijdu-li na přednášky nebo bohoslužby do Masorti, budu se cítit trapně. Co můžu dělat?). Organizace jako košer restauraci doporučuje Dinitz, Bílkova 12 - Praha 1, kterou provozuje rodina Zuri.

4.4.7. *Rabín*

Ronald Hoffberg se narodil v Chicagu, jeho rodina pocházela z Polska a Ukrajiny. Absolvoval světově uznávaný rabínský seminář *The Jewish Theological Seminary in New York, nástupce Frankelova Das Jüdisch-Theologische Seminar ve Vratislavi*. Po svých studiích nejprve pracoval s mládeží, později se stal kongregačním rabínem. Dva roky působil v malé kongregaci na předměstí New Yorku (*United Synagogue of America in the Philadelphia*) a pak dvacet let v Cranfordu ve státě New Jersey (*Temple Beth-El in Cranford, N.J.*).²⁹⁰ Přitom více než dvacet let učil na *Solomon Schechter Day School v Essexu a Union County, New Jersey*. Stal se zakladatelem a ředitelem *Rabbinical Assembly New Jersey Region Institute, i regionálním předsedou rabínského shromáždění (The Rabbinical Assembly)*. Léta navštěvoval židovské komunity po celém světě, v

²⁸⁸ MASORTI. Marom. *Masortiprague.cz* [online]. ©2007 [cit. 2014-06-20]. Dostupné z: <http://www.masortiprague.cz/index.php?page=marom&lng=cz>.

²⁸⁹ MASORTI. Galerie. *Masortiprague.cz* [online]. ©2007 [cit. 2014-06-20]. Dostupné z: <http://www.masortiprague.cz/index.php?page=galerie&lng=cz>.

²⁹⁰ JEWISH LEDGER. Q-A with Rabbi Ron Hoffberg – Beyond Nostalgia: The modern day Jewish community of Prague. *Jewishledger.com* [online]. 24.4.2012 [cit. 2014-03-09]. Dostupné z: <http://www.jewishledger.com/2012/04/q-a-with-rabbi-ron-hoffberg-beyond-nostalgia-the-modern-day-jewish-community-of-prague/>.

²⁹¹ Jelínková Kateřina. Krátce. *Maskil.cz* [online]. Roč. 2, č. 8 [cit. 2014-03-09]. <http://www.maskil.cz/16/index.htm>.

roce 2001 založil v Praze konzervativní komunitu Masorti Olam. V rámci Karlovy Univerzity v Praze působil jako profesor židovské historie.²⁹²

V roce 2011 *New Jersey Jewish News* uváděly, že je rabínem sice malé, ale prosperující komunity a provedl již 40 konverzí. V e-mailovém rozhovoru napsal, že komunita představuje přístup k judaismu přitažlivý pro moderní mladé evropské Židy. Uvedl, že Masorti v České republice rychle roste v některých oblastech, ale pomaleji jinde. Potencionální růst je dle něj často zpomalován místním ortodoxním vedením (ŽOP). Velký problém dle něj představuje také financování, protože státní a místní podpora může často jít jen přes ortodoxní rabinát. Zároveň dodává, že s ortodoxním rabinátem komunita „spolupracuje, kde může.“ Používá prostory ŽOP a pro své účely i historické synagogy. ŽOP jako celek rabi popisuje jako židovskou komunitu, která je docela malá – několik set aktivních Židů.

Rabi dále vysvětluje, proč přišel do země, kde mnoho Židů objevilo svou židovskou identitu až po pádu komunismu, neboť jednoduše svou historii zapomněli nebo skryli. Uvádí, že byl pozván, aby se stal rabínem Masorti a zároveň aby tuto komunitu vybudoval. „Šel jsem sem na rok a jsem tu již desátým“,²⁹³ v roce 2013 ve stejné formulaci již třináctým.²⁹⁴

V článku uveřejněném v *Maskilu* v dubnu 2012, Blažek uvažuje, proč se konzervativnímu judaismu v Praze nedaří. Předtím, než uvádí svá vysvětlení, připomíná fakt, že konzervativní kongregace byla v Praze založena poměrně pozdě, v době, kdy již funkce ve FŽO byly rozebrány. Své ostatní postřehy rozdělil do čtyř oddílů, nazvaných problémy. 1. *Nedostatečné povědomí o tom, co činí konzervativní judaismus konzervativním.* Dle Blažka za tento problém může rabín Hoffberg, protože nevěstěpoval konzervativní hodnoty členům Masorti a tím selhal v jejich duchovním vzdělávání. 2. *Postoj k ostatním komunitám.* Zde viní duchovní autority Masorti, že nepochopily problematickou situaci, v níž se česká židovská scéna nachází. Očekával, že komunita bude představovat jakýsi střední proud. Most, který bude spojovat společenství „ortodoxní“ a „liberální“. Dle něho však kongregace „dala přednost konfrontaci a negativnímu vymezování se“. Další problém vidí v 3. *neexistenci skutečně české domácí komunity.* Zde Blažek vytýká americkým členům kongregace jejich postoj k těm českým, kteří dle něj komunitu vytvořili. Přirovnává ho k: „shovívavému úsměvu staršího bratra cítícího morální povinnost pomoci tomu mladšímu v tom, jak se co má dělat“, k určitému despektu. K tomu samozřejmě patří i to, že rabín Hoffberg, i po letech zde strávených, stále odmítá mluvit česky. 4. Blažkem zmíněným problémem je *rozhádanost.*²⁹⁵

²⁹² JEWISH LEDGER. Q-A with Rabbi Ron Hoffberg²⁹³.

²⁹³ NJ JEWISH NEWS. Masorti rabbi builds a Czech community. *Njjewishnews.com* [online]. 14.2.2011 [cit. 2014-03-09]. Dostupné z: <http://www.njjewishnews.com/article/3663/masorti-rabbi-builds-a-czech-community#.Uxxju4VMep1>.

²⁹⁴ JEWISH LEDGER. Q-A with Rabbi Ron Hoffberg²⁹³.

²⁹⁵ Blažek Jiří. Kšakt umírající Masorti – Česká republika. *Maskil.cz* [online]. 2012, roč. 11, č. 4 [cit. 2014-04-13].

4.5. BEJT SIMCHA (BS)

Progresivní kongregace Bejt Simcha („Dům radosti“) je sdružení jednotlivců židovského původu a jejich přátel, které vzniklo na podporu židovství a rozvoje judaismu v České republice.²⁹⁶

4.5.1. Členství

Členem BS se může stát ten, kdo se ztotožňuje s cíli a posláním BS - podpora židovství a židovské kultury v České republice, studium judaismu, příprava na přechod OS BEJT SIMCHA na náboženskou společnost, dialog s ostatními minoritami a majoritní společností²⁹⁷ - a podle svých možností a schopností je ochoten napomáhat jejich naplňování. Další podmínkou členství v Bejt Simcha je, aby byl alespoň jeden z prarodičů uchazeče prokazatelně Žid (Židovka) podle příslušných halachických předpisů nebo aby uchazeč podstoupil konverzi k judaismu. Členství vzniká doručením přihlášky, v níž se nový člen přihlašuje k cílům a poslání BS a zavazuje se respektovat její stanovy.²⁹⁸

Ten, kdo má zájem o dění v kongregaci, ale přitom nesplňuje dle příslušných kritérií podmínky řádného členství, se může stát členem Klubu přátel Bejt Simcha, který při BS tyto osoby sdružuje.²⁹⁹ Kongregace na svých internetových stránkách uvádí, že Sdružení Bejt Simcha se skládá jednak ze členů a jednak z Klubu přátel sdružení, což je v současnosti celkem asi sto osob.³⁰⁰

4.5.2. Orgány

BS má čtyři orgány, kterými jsou: valná hromada, představenstvo, předseda a revizní komise. Funkční období všech představitelů BS je dvouleté, pokud příslušný orgán nerozhodne o jejich odvolání. Orgány jsou usnášeníschopné, je-li přítomna minimálně polovina delegátů. Ti rozhodují hlasováním.³⁰¹

Nejvyšším orgánem BS je valná hromada, kterou představenstvo svolává minimálně jednou za rok. Členové valné hromady jsou všichni členové BS. Valná hromada rozhoduje o zásadních programových cílech BS, volí a odvolává členy představenstva a revizní komise,

Dostupný z: <http://www.maskil.cz/5772/2.pdf>.

²⁹⁶ BS. Stanovy Bejt Simcha. Čl. 1 odst. 1. Dostupné z: <http://www.bejtsimcha.cz/>. [cit. 2014-03-21].

²⁹⁷ Tamtéž, čl. 2 odst. 1, 2.

²⁹⁸ BS. Stanovy Bejt Simcha²⁸⁸, odst. 1, 2.

²⁹⁹ Tamtéž, čl. 3 odst. 5.

³⁰⁰ BEJT SIMCHA. Z našich aktivit. *Bejtsimcha.cz* [online]. [cit. 2014-03-21].

Dostupný z: <http://www.bejtsimcha.cz/>.

³⁰¹ BS. Stanovy Bejt Simcha²⁸⁸, čl. 4.

zástupce v Radě FŽO, rozhoduje o zrušení členství v BS a o všech věcech, které si k rozhodování vyhradí.³⁰²

Představenstvo se skládá z 5 nebo 7 členů BS. Mezi zasedáními valné hromady řídí činnost BS. Např. spravuje majetek kongregace, přijímá přihlášky nových členů. Ze svého středu volí předsedu a místopředsedu. Předseda pak svolává představenstvo minimálně jednou za měsíc.³⁰³ Kontrolním orgánem je nejméně tříčlenná revizní komise, která je povinna kontrolovat hospodaření BS.³⁰⁴ Hospodaření kongregace je neziskové.³⁰⁵

Od roku 2012 je předsedou BS Michal Spevák, který se angažoval i v ŽLU. Spolu s ostatními chce přispět k ustavení druhé oficiální židovské obce v Praze, tedy k vytvoření pražské progresivní židovské obce, která by byla součástí FŽO. Dále chce vytvořit komunitní centrum pro rozvoj i praktický život tohoto společenství. Domnívá se, že i pražský rabinát by uvítal vznik takovéto oficiální komunity. V nové pražské obci by se dle něj měli možnost najít nejen členové Bejt Simcha, ale i Masorti, Bejt Praha, Židovské liberální unie a velká část současných členů ŽOP.³⁰⁶ Mimo to je dalším dlouhodobým cílem BS oprava a oživení libeňské synagogy na Palmovce, která se má stát zázemím liberálního judaismu. Ve výroční zprávě o činnosti komunity Bejt Simcha z roku 2013 Michal Spevák uvádí, že přestože je BS stabilní komunitou, nedaří se jí naplnit základní poslání zakotvené ve stanovách, tedy vytvořit regulérní židovskou obec v Praze na základech reformního judaismu. Spolu s ostatními chce vést kampaň zaměřenou na vlastní členy, která bude hovořit o nutnosti jejich podpory pro vznik této nové obce.³⁰⁷

4.5.3. Bohoslužby

Pravidelné bohoslužby jsou základem činnosti kongregace. Kabalat šabat se koná každý pátek, často bývá spojen s tématickou přednáškou, diskusí nebo kulturním pořadem. Bohoslužby jsou dále pořádány během všech židovských svátků a významných dnů. Kongregace se k nim schází v Maiselově ulici č. 4, někdy se konají v opuštěných synagogách. Při bohoslužbách používají svůj vlastní hebrejsko-český sidur Hegjon lev, vydaný v roce 2008, který zahrnuje modlitby progresivního směru pro Šabat, svátky a všední dny.³⁰⁸ Většinu bohoslužeb vede kantor Ivan Kohout, současný 1. místopředseda BS, příležitostně David J. Reitschläger, který připravuje drašot. Oslavy svátků jsou občas vedeny zahraničními rabíny, např. rabi Moshe

³⁰² Tamtéž, čl. 5.

³⁰³ Tamtéž, čl. 6.

³⁰⁴ Tamtéž, čl. 8.

³⁰⁵ Tamtéž, čl. 10.

³⁰⁶ Víím, že nebudu dobrým předsedou, ale budu se snažit. *Maskil.cz* [online]. 2012, roč. 11, č. 7 [cit. 2014-03-19]. Dostupné z: <http://www.maskil.cz/5772/7.pdf>. Rozhovor s Michalem Spevákem.

³⁰⁷ Spevák Michal. Výroční zpráva o činnosti progresivní komunity BS v roce 2011. *Maskil.cz* [online]. 2014, roč. 19, č. 6 [cit. 2014-03-19]. Dostupný z: <http://www.maskil.cz/5774/6.pdf>.

³⁰⁸ BEJIT SIMCHA. Z našich aktivit ²⁹².

Yehudaiem, jeruzalémským rodákem a hudebníkem,³⁰⁹ rabínkou Johannou Hershensohn, v současnosti působící v americké *Temple Beth Tikvah*,³¹⁰ či rabim Andrewem Goldsteinem, který je od roku 2013 prezidentem Liberálního judaismu (*President of Liberal Judaism*).^{311, 312}

Jak vyplývá z článku Komunita a synagoga od tehdejšího předsedy BS Julia Muellera, v roce 2002 měla BS svůj sidur jen pro Kabbalat šabat. Právě v tu dobu, v souvislosti s rozvojem komunity, Julius Mueller uvedl, že *zraje doba pro vytvoření nového a širšího vydání, které bude zahrnovat nejen modlitby pro svátky v duchu humanismu, ale i každodenní ranní a večerní modlitby. Bude výsledkem společného studia a diskuse kongregace*.³¹³

4.5.4. Historické resumé s důrazem na zahraniční styky

Členové kongregace se začali původně každé dva týdny scházet už v roce 1980, kdy skupinu vedla Sylvie Wittmanová. Organizace Bejt Simcha byla po Sametové revoluci založena skupinou lidí kolem ní, rabínky Joan Friedmanové a Otty Rotta. Jako občanské sdružení byla BS zaregistrována u Ministerstva vnitra ČR v roce 1994, stala se členem Evropské unie progresivního judaismu (EUPJ - *The European Union for Progressive Judaism*).³¹⁴ EUPJ je ve Velké Británii zaregistrována jako charita, ze sídla v Londýně se snaží pomáhat progresivním komunitám v Evropě. A to například tím, že podporuje studenty na svých evropských rabínských seminářích, napomáhá novým a rozvíjejícím se komunitám poradenstvím a rabínskými návštěvami, poskytuje podporu malým komunitám, aby mohli mít své vlastní rabíny, podporuje vzájemnou spolupráci jednotlivých kongregací i vydávání reformních modlitebních knih v národních jazycích.³¹⁵ Přidruženou organizací FŽO a přidruženým členem americké federace rekonstruktivního judaismu (JRF - *The Jewish Reconstructionist Federation*)³¹⁶ je BS od roku

³⁰⁹ HUC. Honorary degrees presented rabbi Moshe Yehudai, rabbi Dr. Daniel Schiff Avraham Infeld, and Dorit Beinisch. *Huc.edu* [online]. 3.11.2012 [cit. 2014-03-22].

Dostupné z: <http://huc.edu/news/article/2012/honorary-degrees-presented-rabbi-moshe-yehudai-rabbi-dr-daniel-schiff-avraham>.

³¹⁰ BETIKVAH. Clergy Rabbi Johanna Hershensohn. *Betikvahbend.org* [online]. ©2012 [cit. 2014-03-22].

Dostupné z: <http://www.bethtikvahbend.org/about/clergy>.

³¹¹ LIBERALJUDAISM. Rabbi Dr. Andrew Goldstein Elected President. *Liberaljudaism.org* [online]. 10.6.2013 [cit. 2014-03-22]. Dostupný z:

<http://www.liberaljudaism.org/news/805—rabbi-dr-andrew-goldstein-elected-president.html>.

³¹² BEJT SIMCHA. Z našich aktivit ²⁹².

³¹³ Mueller Julius. Komunita a synagoga. *Maskil.cz* [online]. 2001, roč. 1, č. 5 [cit. 2014-04-04].

Dostupné z: <http://www.maskil.cz/5762-1-12/5/index.htm>.

³¹⁴ EUPJ. Search by Country – Bejt Simcha. *EUPJ.org* [online]. ©2014 [cit. 2014-03-22].

Dostupné z:

http://www.eupj.org/en/communities/search-by-countrycity=&country=Czech+Republic&Itemid=60&view=directory&layout=combined&task=search_zip&option=com_locator&go=Submit&limit=100.

³¹⁵ EUPJ. About us – what we do. *EUPJ.org* [online]. ©2014 [cit. 2014-03-22]. Dostupné z:

<http://www.eupj.org/en/about-us/what-we-do>.

³¹⁶ JEWISH RECON. Czech Republic. *Jewishrecon.org* [online]. ©2014 [cit. 2014-03-22]. Dostupné z:

<http://www.jewishrecon.org/directory#Czech%20Republic>.

2002.³¹⁷ V roce 2002 se BS podařilo získat stálého kongregačního rabína, kterým se stal Moshe Yehudai-Rimmer. Tento izraelský rabín, který působí v anglickém Newcastlu, s kongregací delší dobu spolupracoval.

Na přelomu století komunitu několikrát navštívila mládežnická sionistická skupina *Netzer* ze zemí bývalého Sovětského svazu. Kabalat šabat byl také pořádán s mládežnickou skupinou ze *Southgate Reform Synagogue* z Londýna, se skupinou z londýnské *Woodford Liberal Synagogue* nebo s mládežnickou skupinou *Beth Chaim* z New Jersey. Od roku 2007 přijíždí pravidelně mládežnická skupina z *Finchley Reform Synagogue* z Londýna. Minimálně od roku 2003, v průměru jednou za dva roky, navštěvuje kongregaci na Kabalat šabat mládežnická skupina z *Northwood and Pinner Liberal Synagogue*³¹⁸ z Londýna. Bývá doprovázena rabim Andrewem Goldsteinem či rabim Hillelem Athiasem Roblesem. Ke 30. 3. 2014 byla zatím poslední návštěva přijata v říjnu 2013, kdy rabiho Goldsteina doprovázela i rabi Lea Muhlstein. Po získání *smicha* se kongregačním rabínem stane David Max, student HTF UK.

Stojí za povšimnutí, že v dubnu 2004 byl k „diskuzi“ do BS pozván „pučistický“ předseda ŽOP Tomáš Jelínek. Když se obec navrátila do původních kolejí v roce 2005, Františku Bányaiovi, novému předsedovi ŽOP, byl dán v BS stejný prostor, jen namísto diskuze mělo jít o „povídání.“

Po příjezdu rabiho Ronalda Hoffberga až do roku 2009, zpočátku více, později méně, BS s ním i kongregací Masorti spolupracovala. Slavili spolu občasné ranní šabatové bohoslužby, Simchat Tora, rabi v BS vedl i Kurz liturgie, pořádal chanukový či purimový workshop. Dlouholetá spolupráce však byla ukončena 11. 4. 2009 šachritem – ranní bohoslužbou s rabim Hoffbergem a Masorti, která byla spojena s oslavou bar micva. Oslava Simchat Tora, datovaná na 10. 10. 2009, probíhala v Heřmanově Městci se skupinou *Temple Beth*.

Od roku 2007 do roku 2010 v kongregaci působil rabín Tomáš Kučera, který nejprve vystudoval na brněnské univerzitě biochemii. V Německu získal doktorát v oboru, poté v rámci odborné stáže působil v Nashvillu (USA). Při dvouletém studijním pobytu na institutu Pardes v Jeruzalémě se pan Kučera rozhodl pro rabínská studia, která zahájil v roce 2003 v Berlíně. Při studiu částečně pracoval v Mnichově, Göttingenu, Hamelnu a Hannoveru. Když studia v roce 2007 dokončil, stal se rabínem *Beth Shalom, Liberale Jüdische Gemeinde München*.³¹⁹ Ta mu dle smlouvy umožnila trávit čtyři dny v měsíci v České republice.³²⁰ V té době vedl tedy některé z bohoslužeb Kabalat šabat, připravoval drašu na téma týdenního oddílu Tóry. V rámci těchto možností, pořádal šachrit v deset a šiur, studium týdenního oddílu Tóry, ve dvanáct hodin.

³¹⁷ BEJT SIMCHA. Z našich aktivit ²⁹².

³¹⁸ NPLS. Northwood & Pinner Liberal Synagogue. *Npls.org* [online]. ©2014 [cit. 2014-03-30] <http://www.npls.org.uk/>.

³¹⁹ BETHSHALOM. Liberale Juedische Gemeinde Muenchen. *Bethsalom.de* [online]. [cit. 2014-03-31]. Dostupný z: <http://www.beth-shalom.de/index.php/en/>.

³²⁰ Noví rabíni nejen pro Evropu. *Maskil.cz* [online]. 2006, roč. 6, č. 1 [cit. 2014-03-31]. Dostupné z: <http://www.maskil.cz/5767/1.pdf>.

Od příchodu rabína Kučery do Prahy došlo také k vývoji spolupráce s FŽO. Šlo především o zářijové (2007) schválení nových předpisů, včetně oficiálního uznání progresivního judaismu. Federace také odsouhlasila hrazení finanční nákladů rabína Kučery, tj. jeho plat a cestovní výlohy od 1. ledna 2008.³²¹

FŽO upozornila, že vzhledem k tomu, že rabín Kučera bude plně zaměstnáván jako rabín Federace, musí mít nejen Bejt Simcha, ale i ostatní židovské komunity mimo Prahu, možnost se s ním setkávat i požádat o vedení bohoslužeb. Bylo tak rozhodnuto o uspořádání První národní konference progresivního judaismu, oficiálního setkání českých progresivních Židů. Konala se 20. - 22. července 2007 v Děčíně, přičemž město Děčín bylo vybráno nejen proto, že zde židovská komunita existuje historicky, ale především kvůli nově zrenovované synagoze, která toho času slavila 100. výročí vzniku.

Několik slov k první konferenci, která se od té doby koná pravidelně každý rok pod názvem *Reformní šabat*. Hlavním lídrem konference byl určen rabín Kučera, zatímco profesor Paul Liptz (sociolog a historik, vzdělávací centrum Anita Saltz v Jeruzalémě) a Joel Oseran vedli přednášky a zajišťovali zázemí. O aktivní účast na konferenci a o vedení přednášek byla také požádána Sylvie Wittmannová. K reprezentaci evropského regionu byl pozván Jonathan Wootlif, který žije v Praze a je regionálním lídrem Evropské unie progresivního judaismu. Konference se nakonec zúčastnili zástupci sedmi komunit České republiky, téměř ze všech měst, kde je životaschopná židovská společnost.

Rabi Joel Oseran, když se na WUJP vyjadřoval ke konferenci, mj. popisoval příběh jedné třicetileté paní, účastnice konference, která se o svém židovském původu dozvěděla nedávno. Začala se o židovství zajímat, a to ji dovedlo k účasti ve vzdělávacím projektu komunity Bejt Simcha. Dále připomíná sobě podobné lidi z ČR, jako ty, kteří ... *prahnou po životě v židovské komunitě kvůli příležitosti být Židem při studiu, modlitbě i společenské soudržnosti. Jednoduše nemají příležitost dělat to, co mnozí z nás považují za samozřejmé - uctívat přesvědčivě a smysluplně, studovat a učit se o naší židovské identitě od učitelů, kteří jsou intelektuálně nároční a dynamičtí. Konference v Děčíně byla vskutku plná probouzení a uvědomování si své identity a ukázala účastníkům, jaký může být život v židovství. Dala jim motivaci k tomu, aby si našli svou vlastní cestu a naději, že ostatní jsou tu proto, aby jim v tom pomohli.*³²² Rabi Joel Oseran, viceprezident WUPJ, kongregaci od roku 2010 navštěvuje pravidelně.

BS ve svém periodiku v roce 2010 uvedla: „ ... (rabi Joel Oseran) *s velkou pečlivostí a osobní znalostí místní problematiky dlouhodobě sleduje naši práci a tlumočí nám nejen ideovou, ale i materiální podporu WUPJ, organizace celosvětově zastřešující a sdružující liberální, rekonstruktivní či progresivní židovské komunity.*“ Důležitým bodem jeho první návštěvy bylo

³²¹ WUPJ. Czech Republic sees Rebirth of Progressive Jewish Community. *Wujp.org* [online]. 16.8.2007 [cit. 2014-04-13]. Dostupné z: <http://wujp.org/Publications/Newsletter.asp?ContentID=81#Czech..>

³²² WUPJ. Czech Republic sees Rebirth of Progressive Jewish Community³¹³.

jednání o pobytu rabiho Mosheho Yehudaie, hlavně ohledně toho, co od něj komunita očekává a požaduje. Jak komunita dále uvedla v periodiku, pobyt rabína Yehudaie a jeho ženy považuje za vzácnou možnost intenzivně spolupracovat na formulaci svých postojů, na tříbení stanovisek a vytyčování krátkodobých i dlouhodobých cílů v duchu progresivního judaismu. Z organizace WUPJ navštívil BS 16. 9. 2012 i její prezident rabi Stephen Fuks.

4.5.5. Periodikum

Od roku 2001 kongregace vydává časopis Maskil, který je internetově přístupný v okamžiku vydání. Vychází měsíčně za podpory Ministerstva kultury ČR, FŽO, Nadačního fondu obětím holocaustu a *The Dutch Humanitarian Fund*, dnes v rozsahu 20 stran, v měsících červenci a srpnu vychází jedno společné číslo s větším rozsahem. Jak se BS správně sama chválí, kvalitu časopisu ocenila i Národní knihovna. Témata mají pevnou strukturu, kterou tvoří a) židovský rok – většinu článků připravuje rabi Daniel Mayer, b) vzdělávání – i formou serií, cyklů na pokračování, c) rozhovory, d) reportáže, e) historie, osobnosti, f) památky, g) vzpomínky, h) současná židovská komunita, ch) mládež a děti i) národnostní menšiny, rasismus, antisemitismus, j) Izrael, k) literatura, l) jiné.

Od roku 2010 kongregace sídlí na adrese Maiselova 4, Praha 1, dříve sídlila na Vinohradech, Mánesova 8, Praha 2. Na svůj přesun „do samého centra židovské Prahy“ byla očividně hrdá, o tom svědčí i připomenutí prestižnosti nové adresy v Maskilu. BS si přála, aby byl tento přesun chápán jako „pomyslný předěl mezi krásnou dobou prvních krůčků naší komunity a zralým věkem činorodé dospělosti.“³²³

4.5.6. Aktivity

Jak vyplývá z výše uvedeného, kongregace se kromě bohoslužeb zabývá i jinými činnostmi. Zastavme se u některých. Komunita pořádá přednášky, pro rodiny s dětmi tematické dílny zaměřené na židovské svátky, nebo například výlety za židovskými památkami. Kulturní pořady jsou připravovány i pro veřejnost, ta projevila zájem o sérii přednášek s názvem *Různé chutě judaismu* či koncertní cyklus *Neznaná hudba pražských synagog*. V roce 2011 byl autorským čtením s Arnoštem Goldflamem³²⁴ zahájen cyklus společensko-kulturních setkání s názvem *Epes rares*.³²⁵ K 22. 3. 2014 proběhlo sedm setkání, ve kterých se vystřídaly osobnosti jako je například herečka Bára Hrzánová, spisovatelka Irena Dousková, spisovatel Ivan Klíma či Leo Pavlát, ředitel Židovského muzea v Praze. Od IV. *Epes rares* jsou setkání finančně podporována hl. městem Prahou.

³²³ Rabi Moshe Yehudai navštívil BS. *Maskil.cz* [online]. 2010, roč. 9, č. 7 [cit. 2014-04-04].

Dostupné z: <http://www.maskil.cz/5770/7.pdf>.

³²⁴ Blažek Jiří. Kšakt umírající Masorti – Česká republika. *Maskil.cz* [online]. 2012, roč. 11, č. 4 [cit. 2014-04-13]. Dostupný z: <http://www.maskil.cz/5772/2.pdf>.

³²⁵ BEJT SIMCHA. Z našich aktivit. *Bejtsimcha.cz* [online]. [cit. 2014-03-21]. Dostupný z: <http://www.bejtsimcha.cz/>.

Témata přednášek pořádaných komunitou jsou velmi pestrá. Týkají se židovských svátků, micvot, ale i problematiky současných evropských reformních komunit. Rabíni z celého světa, především z Velké Británie, USA a Izraele si při příležitosti návštěvy komunity připravují přednášku, často na aktuální téma. Tím může být i výročí významné osobnosti judaismu, tak jako se tomu stalo v roce 2009, kdy byla pořádána přednáška s názvem „Rabi Löw by se (ne)divil – 400 výročí úmrtí“. Hostem bohoslužby Kabalat šabat se v listopadu 2012 stal i rabín z exotické destinace, pan Richard Newman z Kapského Města (JAR). Z přednášek uvedme ještě alespoň dvě, které se dotýkají židovské identity. A to přednášku rabínky Leily Gal Berner, Židovská etika ve 21. století – rekonstruktivní přístupy, a profesora Michaela Meyera, Hlas z minulosti, hlas pro současnost.

Od června roku 2010 až do současnosti BS pořádá cyklus přednášek s názvem Úvod do judaismu. Lekce jsou určeny nejen zájemcům o (reformní) konverzi, ale i těm, kteří se chtějí v judaismu „zorientovat“.

Když rabi Moshe Yehudi z Izraele, spolu se svou manželkou Atarou, trávil v komunitě v roce 2010 několik měsíců, vedl osmidílnou sérii přednášek o neortodoxním judaismu; tematicky vhodně v září přednášku s názvem *Má židovský kalendář stále svůj význam? Vysoké svátky a židovská přikázání*. V kongregaci přednášel také *Sionismus, Izrael, Střední východ a Světové židovstvo*. K tématu si komunita také poslechla např. prof. Paula Liptziga, který přednášel *O současné situaci v Izraeli*. Témata diskuzí, setkání a přednášek pořádané BS mohou být však i v našem prostředí nezvyklá, například Židovské památky v bývalé Jugoslávii, Indové – indiští cikáni, indiští Židé, Zlatý věk Kantorů.³²⁶

Tzv. workshopy, které jsou určeny především dětem, jsou často pořádány na téma příslušného svátku či významného dne. BS zná tedy workshopy na Roš ha-Šana, Jom Kipur, Chunuku, Purim, Pesach, Šavuot, Sukot, zároveň i na Jom ha-zikaron, Jom ha-acmaut, Jom ha-Šoa atd. Zároveň mohou probíhat i workshopy zvláštní, například výtvarně-divadelní pro děti či workshop s názvem „Zdobíme tu-bi-švatový stůl“.

Počátek systematické výuky hebrejštiny zřejmě spadá do roku 2010, tedy do doby, kdy v kongregaci pobývali manželé Yehudaiovi, kteří pravidelně vedli konverzační hodiny moderní hebrejštiny. V zápětí po jejich odjezdu kongregace začala organizovat kurzy hebrejštiny – pro mírně pokročilé a falešné začátečníky (alef+). Po půl roce, v září 2011, byl zahájen ještě nový kurz moderní hebrejštiny pro začátečníky. Bohužel jeho trvání nebylo dlouhodobé, udržel se jen do srpna 2012, a byl „nahrazen“ krátkodobými novými kurzy Židovské filosofie a mystiky a Četbou Siduru. Zato klasická hebrejštiny má v komunitě očividný úspěch, momentálně jsou otevřeny tři kurzy, a to v úrovních alef+, bet, bet+.

³²⁶ BEJT SIMCHA. Akce proběhlé. *Bejtsimcha.cz* [online]. [cit. 2014-03-25]. Dostupný z: <http://www.bejtsimcha.cz/akce-probehle.html>.

BS rovněž nezanedbává ani hudební notu judaismu. Dokladem je jednak projekt Neznámá hudba pražských synagog, ale může jím být i Kurz liturgického zpěvu, pořádaný v minulosti, kabalat šabat pořádaný s *Alyth Youth Singers*, mládežnickým pěveckým sborem z Londýna nebo z poslední doby (rok 2012) Classic Rock'n'roll Chanuka.

Kongregace pořádá výlety jak do Terezína nebo Osvětimi, tak i výlety s turistickou povahou, např. na kopec Plešivec. Promítá tématické filmy, mezi posledními např. A Tora Tale, o českých Tórách ve světě, s režisérem Markem Hershensonem a jeho ženou rabínkou Johannou. (15. 11. 2012). Rabínka Johanna Hershenson již navštívila komunitu v době Vysokých svátků v roce 2011, s připravenou přednáškou Minhag a micvot pro Vysoké svátky.

Z jiných aktivit: Bejt Simcha po mnoho let, poměrně často, organizuje brigády na židovských hřbitovech (Nový či Smíchovský židovský hřbitov). Udržuje náhrobky, ale také provádí běžné sezónní práce, jako je např. zametání listí. Neváhá též pozvat, resp. vyzvat své členy k brigádě na úklid prostor BS. Kongregace se schází i s Židovskou obcí v Děčíně, z posledních aktivit to byla společná oslava Nového roku stromů, Seder Tu bi-švat, pořádaná 15. 1. 2014 na Židovské obci Děčín.³²⁷

4.6. ŽIDOVSKÁ LIBERÁLNÍ UNIE (ŽLU)

V duchu židovských tradic zajišťuje kulturní a společenský život svých členů a jejich sociální potřeby. Podporuje vzdělávání svých členů v židovských tradicích a pečuje o kulturní a náboženské památky (synagogy, hřbitovy, muzea, památníky apod.). Dále aktivně brání židovskou pospolitost jako celek, i její jednotlivé příslušníky, proti všem projevům antisemitismu, rasismu, xenofobie, fašismu, nacismu, proti jakékoliv diskriminaci a chrání památku jejich obětí.³²⁸

4.6.1. Členství

ŽLU rozeznává dva typy členství, řádné a přidružené, přičemž zná ještě příznivce své kongregace, kteří nespádají ani do jedné z uvedených kategorií. Aby se žadatel/žadatelka mohl stát řádným členem komunity, musí být starší 18let (v případě nezletilého je nutný souhlas rodičů nebo zákonných zástupců), nebýt jiného vyznání a splňovat jednu z následujících podmínek: 1) je-li nebo byl-li alespoň jeden z jeho rodičů Žid / Židovka, 2) podrobil-li se řádné konverzi k judaismu, 3) je-li nebo byla-li babička žadatele (žadatelky) z matčiny strany Židovka. Na základě své žádosti jsou řádní členové přijímáni představenstvem ŽLU.³²⁹

³²⁷ BEJT SIMCHA. Akce proběhlé³²⁶

³²⁸ ŽLU. O nás. *Zlu.cz* [online]. ©2011 [cit. 2014-03-15].

Dostupné z: <http://zlu.cz/onas.html>.

³²⁹ Stanovy Židovské liberální unie v České republice, novela schválená Shromážděním členů ŽLU dne 6. 1. 2002. čl. 2. Dostupné z: <http://zlu.cz/>. [cit. 2014-03-15].

Přidruženým členem se může stát žadatel, který není jiného vyznání a splňuje jednu z těchto podmínek: 1) je-li nebo byl-li alespoň jeden z jeho prarodičů prokazatelně Žid či Židovka (vyjma babičky z matčiny strany, kdy splňuje podmínky pro řádné členství), 2) bude v individuálně sjednané lhůtě směřovat ke konverzi k judaismu. Přidružené členy, stejně jako příznivce, přijímá svým rozhodnutím představenstvo ŽLU. Kongregace se ve svých Stanovách zavazuje, že bude vytvářet veškeré podmínky, aby se přidružený člen mohl stát členem řádným.³³⁰ Práva a povinnosti řádných a přidružených členů jsou totožná vyjma toho, že přidružený člen nemá právo být volen do volených orgánů, má však právo volit.³³¹

4.6.2. Orgány

Židovská liberální obec zná 5 orgánů, kterými jsou: Shromáždění členů, Rada, Představenstvo, Předseda a Revizní komise.³³² Funkční období všech orgánů ŽLU je dvouleté.³³³

Nejvyšším orgánem ŽLU je Shromáždění členů. Je svoláváno nejméně jednou za rok a tvoří ho všichni členové ŽLU, kteří dosáhli věku osmnácti let. Usnází se nadpoloviční většinou hlasů přítomných s hlasovacím právem. S konečnou platností rozhoduje o všech záležitostech ŽLU.³³⁴

Do kompetence shromáždění členů patří např. schvalování změn Stanov ŽLU, rozhodnutí o zániku členství, schvalování zprávy představenstva o hospodaření ŽLU, projednávání zpráv o činnosti orgánů ŽLU a usnášení se o nich.³³⁵ V otázkách, které jsou předmětem volby, mohou řádní a přidružení členové ŽLU volit i korespondenčním způsobem, je-li to vzhledem k projednávané otázce možné.³³⁶

Radu ŽLU tvoří zvolené představenstvo ŽLU a zástupci jmenovaní za každou pobočku ŽLU podle daného klíče (1 zástupce / 50 členů). Všichni členové rady ŽLU mají rovnocenný hlas. Schází se nejméně dvakrát za rok. V období mezi shromážděními členů ŽLU přebírá rada ŽLU pravomoc shromáždění členů ŽLU, kromě volby do představenstva ŽLU a změn Stanov ŽLU.³³⁷

Představenstvo ŽLU tvoří nejméně 5 členů volených shromážděním členů ŽLU, počet členů představenstva musí být lichý. Představenstvu přísluší zejména schvalovat roční rozpočet, spravovat veškerý majetek, rozhodovat o členství v ŽLU, navrhopvat výše členských příspěvků a rozhodovat o jejich splatnosti, aj. Funkční období představenstva ŽLU je dvouleté. Představenstvo může pozastavit mandát člena představenstva, se souhlasem nejméně

³³⁰ Tamtéž, čl. 3-4.

³³¹ Tamtéž, čl. 6.

³³² Tamtéž, čl. 1 odst. 6.

³³³ Tamtéž, čl. 14 odst. 1.

³³⁴ Tamtéž, čl. 9 odst. 1-3.

³³⁵ Tamtéž, čl. 9, odst. 4.

³³⁶ Stanovy Židovské liberální unie v České republice³²³, čl. 9, odst. 6.

³³⁷ Tamtéž, čl. 10.

dvoutřetinové většiny všech členů představenstva ŽLU v následujících případech: a) nevykonává-li řádně svoji funkci bez závažných důvodů, ač byl na to opakovaně upozorňován po dobu nejméně 3 měsíců, b) dopustil-li se činu nebo chování, které by bylo v rozporu s jeho další činností v orgánu nebo komisi. O ukončení mandátu s konečnou platností rozhodne nejbližší shromáždění členů nebo rada ŽLU. Představenstvo dále volí ze svého středu předsedu ŽLU a nejvýše dva místopředsedy. Schůzí představenstva se mohou zúčastnit členové revizní komise ŽLU, s hlasem poradním.

Členové představenstva do tří měsíců od svého zvolení předloží předsedovi ŽLU negativní lustrační osvědčení ve smyslu zákona č. 451/91 Sb. (Předseda předkládá toto osvědčení místopředsedovi.) Pokud tak člen neučiní, musí opustit svoji funkci v představenstvu ŽLU a na jeho místo bude kooptován náhradník.³³⁸

Předseda je statutárním orgánem sdružení, ve spolupráci s představenstvem řídí činnost ŽLU, zabezpečuje plnění usnesení představenstva a odpovídá za řádnou činnost správního aparátu ŽLU. Předseda zastupuje ŽLU navenek a jedná jejím jménem. Ve své činnosti je vázán usneseními představenstva.³³⁹ Svou funkci může vykonávat nejvýše ve dvou po sobě jdoucích volebních obdobích.³⁴⁰

Revizní komise se skládá nejméně ze tří členů volených shromážděním členů. Představenstvo může pozastavit mandát člena revizní komise se souhlasem nejméně dvoutřetinové většiny všech členů představenstva, pokud nevykonává řádně svou funkci bez závažných důvodů, ač byl na to opakovaně upozorňován po dobu nejméně 3 měsíců nebo dopustil-li se činu nebo chování, které by bylo v rozporu s jeho další činností v revizní komisi. O ukončení mandátu rozhodne s konečnou platností nejbližší shromáždění členů nebo rada.

Revizní komise volí ze svého středu předsedu a místopředsedu revizní komise. Revizní komise kontroluje dodržování Stanov ŽLU, obecně závazných právních předpisů, usnesení, pokynů a směrnic orgánů ŽLU. Dále kontroluje účelnost a správnost hospodaření s prostředky ŽLU, projednává předané připomínky a stížnosti a předkládá je s návrhy k řešení představenstvu. I pro členy revizní komise platí, že do tří měsíců od svého zvolení předloží předsedovi ŽLU negativní lustrační osvědčení ve smyslu zákona č. 451/91 Sb. Pokud tak neučiní, musí opustit svou funkci v revizní komisi, na jejich místo bude kooptován náhradník.³⁴¹

V posledních volbách, které proběhly v květnu 2013, byl za předsedu a statutárního zástupce ŽLU zvolen František Fendrych, za místopředsedkyni a zástupkyni ŽLU v Radě FŽO

³³⁸ Tamtéž, čl. 11.

³³⁹ Tamtéž, čl. 12, odst. 1-4.

³⁴⁰ Tamtéž, čl. 12, odst. 5.

³⁴¹ Stanovy Židovské liberální unie v České republice³²³, čl. 13.

Jiřina Marie Nováková a předsedou revizní komise se stal Tomáš Bartoň. Představenstvo tvoří 7 členů.³⁴²

4.6.3. Z historie

Zakládající dokument Stanovy Židovské liberální unie v České republice byl podepsán 27. 3. 2000.³⁴³ Od té doby unie sídlí v Dlouhé 37 na Praze 1.³⁴⁴ Jejím zakladatelem je dlouholetý člen představenstva a kantor ŽLU, česko-anglický spisovatel a dramatik Benjamin Kuras, který letos (4. 4.) oslavil své 70. narozeniny. B. Kuras je členem londýnské kongregace *Finchley Reform Synagogue*, která je s ŽLU spřátelená.³⁴⁵ Rabínem ŽLU se stal Thomas Salamon z londýnské *Westminster Synagogue*.

Při založení si ŽLU kladla různé cíle a záměry. Nalezneme mezi nimi i poměrně silné zdůraznění nutnosti náboženské plurality jakožto základního předpokladu zdravého vývoje židovského společenství.³⁴⁶ Hned při založení tak byly vyjasněny vztahy s ŽOP. Unie byla činiteli obce ujištěna, že Židé, kteří splňují statut dle ortodoxních pravidel, mohou být členy ŽLU i ŽOP, a že se tak případná členství v ŽLU a ŽOP nevylučují.³⁴⁷ ŽLU sdělila, že nechce nahrazovat existující ortodoxní židovskou obec ani Federaci židovských obcí, ale chce jim být užitečným a rovnocenným spolupracovníkem.³⁴⁸ Uvedla také, že doufá v další rozvoj české ortodoxie.³⁴⁹ Unie se také při svém založení zavázala, že bude vstřícná ke všem osobám, které mají o judaismus zájem, i když nechtějí konvertovat.³⁵⁰

ŽLU uvádí, že je řádným členem *World Union of Progressive Judaism* (WUPJ).³⁵¹ Ta však na svých internetových stránkách jako svého člana z České republiky uvádí pouze Bejt Simchu³⁵², stejně tak i *European Union for Progressive Judaism* (EUPJ).³⁵³

³⁴² ŽLU. Aktuality. *Zlu.cz* [online]. ©2011 [cit. 2014-03-15].

Dostupné z: <http://zlu.cz/aktuality.html>, Členské shromáždění.

³⁴³ ŽLU. Archiv. *Zlu.cz* [online]. ©2011 [cit. 2014-03-11]. Dostupné z: <http://zlu.cz/archiv.html>.

³⁴⁴ Stanovy Židovské liberální unie v České republice³²³.

³⁴⁵ ŽLU. Staré noviny, 2003. *Zlu.cz* [online]. ©2011 [cit. 2014-04-04].

Dostupné z: http://www.zlu.cz/stare_novin/5767/03_sivan.html.

³⁴⁶ ŽLU. Archiv. *Zlu.cz* [online]. ©2011 [cit. 2014-03-11]. Dostupné z: <http://zlu.cz/archiv.html>.

Cíle a záměry – odst. 6.

³⁴⁷ Tamtéž, odst. 7.

³⁴⁸ ŽLU. Archiv.³⁴⁶ odst. 6.

³⁴⁹ ŽLU. Archiv³⁴⁰, odst. 16.

³⁵⁰ Tamtéž, odst. 10.

³⁵¹ ŽLU. O nás³²².

³⁵² WUPJ. Czech Republic. *Wupj.org* [online] ©2014 [cit. 2014-06-23].

Dostupný z: <http://wupj.org/Congregations/Europe.asp#CzechRepublic>

³⁵³ EUPJ. Search by Country - Czech Republic. *Eupj.org* [online] ©2014 [cit. 2014-06-23].

Stanovy byly měněny počátkem roku 2002. V tu dobu Sylvie Wittmanová veřejně demonstrovala své vystoupení z ŽLU, které vytýkala nejen její *virtualitu*. Podotkla, že z ŽLU vystoupili i F. Gál, bývalý předseda ŽLU pan J. Kohout, i jediný kolektivní člen, Bejt Simcha.³⁵⁴ Tentýž rok v říjnu se ŽLU stala přidruženou organizací FŽO.

Když ŽOP a FŽO protestovaly proti vydání českého překladu *Mein Kampf*, i v Hatikvě se objevila reakce. Měla podobu článku *Rozšiřovat Hitlerovu bibli již není v Čechách beztrestné!*³⁵⁵ Zároveň se také postavila proti pochodu neonacistů, jako ŽOP a jiní.³⁵⁶

Při sporu na obci se představenstvo přidalo k Dopisu židovských akademiků a vydalo následující prohlášení:

... My, představenstvo a členové Židovské liberální unie (ŽLU), z nichž mnozí jsou zároveň členy Židovské obce v Praze (ŽOP), sledujeme s hlubokým znepokojením dění v této naší staroslavné Obci. Je nám líto, že v posledních měsících je veřejně poškozováno dobré jméno Obce neslýchaně agresivními výpady členů tzv. Platformy „Obec pro všechny“ proti stávajícímu vedení Obce a urputnou snahou zvrátit výsledky řádných voleb reprezentace, které proběhly letos na jaře ...³⁵⁷

4.6.4. Činnosti

ŽLU je pluralitní a víceúčelové sdružení. Židovskými zájmy se zabývá zeširoka. V řadách unie jsou náboženští Židé, sionisté i Židé s především kulturním či sportovním založením. Kongregace se snaží pro všechny své členy pořádat akce jim blízké. Jedná se o Kabalat šabat, sportovní utkání, festivalovou činnost i výuku hebrejštiny. Snaží se být ale otevřená i novým nápadům, které je možno v rámci unie zrealizovat.³⁵⁸

Některé svátky unie slaví v tropickém skleníku Botanické zahrady Přírodovědecké fakulty UK, na setkání se někdy podílejí i jiné židovské spolky a organizace. Tato setkání jsou doprovázena zpěvem členek ŽLU. Např. oslava Purimu 2014 byla organizována společně se

Dostupný z: http://eupj.org/en/communities/search-by-country?city=%3APrague+2&country=&Itemid=60&view=directory&layout=combined&task=search_zip&option=com_locator&go=Submit&limit=100.

³⁵⁴ Wittmanová Sylvie. Židé v Čechách neslyší. Maskil.cz [online]. Roč. 1, č. 2 [cit. 2014-04-28].

Dostupný z: <http://www.maskil.cz/5762-1-12/2/index.htm>.

³⁵⁵ HRÁČEK, Jiří. Rozšiřovat Hitlerovu bibli již není v Čechách beztrestné!

Hatikva 2000. roč.1, č. 7. Dostupné z: <http://zlu.cz/archiv.html>. [cit. 2014-04-15]

³⁵⁶ ŽLU. Pochod proti neonacistům. *Hatikva 2003* roč. 3, č. 1, s. 8.

Dostupný z: <http://zlu.cz/archiv.html>. [cit. 2014-04-16]

³⁵⁷ ŽLU. Prohlášení představenstva ŽLU k současné situaci na ŽOP. *Hatikva 2005*, roč. 5, č. 1, s. 16.

Dostupný z: <http://zlu.cz/archiv.html>. [cit. 2014-06-24]

³⁵⁸ ŽLU. Časté dotazy. *Zlu.cz* [online]. ©2011 [cit. 2014-03-15].

Dostupné z: <http://zlu.cz/faq.html>

Sdružením židovských odbojářů a vojáků, Magenem, Hidden Child a Spolkem akademiků Židů.³⁵⁹ Oslava svátku Sukot v botanickém skleníku může ukazovat na zajímavé propojení se svátkem. Některé ze svátků se samozřejmě ve skleníku oslavit nedají. V tom případě (Chanuka) jsou pak oslavovány v sídle ŽLU, v Dlouhé ulici. Některé svátky jsou slaveny s Židovskou obcí v Děčíně či v Liberci.

V současnosti probíhají dva kurzy hebrejštiny, a to kurz Biblické hebrejštiny, který pro začátečníky i mírně pokročilé představuje čtení z učebnice rabiho R. F. Haleluja. Kurz Moderní hebrejštiny, který je veden pro úplné začátečníky, mírně pokročilé a pokročilé do úrovně bet. Všechny kurzy jsou finančně podpořeny MŠMT v rámci dotačního programu „Podpora vzdělávání v jazycích národnostních menšin a multikulturní výchovy v roce 2013“ a Nadačním fondem obětí holocaustu, program Budoucnost.³⁶⁰ Kongregace zároveň pořádá semináře, besedy i přednášky. Příkladem uveďme "Přístup Šamaje a Hilela ke konverzím a konvertitům podle talmudických pramenů" – přednášku významného izraelského rabína Menachma Hacoheha, vrchního rabína Rumunska a člena Knesetu z roku 2007.³⁶¹

Příkladem sportovní aktivity ŽLU je již tradiční výlet cyklistů, nazvaný Cesta ke svobodě. Terezín – Praha, v květnu 2014 se touto cestou vydali již po čtrnácté.³⁶² Kongregace pořádá i besedy na různá témata, příkladem uveďme ze starších: Besedu s křesťany a muslimy z roku 2000, kdy předsedou unie byl Josef Kohout.³⁶³ Své aktivity ŽLU důsledně fotodokumentuje.

Unie, jakožto stoupenec progresivního směru judaismu, umožňuje na svých internetových stránkách stažení devadesátistránkové příručky o reformním judaismu, kterou z britských textů a textů amerických reformních rabínů přeložili a sestavili členové Židovské liberální unie v ČR. V příručce se píše kupříkladu o těchto tématech: reformní judaismus, proč být Žid, vědomí Boha, společenská angažovanost, hlavní rozdíly mezi reformou a ortodoxií, reformní hnutí v historickém kontextu, bohoslužba a její struktura, reformní hnutí a sionismus. Z části o židovské identitě a budoucnosti židovství cituji následující:

Podle Marmura (britský reformní rabín) žádný ze tří hlavních proudů judaismu - ortodoxie, sekulární sionismus a reformní judaismus - sám o sobě nemůže být kompletní odpovědí na budoucí přežití židovství: Ortodoxie je příliš zahleděná do minulosti a revelace na úkor příslibu, Sionismus je posedlý přítomností a krátkodobou politikou na úkor dlouhodobých cílů, které by prospívaly celému židovstvu, reformní judaismus investoval víc do budoucnosti na úkor tradice. Naděje spočívá v upřímném dialogu všech tří, na možnosti vytvoření judaismu, který by přesahoval

³⁵⁹ ŽLU. Aktuality³³⁶.

³⁶⁰ ŽLU. Vzdělání. *Zlu.cz* [online]. ©2011 [cit. 2014-03-15].

Dostupné z: <http://www.zlu.cz/vzdelani.html>

³⁶¹ ŽLU. Archiv³⁴⁰. Šamaj a Hilel.

³⁶² ŽLU. *Zlu.cz* [online]. ©2011 [cit. 2014-03-15]. Dostupné z: <http://zlu.cz/>.

³⁶³ ŽLU. Prohlášení představenstva ŽLU k současné situaci na ŽOP³⁵¹.

toto rozdělení a přitom uchovával mezi nimi napětí a rozdílnost ... Nesmíme ignorovat minulost, protože jsme spojujícím článkem napínavých dějin. Musíme se z dějin učit a brát je jako základ pro chápání sebe samých. Dějiny nejsou něčím, do čeho se utíkáme, ale z čeho se vyvíjíme. Jakmile je takto pojmáme, přestávají být jen popisem minula, ale stávají se rámcem, podle něhož se snažíme chápat přítomnost a budoucnost.³⁶⁴

4.6.5. Periodikum

Nulté číslo *Hatikvy* bylo vydáno v dubnu roku 2000, poslední *Hatikva* vyšla v roce 2006. Periodikum bylo koncipované tak, že obsah článků nemusel souhlasit s názorem ŽLU nebo redakce, příspěvky byly názory a pohledy různých autorů. V rámci *Hatikvy* publikovali např. Benjamin Kuras, Michal Spevák, Irena Dousková, Sylvie Wittmannová, Martin Hron a mnozí další. Periodikum kromě „tradičně židovských“ témat seznamovalo své čtenáře i s tématem reformního judaismu, a to v různých formách, například i pomocí citátů reformních rabínů. Objevují se i články vyzývající k podpoře *gypsies*.

K židovské identitě uveďme část příspěvku od Benjamina Kurase, proti jehož názorům se již dříve ostře vymezoval rabín Sidon.³⁶⁵ *Ono v té židovské "identitě" jde míň o to, kdo podle jakých pravidel Žid je či není, a víc o to, co dělá, když už se za Žida pokládá. Judaismus není ani tak náboženství, národnost, či etnická příslušnost, jako soustava myšlenek, pravidel a praktických návodů, které člověku ukládají povinnost a zároveň pomáhají neustále překonávat sebe samého. Svou omezenost, nevzdělanost, bigotnost, předsudky, nenávisť, lenost, zatvrzelost, návyky, pudy, emoce, dogmata. Je vedlejší, kolik či které z těchto pomůcek používá. Důležitější je, zda ho jejich používání vede k růstu osobnosti, ducha a schopností, nebo k mechanickému krnění. Je také méně důležité, zda člověk, který se za Žida pokládá, věří v Boha či ne. Důležitější je, zda aspoň připouští možnost, že židovská tradice – s Bohem či bez Boha – obsahuje ty pomůcky k sebepřekonávání.³⁶⁶*

4.6.6. Rabín

Rabi **Thomas Salamon** se narodil Československu, kde na Právnické fakultě Karlovy univerzity vystudoval právo. Poté dva roky studoval na zemském rabínském institutu v Budapešti. V roce 1968 emigroval do Velké Británie. Následně šest měsíců strávil v Izraeli, kde studoval hebrejštinu a judaismus na *World Union for Jewish Students Institute* v Aradu. Ordinován byl v roce 1972. Až do roku 1997 pracoval jako advokát v různých advokátních kancelářích, v účetní firmě, i ve své vlastní advokátní kanceláři. Jako rabi pracoval na částečný

³⁶⁴ ŽLU. Reformní judaismus. *Zlu.cz* [online]. ©2011 [cit. 2014-03-17].

Dostupné z: <http://zlu.cz/judaismus.html>, s. 15.

³⁶⁵ SIDON¹⁸⁹

³⁶⁶ KURAS, Benjamin. Ještě k židovské identitě. *Hatikva 2000*, roč. 1, č. 6.

Dostupné z: <http://zlu.cz/archiv.html>. [cit. 2014-04-07]

úvazek. Situace se změnila v roce 1997, kdy přijal funkci rabína ve *Westminster Synagogue*.³⁶⁷ Současně je od roku 2000 rabínem ŽLU.³⁶⁸

4.7. Exkurz - Federace židovských obcí (FŽO)

FŽO je zastřešující organizací židovských obcí, kterých je v současnosti deset. A to v Praze, Liberci, Děčíně, Ústí nad Labem, Teplicích, Karlových Varech, Plzni, Brně, Olomouci a Ostravě.³⁶⁹

Kolektivními členy jsou přidružené organizace a spolky, kterých je v současnosti rovněž deset. B'nai B'rith Renaissance Praha, Bejt Praha, Bejt Simcha, Česká unie židovské mládeže, Hakoach, Sdružení židovských vojáků a odbojářů, Tereziánská iniciativa, Ukrývané dítě Hidden child, WIZO (World International Zionist Organization), Židovská liberální unie.³⁷⁰ FŽO ve spolupráci s ŽO a přidruženými organizacemi zajišťuje v ČR působení rabínů všech směrů (ortodoxní, konzervativní, liberální).³⁷¹

Sama FŽO je kolektivním členem *World Jewish Congress* (WJC), který reprezentuje židovské komunity ve sto zemích³⁷², *European Jewish Congress* (EJC), ve kterém je 42 národních židovských komunit v Evropě³⁷³ a *American Jewish Committee* (AJC)³⁷⁴, která vznikla na počátku 20. století jako reakce malé skupiny amerických Židů na pogromy ve východní Evropě. Dnes především pracuje na odstranění antisemitismu po celém světě a posílení židovského života.³⁷⁵

FŽO zastupuje českou židovskou pospolitost, představovanou ŽO a organizacemi v ní sdruženými. Jejich jménem působí a vystupuje jako jednotné společenství v rámci České republiky i vůči zahraničí, a to jak v jednáních s příslušnými orgány a institucemi, tak i na veřejnosti a v médiích.³⁷⁶

³⁶⁷ WESTMINSTER SYNAGOGUE. Our rabbi. *Westminstersynagogue.org* [online]. ©2014 [cit. 2014-04-15]. Dostupné z: <http://westminstersynagogue.org/content/our-rabbi>.

³⁶⁸ ŽLU. Návštěva rabína Salamona v Praze. *Hatikva 2004*. Roč. 4, č. 1, s. 4 ze života ŽLU, s. 4. Dostupný z: <http://zlu.cz/archiv.html>. [cit. 2014-04-07]. Ze života ŽLU.

³⁶⁹ FŽO. O nás – historie. *Fzo.cz* [online]. ©2008 [cit. 2014-04-13]. Dostupné z: <http://www.fzo.cz/o-nas/historie/>.

³⁷⁰ FŽO. *Fzo.cz* [online]. ©2008 [cit. 2014-04-13]. Dostupné z: <http://www.fzo.cz/>.

³⁷¹ FŽO. Statut Federace židovských obcí v České republice ze dne 6. 6. 2013. Čl 1 odst. 1. Dostupné z: <http://www.fzo.cz/dokumenty-ke-stazeni/> [cit. 2014-05-22].

³⁷² WJC. About us. *Wjc.org* [online]. ©2013 [cit. 2014-04-13]. Dostupné z: http://www.worldjewishcongress.org/en/about#tab_1.

³⁷³ EJC. About the EJC. *Ejc.org* [online]. ©2010 [cit. 2014-04-13]. Dostupné z: <http://www.eurojewcong.org/about-us/about-the-european-jewish-congress.html>.

³⁷⁴ FŽO. O nás – činnost. *Fzo.cz* [online]. ©2008 [cit. 2014-04-14]. Dostupné z: <http://www.fzo.cz/o-nas/cinnost/>.

³⁷⁵ AJC. Who we are. *Ajc.org* [online]. ©2014 [cit. 2014-04-14]. Dostupné z: http://www.ajc.org/site/c.7oJILSPwFfjSG/b.8466673/k.24E9/Who_We_Are.htm

³⁷⁶ FŽO. Statut FŽO³⁶⁴, čl. 1 odst. 2.

FŽO dále koordinuje činnost ŽO zejména ve věcech náboženských, sociálních, vzdělávacích a kulturních. Jedná v těchto věcech s orgány státní správy, samosprávy a s dalšími institucemi v České republice.³⁷⁷ Aktivně brání židovskou pospolitost proti všem projevům antisemitismu, rasismu, xenofobie, nacismu, fašismu či jakékoli diskriminace. FŽO chrání památku židovských obětí šoa, pečuje o některé z židovských památek a podporuje vzdělávání v oblasti judaismu a vědomostí o šoa.³⁷⁸

Orgány FŽO jsou: Rada, Prezidium, Předseda, vrchní zemský rabín a revizní komise.³⁷⁹ Vzhledem k nedostatku prostoru pojednáme již jen obecně. Nejvyšším orgánem je Rada, která rozhoduje o všech zásadních záležitostech. Má celou řadu kompetencí, uveďme dvě: 1) schvaluje přijetí a propuštění vrchního zemského rabína, v době, kdy FŽO nemá vrchního zemského rabína, dočasně pověřuje rabína některé ŽO, 2) rozhoduje o pozastavení a o zrušení členství ve FŽO.³⁸⁰

Prezidium rozhoduje o všech záležitostech FŽO, které nejsou vyhrazeny radě nebo vrchnímu zemskému rabínovi. V období mezi schůzemi rady řídí prezidium běžnou činnost FŽO. Tvoří předseda, místopředsedové, vrchní zemský rabín a tajemník.³⁸¹

Předseda je statutárním zástupcem FŽO, zastupuje FŽO navenek a jedná jejím jménem ve všech záležitostech kromě záležitostí náboženských, kultových a rituálních. Ve své činnosti je vázán zněním a výkladem Statusu, usneseními rady a prezidia. Předseda musí být řádným členem některé z ŽO, sdružených ve FŽO.³⁸² Jiří Daníček, který byl předsedou do roku 2012, byl následně ve funkci vystřídán Petrem Papouškem z Olomouce.³⁸³

Tajemník řídí a organizuje činnost správního aparátu FŽO a odpovídá za jeho řádný chod. Stejně jako předseda, musí být i tajemník řádným členem některé z ŽO. Z titulu své funkce je virilním členem rady a prezidia. Přijímán a odvoláván je předsedou, na základě schválení rady.³⁸⁴ Současným tajemníkem je Tomáš Kraus, který je rovněž členem reprezentace ŽOP.³⁸⁵

Vrchní zemský rabín (Karol Efraim Sidon) reprezentuje FŽO navenek ve věcech náboženských. Je příslušný k projednávání a řešení náboženských, kultových a rituálních otázek a záležitostí v rámci Federace. Vyslovuje písemně svůj souhlas s veškerým nakládáním se hřbitovy, synagogami, sakrálními objekty a kultovými předměty v majetku FŽO. Při výkonu své

³⁷⁷ Tamtéž, odst 3.

³⁷⁸ FŽO. Statut FŽO³⁶⁴, čl. 1 odst. 5-7.

³⁷⁹ Tamtéž, čl 1. odst 11.

³⁸⁰ Tamtéž, čl. 4.

³⁸¹ Tamtéž, čl. 5.

³⁸² Tamtéž, čl. 6 odst. 1.

³⁸³ FŽO. O nás – orgány. *Fzo.cz* [online]. ©2008 [cit. 2014-03-21].

Dostupné z: <http://www.fzo.cz/o-nas/organy-fzo/>.

³⁸⁴ FŽO. Statut FŽO³⁶⁴, čl. 7.

³⁸⁵ FŽO. O nás – orgány.³⁷⁶

činnosti je vázán Statutem FŽO a usneseními orgánů, pokud nejsou v rozporu s náboženskými předpisy a zvyklostmi ortodoxního, konzervativního nebo reformního (liberálního) judaismu. Z titulu své funkce je virilním členem rady a prezidia.³⁸⁶

Revizní komise je nejvyšším revizním a kontrolním orgánem. Kontroluje dodržování Statutu a organizačního řádu rady, způsob přijímání členů a také kontroluje a reviduje hospodaření. Ze svého středu volí předsedu.³⁸⁷

Organizacemi, které FŽO (některé ve spolupráci s ŽOP) založila, jsou: Nadační fond obětím holocaustu, Nadační fond Zecher, Židovské muzeum v Praze (1991), SEFER s.r.o., Nakladatelství FŽO.³⁸⁸ První knihou, která byla nakladatelstvím vydána, byly Fiedlerovy Židovské památky v Čechách a na Moravě.³⁸⁹

4.7.1. Historické resumé

Federace židovských náboženských obcí v České republice se po listopadu 1989 transformovala z Rady židovských náboženských obcí v zemích České a Moravskoslezské (RŽNO), původně zastřešujícího orgánu židovských obcí, vzniklého v září 1945 a od té doby samozřejmě několikrát kompetenčně i jinak, „upravovaného“.³⁹⁰ V nových stanovách FŽO se objevil článek o mimořádném členství. To znamenalo v podstatě jediné: halachičtí židé mají právo na „řádné členství“, zatímco židé nesplňující halachická kritéria, v podstatě židé bez židovské matky, se mohou stát jen „mimořádnými“ členy, s méně právy. Byli tak vyloučeni mnozí, kteří sami sebe chápou jako židy a tento krok berou tak, že se stali „občany druhého řádu“.

Když se v roce 1989 konaly volby, za předsedu rady ŽNO byl zvolen dr. Dezider Galský, který o rok později tragicky zemřel na následky automobilové nehody. V roce 1990 Rada, ve spolupráci s ŽOP, především připravovala podklady pro restituce židovského majetku podle restitučního zákona č. 403/1990 Sb.

Ve volbách v roce 1992 byl předsedou FŽO zvolen Jiří Daníček. Byla přijata zásada, že předsedové obcí, členové vedení a tajemníci musí povinně projít lustračním řízením. V tomto roce také společně s ŽOP, FŽO aktivně vystupují proti projevům antisemitismu v tisku, zejména v souvislosti s kauzou Týdeníku politika.

V roce 1993 se FŽO obrátila na Parlament ČR se žádostí o projednání zákona, který by umožnil vrácení bývalého majetku, včetně Židovského muzea, židovským obcím.³⁹¹ O rok později

³⁸⁶ FŽO. Statut FŽO³⁶⁴, čl. 8.

³⁸⁷ FŽO. Statut FŽO³⁶⁴, čl. 9.

³⁸⁸ FŽO³⁶³.

³⁸⁹ Židovská obec v Praze 1989-2008¹⁴⁸, s. 3.

³⁹⁰ FŽO. O nás – historie.³⁶²

³⁹¹ Židovská obec v Praze 1989-2008¹⁴⁸, s. 3.

byla při FŽO založena nadace Dědictví (později transformovaná do nadačního fondu Zecher) s cílem získávat prostředky a organizovat záchranné práce u nejohroženějších židovských památek. Stát vrátil FŽO sbírky Státního židovského muzea a ŽOP budovy synagog a Starý židovský hřbitov. Současně vzniklo Židovské muzeum v Praze, řízené správní radou, ve které mají 4 z 5 míst FŽO a ŽOP. Ředitelem se stal dr. Leo Pavlát, který tuto funkci zastává až do současnosti. Po volbách z roku 1995 se předsedou stal Jan Munk.³⁹²

V roce 1997 se představitelé FŽO a Tereziánské iniciativy odmítli účastnit slavnostních projevů Václava Havla v Bonnu a Romana Herzoga v Praze, jimiž byla stvrzena Česko-německá deklarace. Důvodem bylo, že dokument neobsahoval otázku individuálních odškodnění českých obětí šoa a nacismu. Ve volbách, které se konaly v roce 1999, byl předsedou FŽO opět zvolen Jan Munk.³⁹³

V roce 2001 byl jmenován nový rabín – konzervativní - rabi Ronald Hoffberg. Kateřina Jelínková o tomto aktu psala jako o přelomové události. Jeho jmenování mělo každému členu FŽO zaručit, že pokud si to bude přát, může se v budoucnu obrátit na ne-ortodoxního rabína.³⁹⁴ Rabi byl ale v roce 2003 odvolán. Ivan Šimáček se ho veřejně zastal a ukončení jeho pracovního poměru ze strany Rady považoval za necitlivé rozhodnutí. Šimáček uvedl, že ... *Co se týče nutnosti překladu jeho výkladu z angličtiny do češtiny, považuji toto víceméně za bezvýznamnou záležitost, neboť překlad je obvykle nutný tak pro jednoho člověka z deseti. Většina lidí, kteří se jeho výkladu účastní, totiž ovládá jazyků několik, včetně angličtiny.*³⁹⁵

S rokem 2002 přišlo přijetí nového statutu, podle něhož Federace sdružuje vedle ortodoxních i konzervativní židovské obce. Na období let 2005-2008 byl Jiří Daníček zvolen předsedou FŽO.³⁹⁶

První výroční zpráva FŽO byla veřejnosti představena za rok 2003, kdy předsedou FŽO byl Jan Munk. Ten v úvodu zprávy popisuje, jak Federace od počátku 90. let podstupovala jednání o restitucích židovského majetku. Celkově výsledek těchto jednání hodnotí jako pozitivní. Za položky, které z požadovaného seznamu nemohly být vráceny, byla z iniciativy vlády uvolněna finanční náhrada. Tato částka byla vložena do Nadačního fondu obětem holocaustu, který FŽO pro tento účel vytvořila. Z těchto prostředků jsou financovány tři oblasti činností, kterými jsou: obnova a postupná rekonstrukce většiny židovských památek v ČR,

³⁹² Židovská obec v Praze 1989-2008¹⁴⁸, s. 3.

³⁹³ Tamtéž, s. 16.

³⁹⁴ Kateřina Jelínková. Nejen šábes. *Maskil.cz* [online]. 2001, roč. 1, č. 10 [cit. 2014-04-13]. Dostupné z: <http://www.maskil.cz/5762-1-12/10/index.htm>.

³⁹⁵ Jak jsem poznal pana rabína Ron Hoffberga. *Maskil.cz* [online]. 2002, roč. 2, č. 10 [cit. 2014-04-13]. Dostupný z: <http://maskil.cz/10a/index.htm>.

³⁹⁶ Židovská obec v Praze 1989-2008, dokončení¹⁵², s. 10.

obnova a podpora života jednotlivých židovských obcí, a symbolická náhrada fyzickým osobám, kterým z formálních důvodů jejich majetky nemohly být vráceny.³⁹⁷

Během roku 2007 došlo k dalším změnám Statutu FŽO, což představovalo významný posun v otázce židovské komunity v České republice. Místo původního: ... *FŽO sdružuje ŽO, které se hlásí k tradičnímu nebo konzervativnímu směru judaismu*, se v statutu objevilo: ... *FŽO sdružuje židovské obce, které se hlásí k ortodoxnímu, konzervativnímu nebo reformnímu (liberálnímu) směru judaismu*.³⁹⁸ Poslední novelizace Statutu FŽO proběhla 6. června 2013.³⁹⁹

4.7.2. Činnost

Činnost jednotlivých ŽO lze rozdělit do čtyř oddílů. 1) činnost náboženská a kulturní, která se soustřeďuje na vedení šabatových bohoslužeb a všech dalších židovských svátků, z nichž nejdůležitější jsou Roš Hašana, Jom Kipur, Sukot, Chanuka, Purim, Pesach a Šavuot. 2) činnost vzdělávací, soustředěná na mladou generaci i na vzdělávání dospělých, nejen vlastních členů, ale i z řad široké veřejnosti. Vede nejrůznější vzdělávací kursy, semináře a ve spolupráci s Universitou Karlovou se podílí na výuce judaismu. 3) činnost sociální, která obnáší zdravotní péči, výpomoc seniorům i finanční příspěvky sociálním případům. 4) činnost stavební, ta je zaměřena na rekonstrukci významných židovských památek, zejména synagog a hřbitovů, na celém území ČR.⁴⁰⁰

4.7.3. Periodikum

Měsíčník, který nese od roku 1991 název Roš chodeš⁴⁰¹, má více než sedmdesátiletou tradici. Snaží se udržovat kontakt s židovským děním doma i v zahraničí a pravidelně analyzuje události v Izraeli. Nalezneme zde texty věnované judaismu, židovské historii a kultuře. Periodikum zároveň reflektuje kalendárium osobností a historických událostí.⁴⁰²

Roš chodeš – Věstník ŽNO v českých zemích a na Slovensku se dnes jeví periodikum spíše konzervativní. Ke stažení se na internetu objevuje s dvouměsíčním zpožděním oproti tištěnému vydání. Redakce je po nedávné smrti Tomáše Pěkného jen dvoučlenná, zastoupená Jiřím Daníčkem a Alicí Maxovou.

³⁹⁷ FŽO. Výroční zpráva 2003 FŽO, s. 2-3. Dostupná z: <http://www.fzo.cz/wp-content/uploads/vyrocní-zprava-fzo-2003.pdf> [cit. 2014-04-10].

³⁹⁸ FŽO. Výroční zpráva 2007 FŽO, s. 3. Dostupná z: <http://www.fzo.cz/wp-content/uploads/vyrocní-zprava-fzo-2007.pdf>. [cit. 2014-04-18].

³⁹⁹ FŽO. Statut FŽO³⁶⁴.

⁴⁰⁰ FŽO. O nás – činnost³⁶⁷.

⁴⁰¹ Židovská obec v Praze 1989-2008¹⁴⁸, s. 3.

⁴⁰² MEDIASERVIS. Roš chodeš. *Mediaservis.cz* [online]. ©2005 [cit. 2014-04-18]. Dostupné z: <http://www.mediaservis.cz/data/product.php?id=501>.

Co se týče kontaktu s židovským děním doma, soustředí se časopis především na dění v pražské židovské komunitě, zejména kehile. Například na většině páté strany uveřejňuje čas konání bohoslužeb, ale pouze těch, které se konají v pražských synagogách, a to jen v některých. Najdeme zde podrobný rozpis bohoslužeb konajících se ve Staronové, Vysoké a Jeruzalémské synagoze, dále pak oznámení, že Bejt Simcha pořádá Kabalat šabat každý pátek od 18. hodin na adrese Maiselova 4. Zprávy z obcí jsou vměstnány na jednu stranu a jejich charakter je blahopřací – kondolenční. Strana informující o kulturních pořadech může vyvolávat dojem, že kulturní dění je zajištěno jen v Praze, popřípadě v Brně.

5. ZÁVĚR

Práce potvrzuje pravdivost slov Richarda Segala, že být Židem dnes znamená především identifikaci s židovskou kulturou (s. 22). Současně jsme v pražském prostředí našli i dominantní formy židovské identifikace popsané Zvi Gitelmanem (s. 21).

Práce dále potvrzuje, že 1) zdejší židovské společenství jako celek je názorově pluralitní a jsou zde zastoupeny všechny hlavní směry rozmanitého spektra judaismu, 2) židovská identita pražského židovstva jako celku je nedefinovatelná, neboť závisí na každém jednotlivci a jeho chápání a demonstraci židovství. Navíc někteří Židé jsou členy více kongregací, přičemž jednou z nich je zpravidla ŽOP.

Po celou dobu demokracie se objevují spory, které se týkají zejména značně rozdílných odpovědí na otázku Kdo je Žid. Spory jednotlivců se někdy přesouvají na celou komunitu. Naštěstí to nebrání tomu, aby některé kongregace v některých oblastech spolupracovaly. Například ŽOP pomáhá financovat přidružené organizace.

Podmínky členství v jednotlivých kongregacích odrážejí jejich status – ortodoxní, konzervativní, reformní. Hnutí Chabad je specifické, neboť žádné podmínky členství nezná a je tak otevřeno všem – i ne-Židům. V tom se odráží silný misijní prvek lubavičského chasidismu. Vyjma ŽOP se kongregace zdají být otevřené v tom smyslu, že při sobě organizují různé „kluby přátel“, ve kterých působí i ne-Židé.

Stále nejproblematičtější se jeví podmínky členství ŽOP, které jsou po celou dobu demokracie předmětem ostrých konfliktů mezi vedením kehily a tzv. „tatínkovci“ - Židy s židovským otcem, kteří, pokud chtějí být řádným členem ŽOP, musejí konvertovat. Přísné dodržování halachy na obci vedlo k vytváření liberálních komunit, kde tito Židé mohou být řádnými členy. Podstatná je „liberalizace“ FŽO i přesto, že má ortodoxního vrchního rabína.

Zajímavé je sledovat usnášeníschopnost nejvyšších orgánů jednotlivých komunit v komparaci ŽOP (>10 %) a ostatních kongregací (>50 %).

Kongregace se starají nejen o náboženské, ale i o kulturní vyžití členů své komunity, někdy i široké veřejnosti. Ukazuje se, že napříč směry jsou oblíbené debatní pořady – Diskuze v Maislovce (ŽOP), Bejt Café (BP), Epes rares (BS). Kromě diskuze, jako klasického prvku judaismu, je dalším výrazným prvkem vzdělávání. Vedle pravidelných kurzů kongregace často konají odborné besedy nebo přednášky na různá témata, některé jsou otevřeny veřejnosti. Za pozornost stojí, že ŽLU při svých kurzech hebrejštiny nabízí výuku zdarma všem, i ne-Židům. Nedílnou součástí kultury pražských Židů je hudba, o čemž svědčí množství pořádaných koncertů napříč komunitami.

Důležité je, že komunity vystupují proti akcím neonacistů, antisemitismu, připomínají šoa a zároveň se zastávají *gypsies* i homosexuálů. Významné jsou Výroční zprávy o antisemitismu, které připravuje ŽOP.

Vlivy ze zahraničí se dotýkají všech komunit. V souvislosti s některými komunitami uvažujeme v obráceném smyslu, tedy jaké „české“ vlivy působí na kongregace s převážně zahraničními Židy – to se týká Bejt Praha, Masorti a Chabad Prague. Zvláštním případem je Bejt Simcha, která sice má napojení na mezinárodní federaci, její členové jsou ale zejména čeští Židé.

Domnívám se, že základního cíle práce, tj. nastínění problematiky identity židovských komunit v post-Holocaustové a postkomunistické Evropě, bylo dosaženo. Je však samozřejmé, že dané téma touto diplomovou prací není vyčerpáno.

6. SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ

LITERATURA

BEN-RAFAEL, Eliezer, GORNY, Yosef, RO'I, Yaacov (eds.). *Contemporary Jewries : Convergence and Divergence*. Leiden;Boston: Brill Academic Publishers, 2003. ISBN 9789004129504.

BERGEROVÁ, Natalia a kol. *Na křižovatce kultur, Historie československých Židů*. Praha: Mladá fronta, 1992. ISBN 13/3323-041-92.

BITTNEROVÁ, Dana, MORAVCOVÁ Mirjam (eds.). *Etnické komunity v české společnosti*. Praha: ERMAT, 2006. ISBN 80-903086-7-8.

BITTNEROVÁ, Dana, MORAVCOVÁ Mirjam (eds.). *Etnické komunity v kulturním kontextu*. Praha: ERMAT, 2008. ISBN 978-80-87178-01-0.

COHEN, Gary B. *Němci v Praze. 1861-1914*. Praha: Karolinum, 2000. ISBN 80-246-0019-6.

ČAPKOVÁ, Kateřina. *Češi, Němci, Židé? Národní identita Židů v Čechách 1918 až 1938*. druhé přepracované vydání. Praha, Litomyšl: Paseka, 2013. ISBN 978-80-7432-294-5.

EISENSTADT, Samuel Noah. *Explorations in Jewish Historical Experience : The Civilizational Dimension*. Leiden;Boston: Brill Academic Publishers, 2004. ISBN 9789004136939.

FISHBANE, Michael. *Judaismus - Zjevení a tradice*. Prostor, 1996. ISBN 80-7260-086-9.

FIEDLER, Jiří, (úvod napsal) PAŘÍK, Arno (1989). *Židovské památky v Čechách a na Moravě*. Praha: Sefer, 1992. ISBN 80-86889-11-4.

GITELMAN, Zvi, KOSMIN, Barry, KOVÁCS, András (eds.). *New Jewish identities : contemporary Europe and beyond*, Budapest: Central University Press., 2003. ISBN 963-924162-8.

GLENN, Susan A., SOKOLOFF, Naomi B. (eds.). *Boundaries of Jewish Identity*. University of Washington Press, 2011. eISBN 9780295800837.

HECHT, Louise. *Moderní dějiny českých Židů*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2013. ISBN 978-80-244-3803-0.

HEITLINGEROVÁ, Alena. *Ve stínu holocaustu a komunismu. Čeští a slovenští židé po roce 1945*. G+G, s.r.o., 2007. ISBN 978-80-86103-97-6.

JACOB, Louis. *The Jewish Religion a Companion*. Oxford University Press, 1995. ISBN 0-09-

826463-1.

JACOBSON, Simon. *Smysluplný život, Rebe Menachem Mendel Schneersona jeho moudrost*. Praha: Chabad Lubavitch, 2008. ISBN 978-80-254-1147-6.

KAPLAN, Karel. *Československo a Izrael 1945–1956 – dokumenty*. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 1993. ISBN 80-85270-12-9.

KOVÁCS, András (eds.). *Jewish Studies at the Central European University*. Central European University, 2000. ISBN 000998019.

KŘEŠŤAN, Jiří a kol. *Židovské spolky v českých zemích v letech 1918-1948*. Institut Tereziánské iniciativy, 2001. ISBN 80-885924-27-7.

MIKULÁŠEK, Alexej a kol. *Literatura s hvězdou Davidovou 2*. Praha: Votobia, 2002. ISBN 80-7220-082-8.

NOSEK, Bedřich, KREČOVÁ, Helena. *Židé v Českých zemích*. Victoria publishing, a.s., 1995. ISBN 80-7187-040-4.

NOVOTNÁ, Tereza. *Neortodoxní židovské komunity v České republice*. Plzeň 2013. Diplomová práce.

PĚKNÝ, Tomáš. *Historie Židů v Čechách a na Moravě*. Praha: Sefer, 2001. ISBN 80-85924-33-1.

PAVLÁT, Leo (ed.). *Židé – dějiny a kultura*. Praha: Židovské muzeum v Praze, 2007. ISBN 978-80-86889-59-7.

SOUKUPOVÁ, Blanka, POJAR, Miloš (eds.). *Židovská menšina v Československu v letech 1956-1968: od destalinizace k pražskému jaru*. Praha: Židovské muzeum v Praze, 2011. ISBN 978-80-87366-09-7.

SHAHAK, Israel. *Historie a náboženství Židů : tíha tří tisíc let (předsudků, pokrytectví a náboženské nesnášenlivosti)*. Olomouc: Votobia, 2005. ISBN 80-7220-224-3.

SPIEGEL, Paul. *Kdo jsou Židé?* Brno: Společnost pro odbornou literaturu Barrister&Principal, 2008. ISBN 978-80-87029-07-7.

SZTOMPKA, Piotr. *Vizuální sociologie. Fotografie jako výzkumná metoda*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2007. ISBN 978-80-86429-77-9.

ŠRAJEROVÁ, Olga (ed.). *Národnostní menšiny na přelomu tisíciletí: sborník z mezinárodní vědecké konference konané ve dnech 12. a 13. listopadu 2002 ve Slezském ústavu Slezského zemského muzea v Opavě*. Opava: Slezský ústav Slezského zemského muzea, 2002. ISBN 80-86224-40-6.

VAKSBERG, Arkadij Iosifovič. *Stalin proti Židům*. Praha: Beta, 2011. ISBN: 978-80-7306-448-8.

VILÍMKOVÁ, Milada. *Židovské město pražské*. Praha: Aventinum, 1993. ISBN 80-85277-23-9.

Encyklopedie

ENCYKLOPEDIA JUDAICA, Vol. 5. Jerusalem: Keter Publishing House Jerusalem Ltd, 1996. ISBN 956-07-0251-2.

ENCYKLOPEDIA JUDAICA, Vol. 12. Jerusalem: Keter Publishing House Jerusalem Ltd, 1996. ISBN 956-07-0226-1.

ENCYKLOPEDIA JUDAICA, Vol. 14. Jerusalem: Keter Publishing House Jerusalem Ltd, 1996. ISBN 956-07-0242-3.

Periodika

Ethnic & Racial Studies, Vol. 20 Issue 2, Apr97. London: Routledge, 1997. ISSN 0141-9870.

European Judaism, Vol. 38 Issue 2. Amsterdam: Autumn2005. ISSN 0014-3006.

Roš chodeš 2008. Roč. 74, č. 1. Praha: Federace židovských obcí, 2008. ISSN 121074 68.

Roš chodeš 2012. Roč. 74, č. 1. Praha: Federace židovských obcí, 2012.

Roš chodeš 2013. Roč. 75, č. 11. Praha: Federace židovských obcí, 2013.

Židovská ročenka 5749 (1988-1989). Praha: Židovská obec v Praze, 1989. ISSN 0514-3616.

Židovská ročenka 5756 (1995-1996), Praha: Židovská obec v Praze, 1996.

Židovská ročenka 5765 (2004-2005), Praha: Židovská obec v Praze, 2005.

PRAMENY

Dokumenty

BS. Stanovy Bejt Simcha.

FŽO. Statut Federace židovských obcí v České republice ze dne 6. 6. 2013.

FŽO. Výroční zpráva 2003 FŽO.

CHABAD. Zakládací smlouva společnosti Chabad Lubavitch – Czech Republic o.p.s. Aktualizovaná 10. 9. 2013.

CHABAD. Zakládací smlouva společnosti The Maharal Institute o.p.s., prosinec 2008.

MASORTI. Stanovy občanského sdružení Masorti Česká republika.

ŽLU. Stanovy Židovské liberální unie v České republice, novela schválená Shromážděním členů ŽLU dne 6. 1. 2002.

ŽOP. Stanovy ŽOP ze dne 11. 11. 2008.

ŽOP. Výroční zprávy ŽOP 2005-2012.

Periodika

Maskil 2001. Roč. 1 č. 1. Praha: Bejt Simcha, 2001.

Maskil 2001. Roč. 1, č. 2. Praha: Bejt Simcha, 2001.

Maskil 2001, roč. 1, č. 5. Praha: Bejt Simcha, 2001.

Maskil 2001. Roč. 1, č. 10. Praha: Bejt Simcha, 2001.

Maskil 2002. Roč. 2, č. 8. Praha: Bejt Simcha, 2002.

Maskil 2002. Roč. 2, č. 10. Praha: Bejt Simcha, 2002.

Maskil 2005. Roč. 4, č. 12. Praha: Bejt Simcha, 2005.

Maskil 2005. Roč. 5, č. 1. Praha: Bejt Simcha, 2005.

Maskil 2010, roč. 9, č. 7. Praha: Bejt Simcha, 2010.

Maskil 2012. Roč. 11, č. 2. Praha: Bejt Simcha, 2012.

Maskil 2012. Roč. 11, č. 4. Praha: Bejt Simcha, 2012.

Maskil 2012. Roč. 11, č. 7-8. Praha: Bejt Simcha, 2012.

Maskil 2014. Roč. 13, č. 6. Praha: Bejt Simcha, 2014.

Dingir, 2004, roč. 9, č. 3. Praha: Dingir, 2004. ISSN 1212-1371.

Roš chodeš 1997. Roč. 61, č. 11. Praha: Federace židovských obcí, 1997.

Roš chodeš 1997. Roč. 61, č. 12. Praha: Federace židovských obcí, 1997.

Roš chodeš 2003, roč. 65, č. 4. Praha: Federace židovských obcí, 2003.

Roš chodeš 2008, roč. 69, č. 3. Praha: Federace židovských obcí, 2008.

Roš chodeš 2013, roč. 75, č. 11. Praha: Federace židovských obcí, 2013.

Hatikva 2000. Roč. 1, č. 6. Praha: Židovská liberální unie, 2000.

Hatikva 2001. Roč. 1, č. 1. Praha: Židovská liberální unie, 2001.

Hatikva 2003. Roč. 3. Praha: Židovská liberální unie, 2003.

Hatikva 2004. Roč. 5, č. 1. Praha: Židovská liberální unie, 2004.

Internetové zdroje

AJC. American Jewish Committee. *Ajc.org* [online]. ©2014 <http://www.ajc.org>.

BEJT PRAHA. *Bejtpraha.cz* [online]. ©2012. <http://www.bejt-praha.cz/index.html>.

BEJT SIMCHA. *Bejtsimcha.cz* [online]. <http://www.bejtsimcha.cz/>.

BESAMIM. Izraelské lidové tance v Praze. *Besamim.cz* [online]. <http://www.besamim.cz>.

BETHSHALOM. Liberale Juedische Gemeinde Muenchen. *Bethsalom.de* [online]. <http://www.beth-shalom.de/index.php/en/>.

BETIKVAH. *Betikvahbend.org* [online]. ©2012. <http://www.bethtikvahbend.org>.

ČESKÝ ROZHLAS. *Radio.cz* [online]. <http://radio.cz>.

ČESKÝ ROZHLAS. *Rozhlas.cz* [online]. ©2007-2014. <http://www.rozhlas.cz>.

ČESKÁ TELEVIZE. *Ceskatelevize.cz* [online]. <http://www.ceskatelevize.cz>.

DK. *Databazeknih.cz* [online]. ©2008 – 2014. <http://www.databazeknih.cz>.

EJC. *European Jewish Congress* [online]. ©2010. <http://www.eurojewcong.org>.

EUPJ. *European Union for Progressive Judaism .EUPJ.org* [online]. ©2014. <http://www.eupj.org>.

FŽO. Federace židovských obcí. *Fzo.cz* [online]. ©2008. <http://www.fzo.cz/>.

HUC. *Huc.edu* [online]. <http://huc.edu>.

CHABAD. *Chabad.org* [online]. ©1993-2014. <http://www.chabad.org>

CHABAD PRAGUE. *Chabadprague.cz* [online]. ©1993-2014. <http://www.chabadprague.cz>

JEWISH LEDGER. *Jewishledger.com* [online]. <http://www.jewishledger.com>.

JEWISH RECON. *Jewishrecon.org* [online]. ©2014. <http://www.jewishrecon.org>

JEWISH STANDARD. *Jstandard.com* [online]. <http://jstandard.com>.

LIBERAL JUDAISM. *Liberaljudaism.org* [online]. <http://www.liberaljudaism.org>.

MAGNI. blog: *Magni.cz* [online]. ©2013. <http://www.magni.cz>.

MAHARAL INSTITUTE. Program. *Maharalinstitute.com* [online]. ©2014. <http://maharalinstitute.com>

MASORTI. *Masortieurope.eu* [online]. ©2014 <http://www.masortieurope.eu>.

MASORTI PRAGUE. *Masortiprague.cz* [online]. ©2007. <http://www.masortiprague.cz>.

MATANA. Správa nemovitostí. *Matana.cz* [online]. ©2014. <http://www.matana.cz>.

MFČR. Rejstřík. *Mfcr.cz* [online]. <http://wwwinfo.mfcr.cz>

MS. *Mediaservis.cz* [online]. ©2005. <http://www.mediaservis.cz>.

MSCR. *Justice.cz* [online] ©2012-2014. <https://or.justice.cz>

NJJN. *New Jersey Jewish News. Jjewishnews.com* [online]. <http://www.njewishnews.com>.

NPLS. Northwood & Pinner Liberal Synagogue. *Npls.org* [online]. ©2014. <http://www.npls.org.uk>

PAMĚŤ NÁRODA. *Paměť národa.cz* [online]. <http://www.pametnaroda.cz>.

SHELANU. Kosher meals.. *Shelanu.cz* [online]. <http://www.shelanu.cz>.

SHEKEL. *Shekel.cz* [online]. <http://www.shekel.cz>

WESTMINSTER SYNAGOGUE. *Westminstersynagogue.org* [online]. ©2014. <http://westminstersynagogue.org>.

WIKI. *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. <http://cs.wikipedia.org> .

WJC. World Jewish Congress. *Wjc.org* [online]. ©2013. <http://www.worldjewishcongress.org>.

WUPJ. *World Union for Progressive Judaism. Wujp.org* [online]. ©2014. <http://wupj.org/>.

YOUTUBE. *Youtube.com* [online]. <https://www.youtube.com>.

ŽL. *Židovskelisty.blog* [online]. <http://zidovskelisty.blog.cz/>.

ŽLU. Židovská liberální unie. *Zlu.cz* [online]. ©2011. <http://zlu.cz>

ŽOP. *Kehilaprag.cz* [online]. ©2014. <http://www.kehilaprag.cz>.

ŽOP. *Synagogue.cz* [online]. ©2012. <http://www.synagogue.cz>.

Ostatní zdroje

VANĚK, Jan. *Hnutí Chabad v kontextu současného českého judaismu*. Bakalářská práce. Masarykova Univerzita, 2010.

ŽOP. Propagační materiál - Židovská obec v Praze od roku 1945 po dnešek.

ŽOP. Propagační materiál - Židovské památky a jejich rekonstrukce po roce 1989.

7. RESUMÉ

The thesis is focused on the life of Jewish community in Prague, on the background of post-Holocaust and post-communist Europe.

In the first part, the reader is introduced into the historical and sociological views on Jewish identity, with an emphasis on Central Europe and Prague in particular.

The main part of the thesis is divided in separate chapters, each dedicated to one of the contemporary Jewish congregations in Prague. A special attention is given to the Jewish Community of Prague (Kehila Prag, or ŽOP). The other congregations analyzed in the thesis are Chabad Prague (part of Hasidic movement Chabad Lubavitch), Bejt Simcha and Jewish Liberal Union (both liberal/progressive), Bejt Praha and Masorti Prague (both conservative).

Since the current situation of the communities has been poorly covered in relevant literature, our main sources of knowledge have been the internet pages of individual congregations, legal documents (statutes, articles of association), and periodicals issued by some of the communities.

The question “Who is a Jew” is central in searching for the Jewish identities. The answers vary across the congregations (according to their nature – orthodox, conservative, liberal), with ŽOP being the most problematic. The orthodox Kehila Prag has founded its membership policies on Halacha rules, meaning that persons with Jewish father (but not mother) must convert to Judaism if they want to be members of ŽOP. This strict rule has in fact led to the foundation of liberal Bejt Simcha by the former members of ŽOP. Chabad Prague is a special case because it is not based on membership at all. Their activities are open to general public.

The thesis has shown that 1) Prague Jewish community as a whole is pluralist in opinions and all main movements of Judaism are represented; 2) a Jewish identity that would embrace all Prague congregations cannot be defined since the understanding and manifestations of Jewish identity depends on each individual member of the community. Moreover, some individuals of Jewish origin are members of more than one congregation (one of them typically being ŽOP), and others are not members of any formal structure.